

Πανεπιστημίου Ποδη

Ο ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Το πανεπιστήμιο καλείται σήμερα να επιλέξει μεταξύ της κοινωνίας του πνεύματος και της κοινωνίας της αγοράς.

Το πανεπιστήμιο προασπίζει το δημόσιο χαρακτήρα του

Αντιδρά στην προσπάθεια απαξίωσής του που σκοπεύει στην εμπορευματοποίηση και στον έλεγχο της γνώσης.

Πανεπιστημιακό άσυλο

Η πανεπιστημιακή κοινότητα απέδειξε ότι μπορεί από μόνη της να προστατέψει το άσυλο στις εκδηλώσεις για την επέτειο του Πολυτεχνείου.

Ένα φάντασμα πλανιέται πάνω από την παιδεία;

Βαθιά προβληματισμένη αλλά και αμήχανη η κοινή γνώμη νιώθει να συμπαρασύρεται καθημερινά σε μια δίνη εναλλασσόμενων εικόνων και στόχων, προσώπων και φράσεων γύρω από το μέλλον του ελληνικού πανεπιστημίου.

Με τη σταδιακή καθιέρωσή του στη συνείδηση της μεταπολιτευτικής Ελλάδας ως πεδίου δημιουργίας, αναπαραγωγής και μετάδοσης γνώσης, ως χώρου ελεύθερης διακίνησης ιδεών και ασύλου, ακόμη και ως κοιτίδας έρευνας και καινοτόμων δράσεων, το ελληνικό πανεπιστήμιο αγωνίζεται σήμερα, όχι μόνο για την απόκτηση της πλήρους αυτοδιοίκησής του σε ακαδημαϊκά, διοικητικά και οικονομικά θέματα, αλλά και για τη διατήρηση της ταυτότητάς του ως πνευματικού και κοινωνικού αγαθού σε μια χώρα ίσων ευκαιριών.

Όμως, στην ανάγκη συντονισμού της Ελλάδας με τις διεθνείς εξελίξεις στους τομείς της παιδείας, της οικονομίας και της τεχνολογίας, εγκυμονείται ένας σοβαρός κίνδυνος αντίθεσης με τις θεμελιώδεις ελευθερίες που διαμόρφωσαν την ελληνική δημόσια τριτοβάθμια εκπαίδευση στην πορεία του χρόνου. Η αγωνία και ο προβληματισμός της πανεπιστημιακής κοινότητας αφορά τη διασφάλιση βασικών κανόνων στο αέναο παιχνίδι εξισορρόπησης και αρμονίας ανάμεσα στο ίδιο το πανεπιστήμιο ως αυτονόητου λίκνου ακαδημαϊκής ελευθερίας, την κοινωνία που το στηρίζει, αλλά και τις κρατικές δομές που το χρηματοδοτούν.

Με αίσθημα ευθύνης έναντι των επερχόμενων γενεών δεν μπορεί παρά να εκφράζεται ως κοινή επιθυμία η ομαλή μετάβαση σε ένα ευτυχέστερο μέλλον, όπου ο πολιτισμός θα θριαμβεύει μέσω της παιδείας και η γνώση θα μετουσιώνεται σε πρόοδο για ολόκληρη την κοινωνία. Ελπιδοφόρα μηνύματα προς την κατεύθυνση αυτή καταγράφονται και στο παρόν τεύχος, που έχει βασικό θέμα: «Ο κοινωνικός ρόλος του πανεπιστημίου» με την παρουσίαση εφαρμογών των νέων τεχνολογιών στην επίλυση πιεστικών καθημερινών αναγκών του κοινωνικού συνόλου.

Η συντακτική επιτροπή

Με ευαισθησία στα μεγάλα θέματα

Αγαπητά μέλη της πανεπιστημιακής μας κοινότητας, με ιδιαίτερη συγκίνηση και μεγάλη χαρά γράφονται οι παρακάτω γραμμές για την «Πανεπιστημιούπολη», την οποία αμέριστα στηρίζουμε από το σχεδιασμό και δημιουργία της και η οποία αποτελεί δημόσιο βήμα και έντυπο πρόσωπό μας. Τα μέλη της συντακτικής επιτροπής πίστεψαν στη λειτουργικότητά της, τη στήριξαν καταλυτικά και συνέβαλαν καθοριστικά στην επιτυχή πορεία της. Η κοινότητά μας στήριξε την προσπάθεια, συμμετείχε στην πλειονότητα και την εγκόλπωσε στην καθημερινότητά της.

Το περιεχόμενο ήταν εξαρχής μείζον θέμα προβληματισμού. Το αυτονόητο ήταν η ειδησεογραφία, σ' όλους τους τομείς δράσης του πανεπιστημίου μας. Και οι τομείς αυτοί είναι πολλοί σε αριθμό, τεράστιοι σε έκταση και με μεγάλο βάθος περιεχομένων. Αυτήν αποπειράθηκε να καταγράψει με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ευστοχία, ισόρροπα, κωδικοποιημένα και με ουδέτερη προσέγγιση.

Τα μη αυτονόητα, που αποτελούν και χαρακτηριστικά της περιοδικής μας έκδοσης, είναι δύο.

- Το **πρώτο** είναι οι παραθέσεις απόψεων και δημόσιας κριτικής, για εξαιρετικώς ενδιαφέροντα θέματα που απασχολούν όχι μόνο την κοινότητά μας, αλλά το σύνολο του ακαδημαϊκού χώρου και της κοινωνίας. Οι προσεγγίσεις στα θέματα αυτά, πολλά των οποίων είναι εξαιρετικώς αμφιλεγόμενα, γίνονται με ευαισθησία και σεβασμό προς την πολυφωνία, με σεμνή παρρησία, ώστε η κάθε θεματική ενότητα να περιέχει κατά το δυνατόν όλες τις οπτικές γωνίες και αντιλήψεις. Παίζει έτσι το περιοδικό μας ένα ιδιαίτερα χρήσιμο «ζυμωτήριο» ρόλο, και με την αναλυτική του καταγραφή, συνδράμει στη συνθετική δόμηση αντιλήψεων, μέσα από ένα κατά κανόνα πλήρες φάσμα απόψεων.
- Το **δεύτερο** στοιχείο είναι η αποτύπωση ιδιαίτερα χρήσιμων στοιχείων, μετά από αντίστοιχη ερευνητική καταγραφή και συλλογή δεδομένων για διάφορα θέματα που απασχολούν την ακαδημαϊκή μας κοινότητα και τα οποία αποτελούν σημεία αναφοράς και μια άτυπη βάση δεδομένων.

Καταδείχθηκε έτσι ότι η «Πανεπιστημιούπολη» δεν αποτελεί μια αναλώσιμη περιοδική έκδοση, αλλά μια συνεχή καταγραφή κοινών τόπων της ακαδημαϊκής μας δράσης, που εμπλουτίζει τις πηγές αναφοράς και αρχειοθετείται ως εικόνα του ιδρύματός μας, στη συγκεκριμένη χρονική στιγμή της εκδόσεώς της. Προσπαθεί να εκφράσει την κοινή συνισταμένη, που είναι ιδιαίτερα πολύπλοκη, αφού μέσα από την περίπου 80-χρονη πορεία του, το πανεπιστήμιό μας κατόρθωσε να είναι, εκτός από το μεγαλύτερο και το πληρέ-

Η «Πανεπιστημιούπολη» θα προσπαθεί, όπως έκανε πάντοτε μέχρι τώρα, να εκφράζει τον κοινό τόπο της πανεπιστημιακής κοινότητας, εξυπηρετώντας τις τέσσερις αξονικές κατευθύνσεις δράσεων του πανεπιστημίου: τη νεωτερικότητα στην εκπαίδευση, τη διεπιστημονικότητα σε συνδυασμό με τη διεύρυνση και την κινητικότητα στην έρευνα, τη λυσιτέλεια και την αποκέντρωση στον συντονισμό, και τέλος, την ώσμωση με την κοινωνία.

ΠΗΓΗ: ΦΩΤ. ΑΡΧΕΙΟ «THEMA» (ΦΩΤ.: Κ. ΚΑΤΟΥΛΑΣ)

και με σεβασμό στην πολυφωνία

στερο ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα, με αέναη την προσπάθειά μας να παραμένει στην πρωτοπορία, όχι των ποσοτικών μεγεθών, αλλά κυρίως των ποιοτικών.

Η «Πανεπιστημιούπολη» εντάσσεται στα εργαλεία διαχείρισης των διακηρυγμένων τεσσάρων πυλώνων δράσεως του Α.Π.Θ., που είναι η εκπαίδευση, η έρευνα, ο συντονισμός, και η σχέση με την κοινωνία. Η προσπάθειά μας θα είναι να υπηρετήσει τις διακηρυγμένες αξονικές κατευθύνσεις δράσεως, που είναι η νεωτερικότητα στην εκπαίδευση, η διεπιστημονικότητα σε συνδυασμό με τη διεύρυνση και την κινητικότητα στην έρευνα, η λυσιτέλεια και η αποκέντρωση στο συντονισμό, και η ώσμωση με την κοινωνία.

Ήδη υπάρχουν καινοτόμες δράσεις σε εξέλιξη, οι οποίες δρομολογούν παρεμβάσεις στην ποιότητα λειτουργίας, όπως η Επιτροπή Εσωτερικού Ελέγχου (διοικητικών και οικονομικών δραστηριοτήτων), ο συνήγορος του φοιτητή, ο γιατρός εργασίας, η συμμετοχή του Α.Π.Θ. ως συντονιστή εταιρού στον Πόλο Καινοτομίας Κεντρικής Μακεδονίας κ.ά.

Αντίληψή μας είναι ότι το πανεπιστήμιο αποτελεί χώρο ελεύθερης διακίνησης ιδεών, που καλλιεργεί την επιστημονική πολυφωνία και την ανάπτυξη κριτικής και αναλυτικής σκέψης, μέσα από συνεχή σχεδιασμό και δυναμική προσπάθεια. Η γνώση κατακτάται με πληρότητα, όταν την αναζητεί κανείς και όχι όταν του την επιβάλλουν.

Η αξία του ακαδημαϊκού ασύλου

Οι αρχές αυτές προσδιορίζουν και την έννοια του ακαδημαϊκού ασύλου, το οποίο έχει υποστεί στην πράξη πάμπολλες στρεβλώσεις, μία από τις οποίες είναι η ταύτισή του με την άσκηση βίας. Ακαδημαϊκό άσυλο και βία είναι εξ ορισμού έννοιες αντιφατικές. Το άσυλο βρίσκεται στο πνεύμα μας, στην κριτική προσέγγιση, στην ελευθερία του σκέπτεσθαι, στην αναθεώρηση των γνώσεών μας, στην υπεράσπιση των δικαιωμάτων μας, αλλά εξίσου στο σεβασμό του δικαιώματος των άλλων, στη συνθετική επίλυση προβλημάτων, στην αμφισβήτηση. Με έναν λόγο: στην αγάπη για το μυαλό του άλλου. Το άσυλο είναι το πνεύμα μας και η ελευθερία του, η οποία όμως πρέπει να υποκλίνεται πρώτα στο πνεύμα και στην ελευθερία του άλλου.

Στόχος μας είναι η λειτουργία της «Πανεπιστημιούπολης» να υπηρετεί τις παραπάνω αρχές και να συμβάλλει στην προώθηση των τεσσάρων πυλώνων δράσεως, διατηρώντας την τρέχουσα μορφή της και προσβλέποντας να υπηρετήσει διαδραστικά όλα τα μέλη της κοινότητάς μας.

Η πρυτανεία του Α.Π.Θ.

Αναστάσιος Μάνθος,
πρύτανης,
καθηγητής
Ιατρικής Σχολής.

Αθανασία Τσατσάκου,
αντιπρύτανης
ακαδημαϊκών
υποθέσεων &
προσωπικού,
καθηγήτρια
του Τμήματος
Γαλλικής Γλώσσας
και Φιλολογίας.

Σταύρος Πανάς,
αντιπρύτανης
ερευνητικής πολιτικής,
καθηγητής Τμήματος
Ηλεκτρολόγων
Μηχανικών &
Μηχανικών
Υπολογιστών.

Ανδρέας Γιαννακουδάκης,
αντιπρύτανης
οικονομικού
προγραμματισμού &
ανάπτυξης,
αναπληρωτής
καθηγητής Τμήματος
Χημείας.

Το πανεπιστήμιο προασπίζει το δημόσιο χαρακτήρα του

Η πανεπιστημιακή κοινότητα αντιδρά στην προσπάθεια δυσφήμισης του δημόσιου πανεπιστημίου, απαξίωσης του έργου του και συρρίκνωσης της εμβέλειάς του στην κοινωνία, με σκοπό την εμπορευματοποίηση και τον έλεγχο της γνώσης και ζητά η τριτοβάθμια εκπαίδευση να παραμείνει δημόσιο αγαθό και να κατοχυρωθεί θεσμικά η ακαδημαϊκή, διοικητική και οικονομική αυτοδιοίκηση των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Ανάστατα είναι και πάλι –για δεύτερη φορά μέσα σε διάστημα μικρότερο του ενός χρόνου– τα πανεπιστήμια. Η νέα χρονιά άρχισε στις περισσότερες σχολές με φοιτητικές καταλήψεις και συμπληρώθηκε από το τελευταίο δεκαήμερο του Ιανουαρίου και μετά με συνεχείς κυλιόμενες απεργίες του διδακτικού προσωπικού.

Το σκηνικό στα πανεπιστήμια σχεδόν σε τίποτα δεν διαφέρει από το αντίστοιχο στα τέλη της περασμένης άνοιξης, τότε που με μια σπάνια δυναμική, ανάλογη της οποίας χρόνια είχε να δει η πανεπιστημιακή κοινότητα, φοιτητές και καθηγητές προάσπισαν την αυτοτέλεια του πανεπιστημίου και το δημόσιο χαρακτήρα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Ο διάλογος που είχε διακηρύξει το Υπουργείο Παιδείας σε μια προσπάθεια αναδίπλωσής του πέρσι το καλοκαίρι φάνηκε προς στιγμή ότι θα επανέφερε την ηρεμία και τους ομαλούς ρυθμούς στη λειτουργία των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων. Παρ' όλα αυτά κάτι άλλαξε και τα πράγματα δεν «πήγαν κατ' ευχήν». Με την εμμονή της κυβέρνησης στις θέσεις της και με την έναρξη της διαδικασίας αναθεώρησης του επίμαχου άρθρου 16 του συντάγματος στη βουλή αμέσως μετά την είσοδο του νέου έτους, ο διάλογος φάνηκε να έχει πλέον περισσότερο προσχηματικό παρά ουσιαστικό χαρακτήρα.

Η φοιτητική αντίδραση ήταν αναμενόμενη και εκδηλώθηκε ευθύς αμέσως μετά τις διακοπές των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς. Οι φοιτητικές συνελεύσεις –με πρωτοφανή μαζικότητα για τα φοιτητικά δεδομένα των δύο τελευταίων δεκαετιών– ακολουθούσαν η μία μετά την άλλη, και το ντόμινο έτρεξε. Οι καταλήψεις εξαπλώθηκαν πολύ σύντομα σε όλα σχεδόν τα Α.Ε.Ι. της χώρας επαναφέροντας καταστάσεις της περασμένης άνοιξης και θυμίζοντας στους παλαιότερους τις μεγάλες φοιτητικές κινητοποιήσεις του 1979 που οδήγησαν στην ανατροπή του ν. 815. Στη Θεσσαλονίκη μέσα σε λίγες ημέρες στο σύνολο των 42 τμημάτων και σχολών έφθασαν να είναι κατειλημμένοι οι χώροι των 39, ενώ ανάλογη ήταν η κατάσταση και στα άλλα Α.Ε.Ι. της χώρας.

ΖΩΝΤΑΝΕΨΑΝ ΟΜΩΣ ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΑΙ ΔΥΝΑΜΩΣΑΝ ΤΟ ΔΙΑΛΟΓΟ

Υπέρ του δημόσιου πανεπιστημίου και οι καθηγητές

Αντίθετος στις κυβερνητικές επιλογές εμφανίστηκε και ο ο σύλλογος των διδασκόντων στα Α.Ε.Ι. συμπορευόμενος με τον αγώνα των φοιτητών. Οι κινητοποιήσεις των μελών Δ.Ε.Π. ξεκίνησαν στα τέλη Ιανουαρίου με μονοήμερες και διήμερες απεργίες, που κλιμακώθηκαν σε συνεχείς κυλιόμενες από τις αρχές Φεβρουαρίου. Ωστόσο, στον καθηγητικό χώρο ακούσθηκαν και διαφοροποιούμενες φωνές που εκδηλώνονταν είτε εκφράζοντας την έντονη ανησυχία τους και αφήνοντας να διαφανεί μια έκδηλη δυσφορία για την επικρατούσα κατάσταση είτε αναζητώντας «ρεαλιστικότερες» λύσεις και καλώντας το υπουργείο να καταστήσει γνωστές τις προθέσεις του με τη δημοσίευση των τελικών του θέσεων για τις αλλαγές στα πανεπιστήμια, αφού δεν έχει διατυπώσει ούτε καν τις στοιχειώδεις προϋποθέσεις για τη λειτουργία των ιδιωτικών Α.Ε.Ι.

Ωστόσο, αν στην τακτική υπήρχαν διαφοροποιήσεις, επί της ουσίας δεν διατυπώθηκε –τουλάχιστον δημόσια– θέση που να ταυτίζεται με τις κυβερνητικές επιλογές. Η πανεπιστημιακή κοινότητα στέκεται αντίθετη στην ίδρυση των ιδιωτικών πανεπιστημίων, γνωρίζοντας ότι οι κανόνες της ελεύθερης αγοράς δεν συνάδουν με το πνεύμα της παιδείας και της ελεύθερης ακαδημαϊκής αναζήτησης. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι σύγκλητοι 13 πανεπιστημίων –μεταξύ αυτών και του Αριστοτελείου– με ψηφίσματά τους τάχθηκαν υπέρ του δημόσιου χαρακτήρα της εκπαίδευσης και αντιτάχθηκαν σε κάθε απόπειρα θεσμοθέτησης της λειτουργίας ιδιωτικών πανεπιστημίων (βλέπε το πλήρες κείμενο της απόφασης της συγκλήτου του Α.Π.Θ. σε άλλη στήλη).

ΠΗΓΗ: www.edupolytechno.org

Από την πορεία των φοιτητών στην Αθήνα, στο Καστρί, όπου διεξήχθη η σύνοδος των πρυτάνεων.

Εκστρατεία συκοφάντησης

Τα πανεπιστήμια με λύπη τους διαπίστωσαν καθ' όλο αυτό το διάστημα μια οργανωμένη προσπάθεια σπίλωσης και απαξίωσης του έργου τους με προμετωπίδα το πανεπιστημιακό άσυλο. Σενάρια τρομολαγνείας, καταστροφολογίας και καταγραφής τους στη συνείδηση του κόσμου ως χώρων έκνομων και επαίσχυντων πράξεων έβλεπαν σχεδόν καθημερινά τη δημοσιότητα, προετοιμάζοντας κατάλληλα την κοινή γνώμη να

Η απόφαση της συγκλήτου του Α.Π.Θ.

Άστοχη και αποπροσανατολιστική η αναθεώρηση του άρθρου 16

Δεν λύνει κανένα από τα υπαρκτά προβλήματα της εκπαίδευσης αλλά αντίθετα εγκυμονεί κινδύνους για το δημόσιο πανεπιστήμιο και τον κοινωνικό του ρόλο.

Η σύγκλητος του Α.Π.Θ., σε ειδική συνεδρίαση που πραγματοποιήθηκε στις 9 Ιανουαρίου 2007 και με αφορμή τη συζήτηση στη βουλή για την αναθεώρηση του άρθρου 16 του συντάγματος, με αίσημα ευθύνης προς την ελληνική κοινωνία και ειδικότερα τη νέα γενιά του τόπου μας και πιστή στην αρχή της ακαδημαϊκής της αυτονομίας, αποφάσισε ομόφωνα τα εξής:

- Τάσσεται υπέρ της διατήρησης του δημόσιου δωρεάν χαρακτήρα της ανώτατης εκπαίδευσης.
- Αντιτίθεται στην αναθεώρηση του άρθρου 16, την οποία θεωρεί άστοχη και αποπροσανατολιστική.
- Εκτιμά ότι η ίδρυση «μη κρατικών μη κερδοσκοπικών» πανεπιστημίων στον τόπο μας όχι μόνο δεν λύνει τα υπαρκτά προβλήματα της ανώτατης εκπαίδευσης, με βασικότερο εκείνο της υποχρηματοδότησής της, αλλά και εγκυμονεί κινδύνους για το δημόσιο πανεπιστήμιο και τον κοινωνικό του ρόλο, θί-

γοντας την προοπτική των ίσων ευκαιριών.

- Απευθύνεται στην υπουργό παιδείας, στα πολιτικά κόμματα και στη συνείδηση του κάθε βουλευτή, καλώντας τους να αναλογιστούν σοβαρά την κατάληξη και τις επιπτώσεις μιας υπερψήφισης της συζητούμενης πρότασης με αυξημένες πλειοψηφίες, και να μην κρίνουν εν λευκώ αναθεωρητέο το άρθρο 16 του συντάγματος.
- Αποφασίζει να αναστείλει την εκπαιδευτική διαδικασία την Τετάρτη 10 Ιανουαρίου και την Τετάρτη 17 Ιανουαρίου, ημέρες συζήτησης για την αναθεώρηση του άρθρου 16, έτσι ώστε να διευκολύνει τη συμμετοχή των μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας στις εκδηλώσεις διαμαρτυρίας και ενημέρωσης, καθώς και στις γενικές συνελεύσεις τους.
- Αποφασίζει να κοινοποιήσει στο Υπουργείο Παιδείας τα πρακτικά της σημερινής συνεδρίασης, ως θεσμική συμμετοχή του Α.Π.Θ. στο δημόσιο διάλογο για την ανώτατη εκπαίδευση.

Το πανεπιστήμιο προσπαίζει το δημόσιο χαρακτήρα του

δεχθεί την εισβολή του επιχειρηματικού πανεπιστημίου ως «λυτρωτικό παράγοντα στο χάος και στη διάλυση του δημοσίου».

Η συνεχής και επίμονη εκστρατεία υποβάθμισης των Α.Ε.Ι. της χώρας, δόλια και υπονομευτική, είναι επικίνδυνη για την πρόοδο του τόπου. Το ελληνικό δημόσιο πανεπιστήμιο, παρά τις αρνητικές συνθήκες που του έχει επιβάλει η πολιτεία, με τη θλιβερή υποχρηματοδότηση πρώτα απ' όλα, έχει αναπτύξει, όπως επιβεβαιώνεται και σε διεθνές επίπεδο, ιδιαίτερα σοβαρό εκπαιδευτικό και ερευνητικό έργο.

Η πρωτοβουλία των 4 πρυτάνεων

Τέσσερα πανεπιστήμια μέσω των πρυτάνεών τους ύψωσαν τη φωνή τους, προκειμένου να ανακόψουν την εκστρατεία συκοφάντησης που επιχειρούνταν σε βάρος της δημόσιας παιδείας και να διαφυλάξουν το κύρος τους. Οι πρυτάνεις του Αριστοτελείου **Α. Μάνθος**, του Πανεπιστημίου Αθηνών **Χρ. Κίττας**, του Μετσοβίου Πολυτεχνείου **Κ. Μουντζούρης** και του Πανεπιστημίου Πατρών **Στ. Κουμπιάς** σε κοινή συνέντευξη τύπου που έδωσαν στις 23 Ιανουαρίου κατήγγειλαν τις προσπάθειες δυσφήμισης και απαξίωσης του δημόσιου χαρακτήρα του πανεπιστημίου, διατύπωσαν την αντίθεσή τους στις προωθούμενες κυβερνητικές ρυθμίσεις για το πανεπιστημιακό άσυλο και διευκρίνισαν ότι ορισμένα φαινόμενα βίας που εκδηλώθηκαν σε χώρους των πανεπιστημίων δεν σχετίζονται με τη λειτουργία του ασύλου. Έχουν ευρύτερα αίτια και απαιτούν συνολική αντιμετώπιση από την κοινωνία και την πολιτεία.

«Το δημόσιο πανεπιστήμιο», είπαν οι 4 πρυτάνεις «δεν είναι εκκολαπτήριο σκανδάλων, χώρος εκδήλωσης βίας και ανοχής αξιόποινων πράξεων, δεν διακινεί ναρκωτικά, δεν εκδίδει πλαστά διπλώματα και δεν ρέπει προς την παραβατικότητα». Κάλεσαν δε την κυβέρνηση προσωρινά να «παγώσει» κάθε διαδικασία νομοθετικής και συνταγματικής μεταρρύθμισης, προκειμένου να επέλθει αποκλιμάκωση της έντασης και να επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή συναίνεση.

Συγκεκριμένα ζήτησαν από την πολιτεία:

- Να κατοχυρώσει τη θεσμική θωράκιση της ακαδημαϊκής, διοικητικής και οικονομικής αυτοδιοίκησης των πανεπιστημίων.
- Να εισηγηθεί ένα νόμο - πλαίσιο που δεν θα υπεισέρχεται σε λεπτομέρειες της λειτουργίας των πανεπιστημίων, αλλά θα αφήνει την επίλυση των επιμέρους θεμάτων να ρυθμίζουν μόνο τους τα πανεπιστήμια.
- Να αυξήσει τη χρηματοδότηση με παράλληλη θεσμοθέτηση διαδικασιών διαφάνειας, κοινωνικού ελέγχου και αποτίμησης του έργου των πανεπιστημίων.

Η Πολυτεχνική Σχολή κατειλημμένη από τους φοιτητές που μαζί με τους άλλους φορείς της πανεπιστημιακής κοινότητας προσπαίζουν το δημόσιο χαρακτήρα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Η σύνοδος των πρυτάνεων

Η σύνοδος των πρυτάνεων λίγες ημέρες αργότερα –στις 3 Φεβρουαρίου– στην Αθήνα συζήτησε την κατάσταση στα Α.Ε.Ι., καταδίκασε την προσπάθεια δυσφήμισης του δημόσιου πανεπιστημίου, ζήτησε την αποκλιμάκωση της έντασης, το άνοιγμα των πανεπιστημίων και την επαναλειτουργία τους σε ρυθμούς κανονικούς. Ωστόσο, οι θέσεις αυτές δεν υπήρξαν ομόφωνες. Ο πρύτανης του Ε.Μ.Π. δεν παρακολούθησε τη δώρη συζήτηση, επειδή καθυστέρησε να προσέλθει. Ήρθε τελικά στην ώρα της ψηφοφορίας και ήταν αρνητικός, ενώ ο πρύτανης του Πανεπιστημίου Πατρών ψήφισε λευκό. Αμφότερες οι διαφοροποιήσεις δεν ήταν επί της ουσίας, αλλά επί της διαδικασίας.

Παρ' όλα αυτά οι πρυτάνεις επιχειρούν μια αποκλιμάκωση της έντασης, αφήνοντας να εννοηθεί ότι κάθε αλλαγή οφείλει να συγκεντρώνει ευρύτερη συναίνεση και δεν μπορεί να στηρίζεται σε μονόπλευρες κυβερνητικές αποφάσεις που δεν συναντούν καμία αποδοχή στο χώρο των πανεπιστημίων.

Ανοικτό πανεπιστήμιο: μια διαφορετική θεώρηση

Στους κοντά δύο μήνες των καταλήψεων τα πανεπιστήμια απέκτησαν μια ιδιότυπη ζωντάνια και μια σπάνια κινητικότητα, που όμοιά της δεν εκδηλώνεται σε στιγμές κανονικής λειτουργίας. Μπορεί η κατάσταση αυτή εκ πρώτης όψεως να φαντάζει ως σχήμα οξύμωρο, έχει όμως την απόλυτη ερμηνεία της, καθώς στηρίζεται σ' ένα καθεστώς απόλυτης ελευθερίας, αγωνίας και προβληματισμού, που σε άλλες καταστάσεις δεν της δίνεται η δυνατότητα να αναπτυχθεί και να εκδηλωθεί.

Οι φοιτητικές εκδηλώσεις μέσα στα πανεπιστήμια με συζητήσεις, διαλέξεις και αντιμαθήματα που ξεφεύγουν από τα τυποποιημένα και οι παρεμβάσεις στην πόλη με πορείες, μουσικές εκδηλώσεις και επισκέψεις των φοιτητών σε εργασιακούς χώρους σε μια προσπάθεια ενημέρωσης της κοινής γνώμης, καλλιέργησαν το διάλογο, ανέπτυξαν το συλλογισμό και ανέκοψαν μια φαινομενικά μονόδρομη νομοτέλεια στη μετάδοση και εμπέδωση της γνώσης. Καταδείχθηκε ότι ο καρπός της γνώσης είναι στόχος ζητούμενος και όχι προσχεδιασμένος και ότι σε τελευταία ανάλυση τα θέματα παιδείας είναι αξιακά φορτισμένα και βαθύτατα πολιτικά. Η ανώτατη παιδεία δεν πρέπει και δεν μπορεί να αποτελεί μηχανισμό κοινωνικής πειθάρχησης, αλλά δεξαμενή ελεύθερης σκέψης και προβληματισμού –για όσους φυσικά επιθυμούν να σκέπτονται και να συλλογώνται ελεύθερα.

Οι αρνητικές συνθήκες που καλλιεργεί η επιμονή της κυβερνητικής πολιτικής δεν δίνουν τη δυνατότητα στην πανεπιστημιακή κοινότητα να αναπτύξει τους απαραίτητους αυτοελέγχους και το διάλογο μεταξύ των διδασκόντων και των διδασκομένων.

Στιγμιότυπο από τις πορείες των φοιτητών στο κέντρο της πόλης της Θεσσαλονίκης για την προβολή των διεκδικησών τους.

Νέες Βοηθητικές Τεχνολογίες

του **Χαρίωνα Πολάτογλου**
αναπληρωτή καθηγητή
του Τμήματος Φυσικής Α.Π.Θ.

Το Α.Π.Θ. μέσω της Επιτροπής Κοινωνικής Πολιτικής έχει αναπτύξει σημαντική δραστηριότητα στην αξιοποίηση των βοηθητικών τεχνολογιών για την ισότιμη συμμετοχή των φοιτητών με αναπηρίες στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Εμπειρία και τεχνογνωσία αντλείται μέσα από συνεργασίες με πανεπιστημιακά ιδρύματα του εξωτερικού. Παρουσιάζονται οι προσπάθειες που έχουν πραγματοποιηθεί ή βρίσκονται σε εξέλιξη καθώς και τα αποτελέσματά τους.

Τα τελευταία χρόνια, παράλληλα με τους υπολογιστές εξελίχθηκαν και οι δυνατότητες διεπίδρασης ανθρώπου - υπολογιστή με αποτέλεσμα την ευρεία αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών της επικοινωνίας και της πληροφορικής για την εξυπηρέτηση ατόμων με αναπηρίες στο πεδίο της επικοινωνίας, στην πρόσβαση στις πληροφορίες, στη δουλειά, στη μόρφωση και στην εκπαίδευση, στη διασκέδαση και στη ζωή.

Μια από τις βοηθητικές τεχνολογίες που μπορούν να αποβούν χρήσιμες στα άτομα με αναπηρίες είναι η **μηχανική αναγνώριση της φωνής**. Η γλώσσα, δεδομένου ότι είναι ένα πολύπλοκο σύστημα σημείων και δομών μηχανικά αναγνωρίζεται με μεγάλη δυσκολία. Μεγάλη πρόοδος έχει επιτευχθεί σ' αυτή την κατεύθυνση και αρκετά εμπορικά πακέτα είναι διαθέσιμα σήμερα, και για την ελληνική γλώσσα, κάνοντας εφικτή την επικοινωνία ανθρώπου και μηχανής μέσω της μηχανικής αναγνώρισης της φωνής. Η λειτουργία αυτής της διεπαφής μπορεί να έχει τη μορφή της χρήσης των λειτουργιών του υπολογιστή και του «παραθυρικού» περιβάλλοντός του, καθώς και των εφαρμογών του με φωνητικές εντολές και την εισαγωγή κειμένου. Άνθρωποι με αναπηρίες και ιδίως με προβλήματα κινησιακά, ακοής και όρασης μπορούν να αυξή-

ΟΙ ΜΕΓΑΛΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΣΦΕΡΕΙ Η ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ

Οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας στο Α.Π.Θ.

του **Θεόδωρου Βαβούρα**
Ε.Ε.Δι.Π. II
του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και
Φιλολογίας Α.Π.Θ.

Στο Α.Π.Θ. υπάρχουν, από το 2003, 41 νέες εκπαιδευτικές νησίδες Υπολογιστών πλήρως εξοπλισμένες.

Με τις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας επιτυγχάνεται η κατάρριψη όλων των εμποδίων στην παρακολούθηση των μαθημάτων από άτομα που δεν έχουν ίσες ευκαιρίες και δυνατότητες στη μάθηση, ενώ καταρρίπτονται τα γεωγραφικά σύνορα και διευρύνονται οι συνεργασίες όχι μόνο μεταξύ διδασκόντων και διδασκόμενων, αλλά και με όλους τους πολίτες του κόσμου οι οποίοι έχουν κοινούς στόχους και ενδιαφέροντα με την ακαδημαϊκή κοινότητα του Α.Π.Θ.

Τύποι επικοινωνίας

Η επικοινωνία διδάσκοντα και διδασκόμενου που στηρίζεται στις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας αποτυπώνεται ως εξής:

• Ασύγχρονη επικοινωνία με τη χρήση των ιστοσελίδων

- μεταξύ των τμημάτων,
- μεταξύ των διδασκόντων,
- μεταξύ φοιτητών και διδασκόμενων.

Η επικοινωνία αυτή προσομοιάζει με την παραδοσιακή επικοινωνία μέσω των πινάκων ανακοινώσεων. Είναι ασύγχρονη: τα εμπλεκόμενα μέρη αφήνουν ανακοινώσεις στις

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ και ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

σουν τις επικοινωνιακές δυνατότητές τους, χρησιμοποιώντας αυτή την τεχνολογία που μετασχηματίζει την πληροφορία από ένα δίαυλο επικοινωνίας (προφορικός λόγος) σε έναν άλλο (γραπτό κείμενο).

Για άτομα με κινητικές αναπηρίες

Από την Επιτροπή Κοινωνικής Πολιτικής κατά το διάστημα 2003-2006 έχουν εξερευνηθεί οι δυνατότητες των βοηθητικών τεχνολογιών και έχουν προσδιοριστεί τα πλεονεκτήματα για την αντιμετώπιση των προβλημάτων των φοιτητών με αναπηρίες, ενώ έχουν προταθεί πειραματικά κάποιες λύσεις δυσκολιών στην ακαδημαϊκή ζωή των φοιτητών με αναπηρίες. Φοιτητές με κινητικές αναπηρίες μπορούν άμεσα να χρησιμοποιήσουν το λογογράφο, και μια μονάδα έχει δοθεί σε φοιτήτρια για την προσωπική εξυπηρέτησή της. Για να εξυπηρετηθούν περισσότεροι φοιτητές, μελετάται η περίπτωση της χρήσης κάποιου ελεύθερου λογισμικού και της προσαρμογής του στην ελληνική.

Για άτομα με προβλήματα όρασης

Τα άτομα με προβλήματα όρασης έχουν δυσκολίες, οι

οποίες απαιτούν ειδικευμένο λογισμικό για την χρήση του «παραθυρικού» περιβάλλοντος, την αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο, την ανάγνωση και την εισαγωγή κειμένου. Υπάρχουν τέσσερα συστήματα ειδικευμένου λογισμικού, δύο στην Κεντρική Βιβλιοθήκη και από ένα στις βιβλιοθήκες των Τμημάτων Παιδαγωγικής και Νομικής αντίστοιχα. Κάθε χρόνο διερευνώνται οι ανάγκες των φοιτητών με προβλήματα όρασης, και αυτοί εκπαιδεύονται στα παραπάνω συστήματα. Παράλληλα έχει δημιουργηθεί η λειτουργική διεπαφή με στόχο την απλοποίηση του περιβάλλοντος εργασίας και την προσαρμοστικότητα στον κάθε φοιτητή, ώστε να «τρέχει» χωρίς αλλαγές σε κάθε υπολογιστή.

Για άτομα με προβλήματα ακοής

Όσον αφορά τα άτομα με προβλήματα ακοής, διερευνάται η χρήση του λογογράφου, ώστε να είναι δυνατή η μετατροπή σε κείμενο των ηχογραφημένων παραδόσεων μαθημάτων ή διαλέξεων. Αναπτύχθηκε στην Επιτροπή Κοινωνικής Πολιτικής η συζήτηση της επέκτασης της χρήσης του λογογράφου για την εξυπηρέτηση φοιτητών με προβλήματα ακοής. Από τις προσπάθειες που έχουν γίνει φαίνεται ότι είναι αναγκαία η

ιστοσελίδες, αλλά και ενημερώνονται από αυτές.

• Ασύγχρονη επικοινωνία με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο

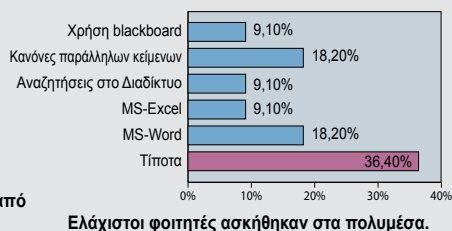
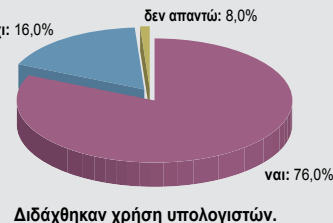
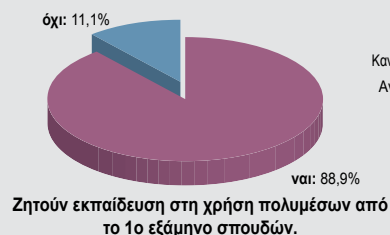
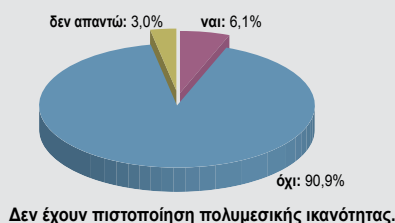
Στο Α.Π.Θ. κάθε φοιτητής μπορεί να έχει δική του ηλεκτρονική διεύθυνση. Η επικοινωνία είναι γρήγορη, αξιόπιστη και ασφαλής.

Η επικοινωνία με ηλεκτρονικά μηνύματα είναι πιο άμεση από ό,τι η επικοινωνία μέσω ιστοσελίδων, διότι γίνεται σε προσωπικό επίπεδο και, εφόσον οι εμπλεκόμενοι διαβάζουν τα μηνύματά τους συχνά, είναι πιο γρήγορη.

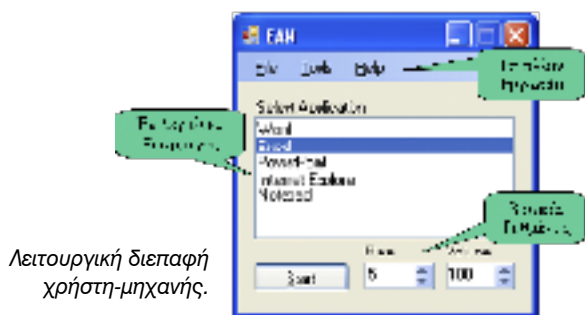
• Σύγχρονη επικοινωνία επιτυγχάνεται στο Α.Π.Θ. κυρίως με τις τηλεφωνικές γραμμές.

ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΙΤΑΛΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ

Από έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο σύνολο των φοιτητών του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας που παρακολουθούσαν υποχρεωτικά μαθήματα μετάφρασης, φαίνεται πως η στάση των φοιτητών στις νέες τεχνολογίες είναι θετική, ενώ εκφράζεται η ανάγκη, από τους ίδιους, για τον πολυμεσικό γραμματισμό τους (Ε. Κασάπη, Μ. Μυρωνίδου και Θ. Βαβούρας: Η πλατφόρμα Blackboard-ανάλυση αναγκών, *Educazione Linguistica e Letteraria e Nuove Tecnologie*, Università Aristotele, 2006).

Νέες βοηθητικές τεχνολογίες επικοινωνίας και πληροφορικής

Λειτουργική διεπαφή
χρήστη-μηχανής.

Το πανεπιστήμιό μας έχει εμπειρία στη χρήση των νέων τεχνολογιών και τεχνογνωσίας για τη στήριξη της ενιαίας συμμετοχής των φοιτητών με αναπηρία στις σπουδές και την ακαδημαϊκή κοινότητα και με αυτή την προοπτική έχει αναπτύξει συνεργασίες μέσω των διαπανεπιστημιακών προγραμμάτων συνεργασίας με πανεπιστήμια του εξωτερικού.

προσφορά εθελοντών για τον εμπλουτισμό του λογογράφου με λέξεις που χρησιμοποιούνται συχνά στα επιστημονικά ιδιόλεκτα και για τον πειραματισμό με προοπτική τη διόρθωση λαθών και ατελειών του.

Αποτελέσματα της έρευνας για τα άτομα με προβλήματα όρασης, που πραγματοποιήθηκε από τον υπογράφο-ντα και τους Ν. Σκουλίδη, Α. Δουρούμα και Α. Ευκλείδη, παρουσιάστηκαν στο 15th Annual Meeting της European Access Network, που πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με την Επιτροπή Κοινωνικής Πολιτικής στην Θεσσαλονίκη το 2006.

Διαπανεπιστημιακά προγράμματα

Το πανεπιστήμιό μας έχει εμπειρία στη χρήση των νέων τεχνολογιών και τεχνογνωσίας για τη στήριξη της ενιαίας συμμετοχής των φοιτητών με αναπηρία στις σπουδές και την ακαδημαϊκή κοινότητα και με αυτή την προοπτική έχει αναπτύξει συνεργασίες μέσω των διαπανεπιστημιακών προγραμμάτων συνεργασίας με πανεπιστήμια του εξωτερικού, όπως το La Trobe University και το National Center for Deaf Studies (prof. Jan Branson) της Αυστραλίας. Από τη μεταφορά της τεχνογνωσίας που αποκτήθηκε στο πανεπιστήμιο «La Trobe» είναι προγραμματισμένο να διερευνηθεί η δυνατότητα υποτιτλισμού των παραδόσεων και διαλέξεων, ώστε οι φοιτητές με προβλήματα ακοής να παρακολουθούν μέσα από τον υπολογιστή τη διάλεξη.

Οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας στο Α.Π.Θ.

Τηλεδιάσκεψη

Στο Α.Π.Θ. γίνεται επίσης χρήση τεχνολογιών όπως η τηλεδιάσκεψη μέσω τριών νησίδων με ανάλογα συστήματα:

- στο Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών,
- στο Τμήμα Φυσικής,
- στο Τηλεπικοινωνιακό Κέντρο του Α.Π.Θ.

Αυτή η νεωτερικότητα αξιοποιεί στο μέγιστο δυνατό βαθμό τους σύγχρονους τεχνολογικούς εξοπλισμούς και προσομοιάζει με τη δυναμική επικοινωνία σε φυσικό περιβάλλον τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Με τη χρήση της τηλεδιάσκεψης κατέστη δυνατή η μεγιστοποίηση των δυνατοτήτων παραγωγικής εξ αποστάσεως σύγχρονης εκπαίδευσης, τηλεδιασκέψεων και συνεδρίων (το Τηλεπικοινωνιακό Κέντρο του Α.Π.Θ. έχει καταγράψει όλες τις δράσεις που υποστηρίχθηκαν).

Εφαρμογές ασύγχρονης τηλεεκπαίδευσης

Υπάρχουν εγκατεστημένες δύο μεγάλες εφαρμογές (πλατφόρμες) ηλεκτρονικής τηλεεκπαίδευσης:

- η πλατφόρμα Blackboard, και
- η πλατφόρμα E-class.

Τις εφαρμογές αυτές τις έχει προμηθευτεί το Α.Π.Θ., την πρώτη, από την ελεύθερη αγορά και τη δεύτερη από το ακαδημαϊκό δίκτυο (πανεπιστημίων) GUNet.

Οι εφαρμογές και των δύο συστημάτων είναι παραπλήσιες σε δομή, διότι στηρίζονται στα ίδια μοντέλα ηλεκτρονικής μάθησης.

Στο Blackboard υπάρχουν αυτή τη στιγμή 361 τίτλοι μαθημάτων, ενώ στο E-class, που είναι πολύ πρόσφατα εγκατεστημένο στο Α.Π.Θ., υπάρχουν 21 τίτλοι μαθημάτων. Η εισαγωγή μαθημάτων σε αυτές τις πλατφόρμες έγινε με τη βοήθεια, κυρίως, ειδικευμένου προσωπικού που υπάρχει στα τμήματα.

Η ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ Η ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑ ΝΟΗΜΑΤΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Η νοηματική γλώσσα και τα χαρακτηριστικά της

των

Σπύρου Κουζέλη

εθελοντή διερμηνέα νοηματικής
της Επιτροπής Κοινωνικής Πολιτικής Α.Π.Θ.,
φοιτητή Ψυχολογίας

Στέλλας Νικολαΐδου

εθελόντριας διερμηνέα νοηματικής
της Επιτροπής Κοινωνικής Πολιτικής Α.Π.Θ.,
ψυχολόγου

και **Ελένης Κασάπη**

αναπλ. καθηγήτριας Τμήματος
Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας Α.Π.Θ.

Η ελληνική νοηματική γλώσσα είναι η επίσημα αναγνωρισμένη γλώσσα των κωφών και βαρήκων της Ελλάδας. Στηρίζεται σε ένα σύστημα κανόνων που έχουν οπτικο-κινησιακή απεικόνιση.

Στη νοηματική γλώσσα καθοριστικό ρόλο στην παραγωγή και στην κατανόηση του λόγου παίζει όχι μόνον η σωστή χειρομορφή αλλά και η έκφραση του προσώπου του ομιλητή. Έτσι έχουμε συνεσταλμένους ομιλητές νοηματικής με νεύματα κοντά στο σώμα, μικρά σε έκταση και χωρίς ενεργοποίηση έκφρασης στο πρόσωπο. Όταν ο ομιλητής έχει αυτοπεποίθηση, τα νεύματα που παράγει είναι αρκετά καθαρά, συνδυάζονται με έντονη έκφραση στο πρόσωπο και παράλληλη κίνηση του σώματος.

Μια διάσταση της νοηματικής που παρουσιάζει ενδιαφέρον είναι οι αλλομορφίες σε νεύματα που έχουν την ίδια έννοια και που εντοπίζονται με βάση τη γεωγραφική ή την επαγγελματική κατανομή των ομιλητών. Είναι πολλές οι διαφορές στα νεύματα που χρησιμοποιεί ένας ομιλητής από τη Θεσσαλονίκη σε σχέση με κάποιον που έμαθε να χρησιμοποιεί τη νοηματική γλώσσα στην Αθήνα. Οι διερμηνείς νοηματικής αναφέρουν γεωγραφικά καθορισμένες συμπεριφορές: ο λόγος ενός ομιλητή της νοηματικής που ζει σε νησί είναι λιγότερο πυκνός σε νεύματα και περισσότερο εξωστρεφής από το λόγο ενός χρήστη της που ζει στην Ήπειρο.

Απόδοση του επιθέτου «δύσκολο» σε Θεσσαλονίκη και Αθήνα.

Απόδοση της αντωνυμίας «ποιός» σε Θεσσαλονίκη και Αθήνα.

Οι βιντεοσκοπήσεις των εικόνων έγιναν για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς από τους κωφούς φοιτητές του Α.Π.Θ., μέλη της Επιτροπής Κοινωνικής Πολιτικής και μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος Ιταλικής.

Η νοηματική γλώσσα και τα χαρακτηριστικά της

Ένας άλλος παράγοντας που επηρεάζει τον τρόπο που νευματίζει ένας ομιλητής της νοηματικής είναι το γνωστικό αντικείμενό του. Για παράδειγμα, παρατηρήσαμε ότι φοιτητές που σπουδάζουν κινηματογράφο γίνονται πιο περιγραφικοί, πιο αναλυτικοί, με μεγαλύτερη ευρηματικότητα σε νέυματα και ιδιαίτερη έκφραση στο πρόσωπο αλλά και στις κινήσεις του σώματος σε σχέση με φοιτητές που το γνωστικό τους αντικείμενο ανήκει στις θετικές ή γεωτεχνικές επιστήμες, οπότε και ο λόγος είναι πιο πρακτικός, τα νέυματα είναι συγκεκριμένα, χωρίς πολυσημίες και γενικά με ξεκάθαρο μήνυμα που δε μπορεί να παρερμηνευτεί.

Επίσης κάτι που χαρακτηρίζει τη γλώσσα, που παράγει ένας ομιλητής νοηματικής είναι ο βαθμός χρήσης του προφορικού λόγου. Έτσι, αν είναι εφικτή η χρήση του, τότε ο ομιλητής της νοηματικής χρησιμοποιεί με τρόπο χαρακτηριστικό την κίνηση των χειρών σχηματίζοντας την κάθε λέξη, ενώ ταυτόχρονα την αποδίδει με νοηματική. Αντίστοιχα, όταν κάποιος ομιλητής νοηματικής δεν είναι εξοικειωμένος με τον προφορικό λόγο, η απόδοση των μηνυμάτων περιορίζεται στη χρήση της νοηματικής και της έκφρασης του προσώπου.

Όποιος έχει επαρκείς γνώσεις νοηματικής, γνωρίζει ότι **η νοηματική ελληνική δεν αποτελεί μια συμμετρική αναπαράσταση της ομιλούμενης γλώσσας**. Σαφώς επηρεάζεται από την ομιλούμενη γλώσσα και έως ένα βαθμό την επηρεάζει, εφόσον οι δύο γλώσσες συνυπάρχουν. Καθεμιά όμως διατηρεί τη δική της γραμματική και καθεμιά επίσης περιέχει τις δικές της παραγλωσσικές συμβάσεις, γεγονός που προσδιορίζει καθολικά όλες τις γλώσσες.

Παράδειγμα 1ο:

Στην ελληνική θα λέγαμε: «*Πώς πέρασες το προηγούμενο Σαββατοκύριακο;*», στη νοηματική όμως θα ακολουθήσουμε μια διαφορετική δομή που έχει ως εξής: «*Προηγούμενο Σαββατοκύριακο εσύ περνάω;*» (στη συγκεκριμένη ερώτηση το μόρφημα **πώς** αποδίδεται μέσω της έκφρασης του προσώπου και όχι με το νέυμα που ισοδυναμεί με το επίρρημα «αυτό»).

Προφορικός λόγος

Πώς πέρασες το προηγούμενο Σαββατοκύριακο;
1 2 3 4 5

Νοηματικός λόγος

Προηγούμενο Σαββατοκύριακο εσύ περνάω;
4 5 2 1

(+ το **πώς** που αποδίδεται με την έκφραση του προσώπου και όχι με νόημα).

Ο όρος 3 της πρότασης (α) παραλείπεται, διότι τα άρθρα δεν αποδίδονται ποτέ στη νοηματική με κάποιο νέυμα. Άρα ενώ στα ελληνικά έχουμε τη δομή 1,2,3,4,5 στη νοηματική η δομή είναι διαφορετική 4,5,2,(1).

Παράδειγμα 2ο:

Στην ελληνική γλώσσα ρωτάμε: «*Πού είναι το σπίτι σου;*», στη νοηματική η ίδια ερώτηση θα διατυπωθεί ως εξής: «*Σπίτι σου πού;*».

Προφορικός λόγος

Πού είναι το σπίτι σου;
1 2 3 4 5

Νοηματικός λόγος

Σπίτι σου πού; (+ έκφραση προσώπου που δηλώνει ερώτηση)
4 5 1

Οι όροι 2, 3 του 2ου παραδείγματος παραλείπονται, επειδή το βοηθητικό ρήμα **είμαι** συνήθως δεν αποδίδεται στη νοηματική και επειδή τα άρθρα επίσης δεν αποδίδονται.

Από τα δύο παραπάνω παραδείγματα μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι τα επιρρήματα που δηλώνουν ερώτηση μπαίνουν στο τέλος της πρότασης (*πώς, πού*) και συνοδεύονται από την αντίστοιχη έκφραση προσώπου.

Η νοηματική είναι η ισχυρή γλώσσα επικοινωνίας των κωφών φοιτητών στο Α.Π.Θ. Στο Α.Π.Θ. έχει αναπτυχθεί από την Επιτροπή Κοινωνικής Πολιτικής κίνημα ακτιβισμού για τη διερμηνεία νοηματικής ελληνικής με στόχο την ισότιμη συμμετοχή των φοιτητών με προβλήματα ακοής στο ακαδημαϊκό περιβάλλον. Στο πλαίσιο αυτό προσφέρεται από το Τμήμα Ιταλικής διατμηματικό μάθημα διερμηνείας νοηματικής, στο οποίο ψηφιοποιούνται για εκπαιδευτικούς και ερευνητικούς σκοπούς επεισόδια επικοινωνίας στη νοηματική.

Συνεχίζει σήμερα το πανεπιστήμιο να διατηρεί την ιστορική διάσταση του πνευματικού ιδρύματος που λειτουργεί ερευνητικά και παιδευτικά αυτόνομα από κέντρα εξουσίας και ανεξάρτητα από εμπορικά και κερδωά κριτήρια; Ή μήπως η νέα οικονομική τάξη πραγμάτων της

ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ Ή ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ;

Ο κοινωνικός ρόλος του πανεπιστημίου

παγκοσμιοποιημένης οικονομίας και της γενικευμένης εμπορευματοποίησης αγαθών και ιδεών προσπαθεί να επιβάλει και μια νέα εκπαιδευτική τάξη πραγμάτων, που με το πρόσχημα της ανταγωνιστικότητας μεταμορφώνει την παιδεία από καρπό πνευματικής καλλιέργειας σε εμπορικό προϊόν και τους εκπαιδευόμενους από

σκεπτόμενους πολίτες και καταρτισμένους επιστήμονες σε απασχολήσιμο δυναμικό, κοινωνικά πειθαρχημένο και κατάλληλα αξιοποίησιμο για την αύξηση της εμπορικής κερδοφορίας;

Αξίες και πρακτικές που επί χρόνια παρέμεναν αδιαμφισβήτητες, σήμερα αμφισβητούνται. Εμφανίζονται ως τροχοπέδη στην κοινωνική ευημερία και στην ανάπτυξη και μια ωφελιμοθηρική σκέψη διαπερνά τον πολιτικό λόγο. Η τεχνοκρατική όμως αυτή προσέγγιση παραβλέπει ή σκοπίμως αποσιωπά την υποβάθμιση –αν όχι την ανατροπή– του ουμανιστικού χαρακτήρα της παιδείας και των κοινωνικών ιδεών.

Πώς θα αντιδράσει το πανεπιστήμιο; Θα αποδεχθεί τη νέα αυτή τάση, θα αντισταθεί ή θα προσπαθήσει να κρατήσει ισορροπίες σε έναν διαρκώς και με ιλιγγιώδεις ρυθμούς εξελισσόμενο κόσμο; Στην πρόσφατη συνάντηση των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων στην ιστορική πόλη Μπρνο της Τσεχίας ο επαναπροσδιορισμός του ρόλου του πανεπιστημίου τέθηκε επιτακτικά. Τα πανεπιστήμια καλούνται να ξεφύγουν από την εσωστρέφεια και να παρέμβουν στην κοινωνία. Να παίξουν ρόλο καταλυτικό και να αρθρώσουν το δικό τους λόγο. Θα τα καταφέρουν;

Τοπική αυτοδιοίκηση, πανεπιστήμιο, αγορά εργασίας, κοινωνία των πολιτών: Η τετραπλή(;) έλικο

Στον αντίποδα μιας τεχνικοοικονομικής διάστασης της συνεργασίας των πανεπιστημίων με την τοπική αυτοδιοίκηση και τις επιχειρήσεις που προωθείται από την πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης εγείρονται πιο ευαίσθητες φωνές που αναζητούν ως πρόσθετο εταίρο την κοινωνία των πολιτών.

της **Αθανασίας Τσατσούλη**
αντιπρυτάνεως ακαδημαϊκών
υποθέσεων & προσωπικού

Η φθινοπωρινή συνάντηση του 2006 της Ένωσης Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων (ΕΥΑ) πραγματοποιήθηκε τον περασμένο Οκτώβριο στην πόλη Μπρνο της Τσεχίας, με θέμα: «*Τα πανεπιστήμια ως καταλύτες για την παραγωγή καινοτομιών στις περιφέρειες*». Η συνάντηση αποτέλεσε γεγονός στρατηγικής σημασίας ενόψει μάλιστα του επικείμενου συμβουλίου υπουργών παιδείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και της 4ης συνόδου της ΕΥΑ στη Λισσαβόνα τον προσεχή Μάρτιο, όπου θα εξεταστεί ο τρόπος εκπλήρωσης της αποστολής των πανεπιστημίων στις διεθνείς συνθήκες, δηλαδή η διασύνδεση των δραστηριοτήτων τους σε περιφερειακό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο. Και τούτο διότι συνειδητοποιείται όλο και περισσότερο η ανάγκη για μια πιο εξωστρεφή ευρωπαϊκή πολιτική.

Η ΕΥΑ είδε τη συνάντηση του Μπρνο σαν μια σημαντική πρωτοβουλία εγγραφής της φωνής και της εμπειρίας των πανεπιστημίων στη συζήτηση για την ανάπτυξη μιας περιφερειακής πολιτικής που να επενδύει με ιδιαίτερη έμφαση στη γνώση και στην τεχνολογία.

Η κυρίαρχη άποψη

Στη συνάντηση συμμετείχαν 286 εκπρόσωποι, έγιναν εισηγήσεις από 39 ειδικούς, προερχόμενους από 20 διαφορετικές χώρες, με βαθιά εμπειρία και εμπλοκή σε καινοτόμες περιφερειακές δράσεις. Από αυτούς 22 ήταν μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας, 7 εκπροσωπούσαν περιφερειακές αρχές, 7 ήταν ειδικοί στη μεταφορά γνώσης και 3 εκπροσωπούσαν τις γενικές διευθύνσεις Έρευνας, Περιφερειακής Πολιτικής και Επιχειρήσεων & Βιομηχανίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Αποτέλεσμα της παραπάνω σύνθεσης του σώματος των ομιλητών ήταν μία αίσθηση της κατάργησης όλων των ορίων, μια «μεταμοντέρνα» κατάσταση, μέσα στην οποία η

ΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΝ ΣΤΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΜΠΡΝΟ

ΠΗΓΗ: ΦΩΤ. ΑΡΧΕΙΟ «THEMA» (ΦΩΤ.: Κ. ΚΑΤΟΥΛΑΣ)

μετάθεση ρόλων και ευθυνών αποτελούσε τον κανόνα. Οι διαφορετικές οπτικές γωνίες απορροφήθηκαν σχεδόν από εκείνην της περιφερειακής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γεγονός που δημιούργησε αρκετές ανησυχίες σχετικές με τη διακηρυγμένη αυτοτέλεια των πανεπιστημίων.

Ο επίτροπος έρευνας της Ευρωπαϊκής Ένωσης τόνισε τα οφέλη που θα προκύψουν από μια εταιρική σχέση μεταξύ του πανεπιστημίου και των επιχειρήσεων και το ρόλο κλειδί των πανεπιστημίων στην παραγωγή γνώσης και ειδικευμένης εργατικής δύναμης. Ενθάρρυνε δε τα πανεπιστήμια να προσεγγίσουν με θεσμική συνέπεια τις

Η θέση του Α.Π.Θ.

Συνεργασία με την αγορά εργασίας υπό τον έλεγχο της κοινωνίας των πολιτών

Δεσμευόμαστε να υλοποιήσουμε τις αποφάσεις της συνόδου του Μπρνο στο βαθμό που δεν θίγεται η ακαδημαϊκή αξιοπρέπεια και δεν στρεβλώνεται η αποστολή του δημόσιου πανεπιστημίου.

Στις σύγχρονες συνθήκες θεωρούμε αναγκαία την εξωστρεφή λειτουργία του πανεπιστημίου. Αναγνωρίζουμε την αναγκαιότητα συνέργειας με την περιφέρεια και την αγορά εργασίας υπό τον έλεγχο της κοινωνίας των πολιτών. Θέτουμε όμως ως προϋπόθεση μια συμφωνία αμοιβαίως επωφελή ώστε η περιφερειακή πολιτική να συμβάλλει στην ανάπτυξη του πανεπιστημίου, όπως αυτό την αντιλαμβάνεται και τη

σχεδιάζει στο πλαίσιο της ακαδημαϊκής του αυτονομίας και το αντίστροφο.

Πιστεύουμε ότι το πανεπιστήμιο μπορεί να προτείνει και να υλοποιήσει καινοτόμες περιφερειακές δράσεις. Τασσόμαστε κατά της πλήρους εργαλειοποίησης της γνώσης, επιμένοντας στο αδιαίρετο έρευνας - διδασκαλίας. Η γνώση συμπεριλαμβάνει την τεχνογνωσία, αλλά δεν ταυτίζεται με αυτήν. Συμφωνούμε με την άποψη ότι εναρμόνιση δεν σημαίνει ισοπέδωση. Οφείλουμε να βοηθούμε τους φοιτητές και τις φοιτήτριές μας αναπτύσσοντας ευκαιρίες για επαγγελματική σταδιοδρομία, χωρίς να περιορίζουμε την ερευνητική ελευθερία τους.

Τοπική αυτοδιοίκηση,
πανεπιστήμιο,
αγορά εργασίας,
κοινωνία των πολιτών:
Η τετραπλή(;) έλικα

ερευνητικές τους δραστηριότητες και να μεγιστοποιήσουν τις ευκαιρίες χρηματοδότησης των δικτύων από τα νέα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά ταμεία που συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της Λισσαβόνας.

Στις συνεδρίες της ολομέλειας υποστηρίχθηκε άλλωστε ότι η περιφερειακή διάσταση μπορεί να συμπεριλάβει όλες τις όψεις της αποστολής των πανεπιστημίων, δηλαδή την εκπαίδευση, την άσκηση, την έρευνα και την καινοτομία.

Η τριπλή έλικα - Οι δυσκολίες

Η συνάντηση τέθηκε υπό την αιγίδα των έξι πανεπιστημίων που εδρεύουν στο Μπρνο επειδή, όπως λέχθηκε, η πόλη αυτή αποτελεί εξαιρετικό παράδειγμα ευρωπαϊκής περιφέρειας, όπου αναπτύσσεται παραγωγικά μια συνεργασία για θέματα έρευνας και καινοτομίας μεταξύ των **πανεπιστημίων**, των **περιφερειακών αρχών** και των **επιχειρήσεων**. Το μοντέλο της τριμερούς αυτής συνεργασίας ονομάζεται συμβολικά «**τριπλή έλικα**» και αποκτά στρατηγικό χαρακτήρα. Οι πιο ευαίσθητες φωνές μίλησαν για «**τετραπλή έλικα**» προσθέτοντας έναν τέταρτο εταίρο, την **κοινωνία των πολιτών**.

Κατά την άποψή μας η συνεργασία αυτή, για να είναι κοινωνικά ωφέλιμη, προϋποθέτει σχέσεις αμοιβαιότητας, φωτισμένους και ανιδιοτελείς τοπικούς άρχοντες και διαδικασίες ορθολογικής κατανομής των πόρων, που να μην ευνοεί μόνον εκείνους που προσφέρουν εφαρμοσμένη έρευνα, αλλά και να προβλέπει θετικές δράσεις για τις επιστήμες του ανθρώπου και την ενίσχυση της βασικής έρευνας.

Καθώς τα κυρίαρχα χαρακτηριστικά και οι προτεραιότητες των εταίρων της τετραπλής έλικας είναι διαφορετικά, ο διάλογος μεταξύ τους είναι συχνά δύσκολος. Αν η περιφερειακή πολιτική προτάσσει την ανάπτυξη και τη μείωση της ανεργίας, το πανεπιστήμιο προτάσσει την παιδεία, τη συγκρότηση επιστημονικής σκέψης και τη δημοκρατική διαμόρφωση των φοιτητών - πολιτών. Αν οι επιχειρήσεις ενδιαφέρονται για την απόδοση και την ποιότητα των ανθρώπινων πόρων που οδηγούν σε μεγαλύτερα κέρδη, η κοινωνία απαιτεί ίσες ευκαιρίες για όλους τους πολίτες και μάχεται για τη συνοχή της. Αν για τους επιχειρηματίες οι νέοι ερευνητές είναι υπάλληλοι, για τους καθηγητές είναι οι φοιτητές τους.

Οφείλουμε, λοιπόν, να προσέξουμε ώστε το μέρος της αποστολής του πανεπιστημίου που έχει να κάνει με την εφαρμοσμένη έρευνα, τον επαγγελματικό προσανατολισμό και την ανάπτυξη δεξιοτήτων να μην αναγορευθεί σε όλον.

Η δυσκολία του διαλόγου μεταξύ των εταίρων έγκειται επίσης στο γεγονός ότι οι πολιτικές ηγεσίες φοβούνται τις προτάσεις της ακαδημαϊκής κοινότητας. Αλλά και η βιομηχανία, παρά τα όποια καλά παραδείγματα, εκφράζει αμφιβολίες για την παραγωγικότητα της έρευνας που διεξάγεται στα πανεπιστήμια.

Αν η περιφερειακή πολιτική προτάσσει την ανάπτυξη και τη μείωση της ανεργίας, το πανεπιστήμιο προτάσσει την παιδεία, τη συγκρότηση επιστημονικής σκέψης και τη δημοκρατική διαμόρφωση των φοιτητών - πολιτών. Αν οι επιχειρήσεις ενδιαφέρονται για την απόδοση και την ποιότητα των ανθρώπινων πόρων που οδηγούν σε μεγαλύτερα κέρδη, η κοινωνία απαιτεί ίσες ευκαιρίες για όλους τους πολίτες και μάχεται για τη συνοχή της. Αν για τους επιχειρηματίες οι νέοι ερευνητές είναι υπάλληλοι, για τους καθηγητές είναι οι φοιτητές τους.

Γενικά, θα λέγαμε ότι ο καταμερισμός των αρμοδιοτήτων και των ευθυνών μεταξύ όλων των εταίρων αλλά και ο προκαθορισμός συγκεκριμένων στόχων είναι στοιχεία απαραίτητα για την ευόδωση κάθε συνεργασίας.

Τα ερωτήματα

Η παρουσίαση παραδειγματικών περιπτώσεων συνοδεύτηκε από ζωντανές συζητήσεις, στη διάρκεια των οποίων τέθηκαν ερωτήματα όπως:

- Πρέπει τα πανεπιστήμια να εφοδιάζουν τους φοιτητές τους με επιχειρηματική εμπειρία πριν από την είσοδό τους στην αγορά εργασίας;
- Μπορούν τα πανεπιστήμια να δημιουργήσουν καλές σχέσεις μεταξύ τους και να κινηθούν δημιουργικά μέσα στο δίπολο: συνέργεια - ανταγωνισμός;
- Είναι θεμιτό να αποσυνδέεται η έρευνα από τη διδασκαλία;
- Επιτρέπεται να διαχωριστούν τα πανεπιστήμια σε ιδρύματα βασικής ή εφαρμοσμένης έρευνας;
- Πώς διαγράφεται το μέλλον των επιστημών του ανθρώπου;
- Ποιος είναι ο ορισμός της γνώσης; Πρέπει η τελευταία να ταυτίζεται πλήρως με την τεχνολογία;

Η συνάντηση αποφάσισε να εργασθεί, με το σύνολο των μελών της, για την επίτευξη των στόχων που έθεσε. Εμείς πιστεύουμε, παρά τις επιφυλάξεις μας, ότι δεν πρέπει να αποσιώσουμε από την κοινή προσπάθεια. Θεωρούμε, ωστόσο, ότι πρέπει να ενταθούν τόσο η ενεργός συμμετοχή μας σε διεθνείς θεσμούς, όσο και η προσπάθειά μας να συνάψουμε συμμαχίες με όσους και όσες αναζητούν τον πραγματικό κοινωνικό ρόλο των πανεπιστημίων στις σύγχρονες συνθήκες.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΝ ΣΤΟ ΜΠΡΝΟ

Τα πανεπιστήμια ως καταλύτες στην περιφερειακή ανανέωση

Τα θέματα που συζητήθηκαν στις συνεδρίες της ολομέλειας και τις ομάδες εργασίας της συνάντησης της Ένωσης Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων (EUA) αφορούσαν στα ειδικά εργαλεία για την ανάπτυξη καινοτόμων δράσεων στις περιφέρειες, στα περιφερειακά πανεπιστημιακά δίκτυα, στις περιφερειακές πολιτικές πρωτοβουλίες που εμπλέκουν ως εταίρους και τα πανεπιστήμια και τέλος, στην ανάπτυξη επαγγελματικών δεξιοτήτων με στόχο τη δημιουργία περιφερειών βασιζόμενων στη γνώση.

Τα κυριότερα συμπεράσματα- προτάσεις των ομάδων εργασίας ήταν τα ακόλουθα:

- Να περιγραφεί σαφώς ο θεσμικός ρόλος των πανεπιστημίων και να υπόκειται σε περιφερειακό έλεγχο των πλεονεκτημάτων και των αδυναμιών του.
- Να δημιουργηθούν κατάλληλες εσωτερικές δομές και συστήματα διαχείρισης που να αναπτύσσουν ευκαιρίες για επαγγελματική σταδιοδρομία.
- **Να αναδειχθεί η κοινωνική διάσταση της επιστήμης.**
- Να προαχθεί η διεθνής διάσταση των πανεπιστημίων.
- **Τα δίκτυα να υπηρετούν συγκεκριμένους στόχους και να καθοριστούν με σαφήνεια οι ευθύνες του κάθε εταίρου.**
- Να δημιουργηθεί στην περιφέρεια μια κρίσιμη μάζα με ελεγχόμενο μέγεθος και με μία φωνή, που να αναλαμβάνει την ολοκλήρωση των στόχων, οι οποίοι δεν είναι δυνατόν να επιτευχθούν σε ατομικό επίπεδο.
- Να διασυνδεθούν όλοι οι παράγοντες (κυβέρνηση, πανεπιστημιακά ερευνητικά κέντρα, βιομηχανία / επιχειρήσεις).
- **Τα προγράμματα να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της κοινωνίας.**
- Να γίνεται χρήση, όπου αυτό είναι εφικτό, των διαρθρωτικών ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη δημιουργία υποδομών.
- **Να μην περιορισθεί η ελευθερία και το κατάλληλο περιβάλλον για την παραγωγή γνώσης που να βασίζεται σε έρευνα καθοδηγούμενη από την επιστημονική περιέργεια του ερευνητή.**
- Τα πανεπιστήμια να υιοθετήσουν συστήματα χρηματοδότησης των τμημάτων με γνώμονα όχι μόνον τον αριθμό των φοιτητών αλλά, κυρίως, την ποιότητα του προσωπικού, συμπεριλαμβανομένων των ερευνητικών δραστηριοτήτων.
- **Να συμφωνείται μία αμοιβαίως επωφελής κατάσταση όταν σχεδιάζονται περιφερειακές πολιτικές που εμπλέκουν τα πανεπιστήμια, ούτως ώστε η περιφερειακή πολιτική να συμβάλλει στην ανάπτυξη του πανεπιστημίου και αντίστροφα.**
- **Να δίδεται το απαιτούμενο χρονικό διάστημα για αμοιβαία κατανόηση και να επινοούνται δημιουργικοί τρόποι για την εξεύρεση συμβιβαστικών λύσεων.**

ΑΝΤΙΘΕΤΗ ΣΕ ΚΕΡΔΩΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΣΕ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ ΚΗΔΕΜΟΝΕΥΣΗ

Το πανεπιστήμιο στη χώρα μας έχει διαμορφωθεί σε νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, το οποίο αυτοδιοικείται από αιρετά συλλογικά όργανα που έχουν τεκμήριο αρμοδιότητας. Ως τέτοιο είναι –και θέλουμε να παραμείνει– **δημόσιο και όχι κατ' ακριβολογίαν κρατικό**, όπως νομίζουν πολλοί. Η αποστολή του παρουσιάζει τέσσερις διακριτές, αλλά αμοιβαίως διαπλεκόμενες διαστάσεις: εκπαιδευτική, διοικητική, οικονομική, στοιχείο της κοινωνικής αναπαραγωγής. Σ' αυτό το σύντομο σημείωμα θα περιορισθώ στην πρώτη και σπουδαιότερη, διότι εκτιμώ ότι βάσει αυτής δέον να προσδιορίζονται και οι υπόλοιπες τρεις.

Ο ευρωπαϊκός Διαφωτισμός μάς κληροδότησε μία κριτική θεωρία του ανθρώπινου υποκειμένου, ως όντος που (μπορεί, αλλά και οφείλει να) σκέπτεται, πράττει, απολαμβάνει το βίο αυτόνομα και υπεύθυνα, ατομικά και συλλογικά. Σε μια κοινωνική συνύπαρξη, της οποίας τη μορφή και το περιεχόμενο συμπροσδιορίζει μαζί με τους άλλους σε συνθήκες ίσης ελευθερίας. Ως εκ τούτου, στο βαθμό που οι επικρατούσες σχέσεις εξουσίας και οι κατεστημένες μορφές γνώσης αντιστέκονται στη χειραφέτηση των ανθρώπων, είναι δεκτικές κριτικής στη θεωρία και αμφισβήτησης στην πράξη.

Η φύση του πανεπιστημίου

του **Κώστα Σταμάτη**
καθηγητή φιλοσοφίας και δικαίου
του Τμήματος Νομικής

Ο πνευματικός χαρακτήρας

Το μορφωτικό ιδεώδες που προσήκει σε αυτή την κριτική θεώρηση του ανθρώπινου όντος –και τελικά της ίδιας της κοινωνίας– συνίσταται σε **ανάπτυξη των ικανοτήτων για θεωρητικό στοχασμό, για ηθικά και πολιτικά υπεύθυνη δράση και για αισθητική απόλαυση**. Με προοπτική να καταστούν οι άνθρωποι ικανοί για προσωπικό αυτοπροσδιορισμό άξιο λόγου, αλλά και για σύμπραξη στη δημοκρατική διαχείριση της κοινωνίας και της γνώσης για το κοινό καλό.

Στον εικοστό αιώνα το πανεπιστήμιο έχει προσλάβει **πνευματικό** χαρακτήρα ως Universitas, όπως αποκρυσταλλώθηκε προ πάντων κατά την περίοδο του κοινωνικού κράτους. Η ιδιότητα αυτή αναφέρεται στην αποστολή του ανώτατου εκπαιδευτικού ιδρύματος να προάγει ουσιαστική και σφαιρική γνώση της φύσης, της ανθρωπίνης ζωής και της κοινωνίας. Με λειτουργική, ερευνητική και παιδευτική **αυτονομία** απέναντι στα κερδωά κριτήρια και τις ιδιοτελώς ωφελιμιστικές πιέσεις της «αγοράς», αφενός, αλλά και απέναντι στην κρατική κηδεμονία, αφετέρου.

Πρόκειται λοιπόν για το χαρακτήρα του πανεπιστημίου ως πεδίου γνώσης που συσσωρεύεται και ανανεώνεται ασταμάτητα, το οποίο θέλει να λειτουργεί βάσει καθολικών προϋποθέσεων πρόσβασης στη μόρφωση. Ως εκπαιδευτικός και ερευνητικός

Η δημόσια διάσταση του πανεπιστημίου σημαίνει ότι αυτό αποτελεί χώρο πρόσφορο για τη συνειδητοποίηση της σπουδαιότητας των βασικών όρων της κοινωνικής αναπαραγωγής και τέτοιοι όροι είναι η εγγύηση της ζωής, της ειρήνης, της εργασίας, της κοινωνικής ευημερίας, της διατροφής, του περιβάλλοντος, η διάσωση του πολιτισμού.

θεσμός, στο πλαίσιο του οποίου αξιώνεται να συγκροτείται και να προοδεύει η γνώση με τρόπο πολυεδρικό, με ελεύθερο διάλογο και κριτική.

Η δύναμη της πολυφωνίας

Η δέσμευση για κριτική γνώση σημαίνει πριν από όλα την αμφισβήτηση ότι η εκάστοτε κρατούσα κατάσταση στην κοινωνία και στη γνώση είναι τελεσίδικη, ότι οι υπάρχοντες χωρισμοί στην κοινωνία και στην επιστήμη είναι οριστικοί και अपαρασάλευτοι. Συνεπάγεται, πρώτον, την απαίτηση να αποκατασταθεί η διεπιστημονικότητα στο εσωτερικό του πανεπιστημίου, αφού η επιστημονική και η φιλοσοφική σκέψη δεν μπορεί να τεμαχίζεται σε γνωστικά περίφρακτες περιοχές, και δεύτερον, ο ακαδημαϊκός χώρος να διαθέτει επίγνωση της σχέσης του προς τον κοινωνικό του περίγυρο.

Απέναντι στη διανοητική ομοιομορφία της επιπολάζουσας «ενιαίας σκέψης», υπερασπιζόμαστε την **πολυφωνία** των επιστημονικών και των φιλοσοφικών ιδεών ως έκφανση της ακαδημαϊκής ελευθερίας. Μέσα σε αυτή την πολυφωνία, πάντως, ως μετασυσμβατικό πλαίσιο λειτουργίας της παιδείας, εμείς προασπίζουμε ιδίως την **κριτική σκέψη** σε όλες τις μορφές και τις τονικότητές της. Διότι μόνο μέσα από αληθινή και απαρνήχλητη διαπάλη ιδεών και ρευμάτων μπορεί να υπάρξει ουσιαστική επιστημονική πρόοδος. Καμία «κοινωνία ή οικονομία της γνώσης» δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς πραγματική γνώση της κοινωνίας και της οικονομίας.

Κοινωνικό αγαθό

Προασπίζουμε τη δημόσια ανώτατη εκπαίδευση ως **κοινωνικό αγαθό**. Εμμένουμε επίσης στο **δημόσιο** χαρακτήρα του πανεπιστημίου, με την επιθετική ανάδειξη των στοιχείων υπεροχής του απέναντι σε ποικιλώνυμα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια. **Η δημόσια διάσταση του πανεπιστημίου σημαίνει ότι αυτό αποτελεί χώρο πρόσφορο για τη συνειδητοποίηση της σπουδαιότητας των βασικών όρων της κοινωνικής αναπαραγωγής.** Τέτοιοι όροι είναι η εγγύηση της ζωής, της ειρήνης, της εργασίας, της κοινωνικής ευημερίας, της διατροφής, του περιβάλλοντος, η διάσωση του πολιτισμού.

Χάρη στη δημόσια διάστασή του το πανεπιστήμιο συνδέεται με την ευρύτερη δημόσια σφαίρα της κοινωνίας. Διασυνδέεται επίσης με τους αναγκαίους πολιτικούς όρους, προκειμένου να καθίσταται δυνατή η συνειδητοποίηση των όρων της κοινωνικής αναπαραγωγής και η δίκαιη ρύθμισή τους. Τέτοιος όρος είναι κατεξοχήν η πολιτική συμμετοχή σε πλαίσιο δημοκρατικού κράτους δικαίου. Στην κλίμακα της ανώτατης παιδείας είναι επίσης η δημοκρατική αυτοδιοίκηση των πανεπιστημίων, το πανεπιστημιακό άσυλο και η ακαδημαϊκή ελευθερία των διδασκόντων.

Τόσο η παιδεία όσο και η οργανωμένη κοινωνική εργασία συνιστούν κομβικούς όρους της κοινωνικής αναπαραγωγής. Συναποτελούν επίσης θεμελιώδη στοιχεία για την ελεύθερη αυτοπραγμάτωση καθενός, για την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του/της εν κοινωνία προς τους άλλους. Επομένως, συνεχίζουν να αποτελούν με απαραιμείωτο τρόπο ηθική και πολιτική ευθύνη της δημοκρατικά οργανωμένης κοινωνίας.

Αποστολή του πανεπιστημίου είναι να προάγει ουσιαστική και σφαιρική γνώση της φύσης, της ανθρώπινης ζωής και της κοινωνίας, με λειτουργική, ερευνητική και παιδευτική αυτονομία αφενός απέναντι στα κερδώς κριτήρια και στις ιδιοτελείς ωφελιμιστικές πιέσεις της αγοράς και αφετέρου απέναντι στην κρατική κηδεμονία.

ΜΕ ΒΑΘΙΑ ΚΑΙ ΠΛΑΤΙΑ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ

Για ένα πανεπιστήμιο αξιών

του **Σωκράτη Δεληβογιατζή**
καθηγητή φιλοσοφίας του Α.Π.Θ.,
διευθυντή του Εργαστηρίου
Φιλοσοφικής Έρευνας
επάνω στο Φανταστικό

*Θεσμικές παρεμβάσεις σε
επίπεδο ανανέωσης και αλλαγών
δεν μπορούν να λαμβάνουν
χώρα, δίχως να διασφαλίζεται
το αυτονόητο ενός αποθέματος
αρχών και αξιών, ενός
πλέγματος κάλυψης αναγκών
για τον κοινωνικό άνθρωπο,
αδιαίρετα ενεργητικό και
παθητικό.*

Είναι κοινός τόπος ότι το ευρωπαϊκό πανεπιστήμιο συγκροτεί εστία λειτουργιών παραγωγής - δημιουργίας, αναπαραγωγής - μετάδοσης γνώσης και διεργασιών προσαρμογής - εσωτερίκευσης (υπαγωγής της ανθρώπινης έξης, συμπεριφοράς και πολιτικότητας σε «έλλογους» κανόνες). Παρακαταθήκη αξιών προβάλλει ως κέντρο διαχείρισης του κοινού ή δημόσιου αγαθού για τον άνθρωπο, ύψιστο κοινωνικός θεσμός, όπου ασκείται ανυποχώρητα μια πολιτική - πρακτική εμπέδωσης του καθολικού στοιχείου. Αποβαίνει έτσι κατεξοχήν φορέας και διαμορφωτής πολιτικού πολιτισμού. Τίθεται συναφώς το ερώτημα: Πώς μπορούν να ανακατανεμηθούν οι εγγενείς δυνάμεις επιρροής στο εσωτερικό του συμπλέγματος γνώσης - πολιτικής - και - οικονομίας;

Το πανεπιστήμιο καλείται σήμερα να ξεπεράσει την κρίση της ταυτότητάς του ως ενός κατά βάση ιστορικού θεσμού στο εσωτερικό μιας πολιτικής της γνώσης που διαπλέκεται όσο ποτέ άλλοτε τόσο επικίνδυνα (έκθετα) με την οικονομία. Η δημιουργική, παραγωγική και προσαρμοστική-ερμηνευτική του λειτουργία δεν μπορεί να λαμβάνει χώρα ερήμην μιας επανεξέτασης του ρόλου που μπορεί να επιτελεί το πανεπιστήμιο σε επίπεδο κοινωνίας: Ο δημόσιος, δημοκρατικός και συμμετοχικός του χαρακτήρας οφείλει να διατηρηθεί και να διευρυνθεί με μια πράξη εξόδου από τη δυσχέρεια μιας παγκοσμιοποιημένης εποχής πλήρους ανακατάταξης κάθε μορφής σχέσεων: Δωρεάν παιδεία, ελευθερία διδασκαλίας και έρευνας, αυτοδιόικηση με βάθος την αυτονομία είναι, για μας, ό,τι περισσότερο αυχμηρό ή δυσεπίτευκτο έχει επισυμβεί.

Η επανάσταση μέσα από την επινοητική προσαρμογή

Η ποιότητα της εκπαίδευσης, ο αριθμός του φοιτητικού πληθυσμού που μπορεί να φιλοξενηθεί στη βάση μιας γενικότερης φιλοσοφίας για τον κοινωνικό άνθρωπο, η επιτυχής αντιμετώπιση μιας τάσης οικονομισμού και παραγωγισμού (: όχι «πανεπιστήμιο - επιχείρηση»), η αδέσμευτη αναζήτηση της γνώσης με τη διασφάλιση μιας ορθίμου εναρμόνισης δημόσιου και ιδιωτικού, η συνεργασία με άλλα πανεπιστήμια και επιστημονικούς ή κοινωνικούς φορείς, μπορούν να συστήσουν προϋποθέσεις για την επαγγελματική απορρόφηση ενός δυναμικού που δοκιμάζεται από τη μαζική ζήτηση τίτλων.

Διδάσκοντες, φοιτητές, λοιπό επιστημονικό και διοικητικό προσωπικό οφείλουμε να βλέπουμε το πανεπιστήμιο ως ύψιστο φορέα και δημιουργό πολιτικού πολιτισμού, επιτελώντας ένα έργο τουλάχιστον αντίστασης σε κάθε απόπειρα έκπτωσης ή υποβάθμισης των αξιών. Αισθάνομαι, αισθανόμαστε όλοι τον κομβικό, στρατηγικό ρόλο που καλείται να παίξει υπό νέους όρους η μεγάλου, συμβολικού εκτοπίσματος

βορειοελλαδική «αριστοτέλεια» εκδοχή του. Το επαναστατικό εδώ, πολλές φορές, μπορεί να σημαίνει όχι βίαιη ανατροπή ή απλώς ρήξη αλλά επινοητική προσαρμογή και εναρμόνιση με τις καλύτερες εκδοχές του παγκόσμιου ή του ευρωπαϊκού πανεπιστημιακού γίνεσθαι. Η αδιάρρηκτη έως αδιέξοδη σύμπλεξη γνώσης - πολιτικής - και - οικονομίας οφείλει να μας κατευθύνει σε επιλογές που διαφυλάττουν την ελληνικότητά μας και μας ανοίγουν νικηφόρα σε ένα κόσμο δεινής περιπλοκότητας όπως ο δικός μας.

Απαιτείται μόνο μια απόφαση αυτο-ανάληψης, εγρήγορσης και συνειδητής ένταξης σε ένα χώρο δράσης που θα κινείται έκκεντρα σε σχέση προς την κατεστημένη, άνευρη πολιτική πλατειαστικότητα και οριζοντιότητα. Είμαστε οι κατεχοχίν θεματοφύλακες των αξιών και του πολιτισμού, ενώ διαχειριζόμαστε το κοινό, δημόσιο αγαθό –όχι όμως πια πτωχοπροδρομικά: Διεκδίκηση, άρθρωση ενός λόγου κεντρικού αυτοπροσδιορισμού, δέσμευση μιας ύλης προς μορφοποίηση χωρίς φορμαλισμούς– προτείνω να διατρέχουν τη ραχοκοκαλιά των ενεργειών μας ως επισημώνων και ως πολιτών αυτής της βόρειας γης.

Το πανεπιστήμιο ως πεδίο γνώσης

Η ιδέα του πανεπιστημίου συνίσταται ουσιαδώς στο να τελεί αυτό «άνευ όρων», να καλλιεργεί και να εμπεδώνει τη γλώσσα, να προωθεί υψηλές πρακτικές άσκησης του λόγου, να προβάλλει ως το «άλλο» ομογενοποιητικών διεργασιών εμπορευματοποίησης. Πρόκειται για το μεγαλείο μιας αρχής που, όμως, προϋποθέτει βαθιά και πλατιά συναίνεση του κοινωνικο-πολιτικού σώματος. Μετά από μια πλούσια και περίπλοκη μεσαιωνική ιστορία αλλά και νεωτερικές μετεξελίξεις, ιδίως κατά το 19ο γερμανικό αιώνα και εφεξής, το πανεπιστήμιο έχει καταστεί «κλασικό» - λίκνο ακαδημαϊκής, ανυπόθετης ελευθερίας διερώτησης και πρότασης, κοιτίδα έρευνας, γνώσης και στοχασμού της «αλήθειας».

Πώς θα κινηθούμε, επομένως, μπροστά σε παροντικές και προκλήσεις που επέρχονται όπως εκείνες της ανάπτυξης τεχνολογιών αποδέσμευσης από αναφορές χωροχρονικού περιορισμού; Θεσμικές παρεμβάσεις σε επίπεδο ανανέωσης και αλλαγών δεν μπορούν να λαμβάνουν χώρα, δίχως να διασφαλίζεται το αυτονόητο ενός αποθέματος αρχών και αξιών, ενός πλέγματος κάλυψης αναγκών για τον κοινωνικό άνθρωπο, αδιάρετα ενεργητικό και παθητικό. Η πανεπιστημιακή καθολικότητα (universitas), δυνάμει της ιστορίας της, ενισχύει υπογραμμισμένα σήμερα και καθιστά ολοένα και περισσότερο ορατό τον εν ου παικτοίς, αδιαπραγμάτευτο χαρακτήρα της. Μόνο που, για να προσφύγουμε στην καίρια επικουρία της πλατωνικής Πολιτείας (497 δ), χρειάζεται να αναρωτηθούμε «τίνα τρόπον μεταχειριζόμενη πόλις φιλοσοφίαν ου διολείται. Τα γαρ δη μεγάλα πάντα επισφαλή, και το λεγόμενον τα καλά τω όντι χαλεπά». Ο αρχαίος Έλληνας στοχαστής συνδύαζε εκεί φιλοσοφία και πολιτική –εμείς αναλαμβάνουμε εδώ το χειρόκτιο προς μια διεργασία ανόρθωσης και διατήρησης ενός θεσμού - άλλοθι, του πανεπιστημίου, θεσμού - άλλοθι για το ίδιο το πολιτικο-κοινωνικό διακύβευμα.

Ο δημόσιος, δημοκρατικός και συμμετοχικός χαρακτήρας του πανεπιστημίου οφείλει να διατηρηθεί και να διευρυνθεί με μια πράξη εξόδου από τη δυσχέρεια μιας παγκοσμιοποιημένης εποχής πλήρους ανακατάταξης κάθε μορφής σχέσεων.

Πανεπιστήμιο ανοικτό στην κοινωνία και στις αντιφάσεις της

του **Ορέστη Καλογιρού**

αναπλ. καθηγητή
Τμήματος Φυσικής του Α.Π.Θ.,
διευθυντή του Τομέα Εφαρμογών
Φυσικής & Φυσικής Περιβάλλοντος

«Τώρα έχετε εξετάσεις;», «Άρχισαν τα μαθήματα;», «Χάθηκε η εξεταστική;». Είναι οι πιο χαρακτηριστικές από τις αφόρητα κοινότοπες ερωτήσεις που ακούει συχνά ένας πανεπιστημιακός από τον κοινωνικό του περίγυρο. Θα μπορούσε να πει κανείς ότι σ' αυτές εξαντλείται η γνώση της κοινωνίας για το τι είναι πανεπιστήμιο. Κι αν είναι έτσι τα πράγματα, αυτό είναι απογοητευτικό. Από την άλλη μεριά, είναι εντυπωσιακή η συμμετοχή της «κοινωνίας» στο διάλογο που διεξάγεται τους τελευταίους μήνες γύρω από το θέμα της μεταρρύθμισης στα Α.Ε.Ι., όπου μάλιστα σχεδόν οι πάντες σχετικοί και άσχετοι έχουν γνώμη για την κατεύθυνση των πραγμάτων.

Η αντιφατική αυτή εικόνα κατοπτρίζεται και στην άποψη της κοινωνίας για το πανεπιστήμιο. Άλλοτε το θεωρεί ένα απέραντο εξεταστικό κέντρο, το οποίο είναι σαφώς υποδεέστερο των ξένων πανεπιστημίων, και άλλοτε προστρέχει σ' αυτό ως αδιαμφισβήτητο κέντρο γνώσης, όταν πρόκειται π.χ. για φυσικές ή τεχνητές καταστροφές, επιδημίες κ.τ.λ. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, το πανεπιστήμιο αποτελεί τον απόλυτο στόχο κάθε ελληνικής οικογένειας, όπως δείχνει η λαίλαπα των εισαγωγικών εξετάσεων.

Η δημόσια εικόνα του πανεπιστημίου

Ιστορικά, είναι σχεδόν αυταπόδεικτο ότι η κοινωνία έχει προσλάβει το ρόλο του πανεπιστημίου ως ενός πνευματικού συστήματος με βαθιά επίδραση στο κοινωνικό γίγνεσθαι. Τα πανεπιστήμια ως φορείς (κατά κανόνα πρωτοποριακών) ιδεών έχουν αφήσει ένα ισχυρό ίχνος στο κοινωνικό σώμα. Είναι χαρακτηριστικό ότι παρά τα περί του αντιθέτου λεγόμενα, σε πρόσφατη δημοσκόπηση η εμπιστοσύνη της ελληνικής κοινωνίας στους εκπαιδευτικούς αποδείχτηκε η ισχυρότερη σε σχέση με όλες τις άλλες ομάδες λειτουργών. Αν στους εκπαιδευτικούς συμπεριλάβουμε και τον πανεπιστημιακό δάσκαλο, τότε αυτό είναι ένα αισιόδοξο μήνυμα.

Είναι βέβαιο ότι η εικόνα που έχει η κοινωνία για το πανεπιστήμιο καθορίζεται από δύο τουλάχιστον παράγοντες. Πρώτον από την εικόνα που εκπέμπει το ίδιο το πανεπιστήμιο για τον εαυτό του και δεύτερον από τον τρόπο με τον οποίο «διαμεσολαβείται» αυτή η εικόνα κυρίως από τα Μ.Μ.Ε., αλλά και από άλλους παράγοντες, όπως π.χ. από τους φοιτητές προς το δικό τους περίγυρο. Όμως, για να ανιχνεύσουμε

Η χώρα μας έχει ελπίδες να επιβιώσει στο σκληρό διεθνή ανταγωνισμό, αν επιλέξει να μετατραπεί σε «κοινωνία της γνώσης» και κατ' επέκταση σε «οικονομία της γνώσης». Η κοινωνία προτού σχεδιάσει, προτού επιδιώξει, πρέπει πρώτα να επιλέξει το αίτημα αυτό. Κι αν στις πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις της χώρας το αίτημα της «κοινωνίας της γνώσης» δεν έχει γίνει συνειδηση, είναι υποχρέωση του πανεπιστημίου να το θέσει, ξαναβρίσκοντας τον πρωτοποριακό του ρόλο.

το ερώτημα «πώς αντιλαμβάνεται η κοινωνία το ρόλο του πανεπιστημίου;», θα πρέπει να ορίσουμε το «ρόλο του πανεπιστημίου». Για να αποφύγουμε αυτόν τον σκόπελο αρκούμαστε εδώ στον πιο πλατύ ορισμό: *Ο ρόλος του πανεπιστημίου είναι η παραγωγή και διάδοση της γνώσης*. Και εδώ αρχίζουν τα δύσκολα. Η εικόνα που εκπέμπει το πανεπιστήμιο προς την κοινωνία δεν είναι πάντα αυτή που ταιριάζει στον ακαδημαϊκό του ρόλο. Φαινόμενα δημοσιοϋπαλληλικής νοοτροπίας, ήσσονος προσπάθειας ή στην καλλίτερη περίπτωση διαχείρισης της πανεπιστημιακής καθημερινότητας δίνουν την εικόνα ενός πανεπιστημίου μακριά από τις ανάγκες της κοινωνίας. Από την άλλη μεριά, πολυάριθμα δυναμικά κομμάτια του πανεπιστημίου παράγουν ερευνητικό και διδακτικό έργο, που δεν έχει σε τίποτε να ζηλέψει από τα πανεπιστήμια των άλλων χωρών. Η διάχυση όμως αυτής της θετικής πλευράς της εικόνας δεν είναι επιτυχής. Και πολλές φορές η πανεπιστημιακή κοινότητα δεν συνειδητοποιεί το βάρος αυτής της κατάστασης.

Είναι ανάγκη το πανεπιστήμιο να ανοιχτεί στην κοινωνία. Αυτό, όμως, πρέπει να γίνει συνειδητά και συντεταγμένα. *«Το “άνοιγμα” του πανεπιστημίου στην κοινωνία έχει νόημα μόνο σε συνθήκες αυτοτέλειας. Τα κοινωνικά αιτήματα είναι απολύτως σεβαστά. Στο πανεπιστήμιο όμως αποκτούν την πραγματική τους διάστασημόνον όταν μπορούν να μετατραπούν σε επιστημονικά ερωτήματα. Τα ερωτήματα αυτά μαζί με άλλα, τα οποία η κοινωνία δεν γνωρίζει και δεν μπορεί να θέσει, απασχολούν την έρευνα και τη διδασκαλία. Το πανεπιστήμιο οφείλει να ακούει την κοινωνία “του”. Αλλά και η κοινωνία οφείλει να ακούει το πανεπιστήμιό “της”»* («Αντιπρόταση & συμβολή στο διάλογο για τη μεταρρύθμιση της ανώτατης εκπαίδευσης», Λ. Παπαγιαννάκης, 2006.)

Στην «κοινωνία της γνώσης»

Η χώρα μας έχει ελπίδες να επιβιώσει μέσα στο σκληρό διεθνή ανταγωνισμό, μόνον αν επιλέξει να μετατραπεί σε «κοινωνία της γνώσης» και κατ' επέκταση σε «οικονομία της γνώσης». Είναι προφανές ότι η κοινωνία προτού σχεδιάσει, προτού επιδιώξει, προτού αναζητήσει τους αναγκαίους πόρους, πρέπει πρώτα να επιλέξει το αίτημα αυτό. Πάντως, δύσκολα θα αμφισβητήσει κανείς τη διαπίστωση ότι σε μια τέτοια πορεία ο ρόλος των πανεπιστημίων είναι αναντικατάστατος. Κι αν στις πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις της χώρας το αίτημα της «κοινωνίας της γνώσης» δεν έχει γίνει συνείδηση, είναι υποχρέωση του πανεπιστημίου να το θέσει, ξαναβρίσκοντας τον πρωτοποριακό του ρόλο.

Η σχέση πανεπιστημίου - κοινωνίας εξαρτάται και από τις ιδιαίτερες τοπικές συνθήκες. Είναι γνωστή πια η στρεβλή σχέση της «κοινωνίας» με το «πανεπιστήμιο» στο νεοελληνικό σχήμα του «κάθε νομός και Α.Ε.Ι.». Από την άλλη μεριά, το Α.Π.Θ. έχει την τύχη να είναι το πανεπιστήμιο μιας μεσαίου μεγέθους μεγαλούπολης. Το Α.Π.Θ. έχει αναπτύξει ιστορικούς δεσμούς με την κοινωνία της Θεσσαλονίκης. Είναι πολλά όμως αυτά που πρέπει να γίνουν ακόμη, τόσο από το Α.Π.Θ. όσο και από την κοινωνία «του».

Η εικόνα που εκπέμπει το πανεπιστήμιο προς την κοινωνία δεν είναι πάντα αυτή που ταιριάζει στον ακαδημαϊκό του ρόλο. Φαινόμενα δημοσιοϋπαλληλικής νοοτροπίας, ήσσονος προσπάθειας ή στην καλύτερη περίπτωση διαχείρισης της πανεπιστημιακής καθημερινότητας δίνουν την εικόνα ενός πανεπιστημίου μακριά από τις ανάγκες της κοινωνίας. Από την άλλη μεριά, πολυάριθμα δυναμικά κομμάτια του πανεπιστημίου παράγουν ερευνητικό και διδακτικό έργο, που δεν έχει σε τίποτε να ζηλέψει από τα πανεπιστήμια των άλλων χωρών.

Κρατικές ανάγκες ή ανάγκες της αγοράς;

του **Δημήτρη Κωτσάκη**
επίκουρου καθηγητή
Τμήματος Αρχιτεκτόνων του Α.Π.Θ.

Ιδιωτικά ή κρατικά πανεπιστήμια; Αναφερόμενο στο άρθρο 16 του Συντάγματος, το δίλημμα αυτό είναι εκτός θέματος. Το επίμαχο θέμα στο άρθρο 16 είναι η *διάκριση της γνώσης* (τέχνη και επιστήμη) από την *εξουσία*, συμπληρωματική της διάκρισης των λειτουργιών της εξουσίας (νομοθετική, εκτελεστική, δικαστική). Με τους όρους της Χάρτας των θεμελιωδών αρχών του πανεπιστημίου, διακηρυγμένων στην άλλη Μπολόνια, την πανεπιστημιακή του '88 και όχι την κυβερνητική του '99, το πανεπιστήμιο είναι *αυτόνομος θεσμός* (autonomous institution), στο πλαίσιο του οποίου η διδασκαλία και η έρευνα είναι *ηθικά και πνευματικά ανεξάρτητες* (morally and intellectually independent) από τις πολιτικές αρχές (all political authority) και την *οικονομική εξουσία* (economic power). Αυτή κατά τη σημερινή ευρωπαϊκή της εκδοχή είναι η έννοια της ελληνικής συνταγματικής διάταξης ότι τα πανεπιστήμια είναι «νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου με πλήρη αυτοδιοίκηση» και ότι έχουν το «δικαίωμα να ενισχύονται οικονομικά από το κράτος». Και σε αυτή θεμελιώνεται η ιδιότητα του «δημόσιου λειτουργού» (όχι υπαλλήλου), που αποδίδει το Σύνταγμα στους πανεπιστημιακούς, όπως και το απαραβίαστο του πανεπιστημιακού χώρου από τη δημόσια δύναμη, όπως ορίζει ο νόμος για το άσυλο.

Το πανεπιστήμιο του άρθρου 16, ως *αυτόνομη αρχή με δημόσιο χαρακτήρα*, δεν είναι ούτε κρατικό ούτε ιδιωτικό. Ας μη συζητήσουμε τις σκοπιμότητες ή τις εμμονές της συγκυτικής ταυτότητας δημόσιο = κρατικό στον τρέχοντα πολιτικό και δημοσιογραφικό λόγο. Κάθε άλλο παρά υπεράσπιση του κρατικού πανεπιστημίου είναι η υπεράσπιση των επίμαχων διατάξεων του άρθρου 16. Και μόνο στην κατεύθυνση της ελευθερίας της γνώσης δεν είναι η συμφωνημένη από τις ηγεσίες της κυβέρνησης και της αξιωματικής αντιπολίτευσης αναθεώρησή του. Και, βεβαίως, δεν είναι η ευρωπαϊκή συνταγματική τάξη που επιτάσσει την αναθεώρηση αυτή. Η ευρωπαϊκές συνταγματικές παραδόσεις συγκλίνουν στον δημόσιο χαρακτήρα των πανεπιστημίων. Ο παλινδρομικά σταθεροποιούμενος νεοφιλελεύθερος άξονας Καραμανλή - Παπανδρέου δεν οδηγεί μόνο στην ανατροπή των μετά την μεταπολίτευση κεκτημένων ελληνικών συνταγματικών εγγυήσεων της ελευθερίας της γνώσης. Αλλά, δεδομένης της συμμετοχής της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, συμβάλλει και στην προσβολή θεμελιωδών ευρωπαϊκών συνταγματικών κεκτημένων.

Ελευθερία της γνώσης και ανάγκη για γνώση

Η επιθυμία και η ανάγκη διαφέρουν. Το αντικείμενο της ανάγκης *επιβάλλεται*, το αντικείμενο της επιθυμίας *επιλέγεται*. Σε αντιδιαστολή με την ανάγκη, η επιθυμία είναι ελεύθερη. Το *δημόσιο πανεπιστήμιο* ως τόπος *ελευθερίας της γνώσης*, τόπος ελεύθερης ανάπτυξης και προαγωγής της τέχνης και της επιστήμης, είναι τόπος υπέρβασης της ανάγκης. Αυτό που συμβαίνει στο ελληνικό δημόσιο πανεπιστήμιο, η λειτουργική κρατικοποίηση - ιδιωτικοποίησή του, και αυτό που ετοιμάζεται, η θεσμική αντικατάστασή του από ένα σύστημα κρατικών - ιδιωτικών πανεπιστημίων, μπορεί να περιγραφεί ως

Η διαφορά ανάμεσα στο δημόσιο κοινωνικό πανεπιστήμιο και το ακαδημαϊκό πανεπιστήμιο δεν περιορίζεται στο περιεχόμενο της ελευθερίας της γνώσης. Εκτείνεται και στο υποκείμενό της, όπου και θεμελιώνεται. Ακαδημαϊκή ελευθερία, είναι ελευθερία των διδασκόντων, οι οποίοι, σύμφωνα με το πνεύμα της ως ελευθερίας αναζήτησης της «καθαρής» αλήθειας, είναι αδιαίρετα ερευνητές και διδάσκοντες. Η διδασκόμενοι είναι αποδέκτες της αλήθειας.

στέρση της ελευθερίας της γνώσης από το πανεπιστήμιο, ως κυριαρχία της ανάγκης στον πανεπιστημιακό χώρο. Αλλά ποιας ανάγκης;

Το κρατικό - ιδιωτικό πανεπιστήμιο

Ο πλούτος της κοινωνικής ανάγκης, η συνθετότητά της και η εγγενής αντιθετικότητα των στοιχείων της είναι το θεμέλιο της *κοινωνικής ελευθερίας της γνώσης*. Η στέρση της ελευθερίας της γνώσης δεν είναι παράγωγο της κοινωνικής ανάγκης, όσο αυτή διατηρεί την πληρότητά της. Αντιθέτως, η ελευθερία της γνώσης αναδύεται από την ανάπτυξη της αδέσμευτης κοινωνικής ανάγκης. Η τροπή των δημόσιων τόπων ελευθερίας της γνώσης σε ιδιωτικούς - κρατικούς τόπους γνωστικού αναγκασμού προϋποθέτει την υπαγωγή της ολότητας της *κοινωνικής* ανάγκης σε ένα συνεκτικό μέρος της: την πολιτικά κυρίαρχη πλευρά της οικονομικής ανάγκης. Η στέρση της ελευθερίας της γνώσης από το πανεπιστήμιο είναι αποτέλεσμα του δραστικού περιορισμού των κοινωνικών αναγκών σε εκείνες που υπηρετούν την οικονομική εξουσία.

Το επόμενο ερώτημα είναι ποια είναι αυτή η κυρίαρχη οικονομική ανάγκη. Η *αξιοποίηση του κεφαλαίου*, είναι η καταρχήν απάντηση. Αλλά αυτό δεν αρκεί. Σε τι συγκεκριμένα συνίσταται η πανεπιστημιακή αξιοποίηση του κεφαλαίου η οποία εκτοπίζει την ελευθερία της γνώσης από τον πανεπιστημιακό χώρο; Δεν υπάρχει απλοϊκότερη απάντηση στο ερώτημα αυτό από την περί «κερδοσκοπίας»: το κεφάλαιο αξιοποιείται μέσω της πανεπιστημιακής έρευνας και διδασκαλίας, όταν αυτές τρέπονται σε κερδοσκοπικές επιχειρήσεις. Η αξιοποίηση του κεφαλαίου ισοδυναμεί βεβαίως με την παραγωγή κέρδους, αλλά αυτό δεν συμπεριλαμβάνει αναγκαστικά όλες τις ερευνητικές και εκπαιδευτικές επιχειρήσεις παραγωγής των όρων της. Για την ακρίβεια, στην κορυφή της ερευνητικής - εκπαιδευτικής ιεραρχίας συμβαίνει το αντίθετο. Η παραγωγή των γνωστικών όρων αξιοποίησης του κεφαλαίου είναι επαρκέστερη όταν οι ανώτατες -κρατικές ή ιδιωτικές- επιχειρήσεις παραγωγής τους δεν περιορίζουν και τον εαυτό τους από κερδοσκοπικές βλέψεις· όταν αυτές οι ίδιες λειτουργούν *μη-κερδοσκοπικά*: έχουν το έργο τους ως απόλυτο σκοπό, επιστρέφοντας σε αυτό τα κέρδη από την πώληση των προϊόντων του.

Η στέρση της ελευθερίας της γνώσης από το πανεπιστήμιο με την κυριαρχία της οικονομικής ανάγκης, ολοκληρώνεται μέσω της συμπληρωματικής προς αυτήν κρατικής ανάγκης, δηλαδή της ανάγκης κρατικού ελέγχου των στόχων και των διαδικασιών ικανοποίησης της οικονομικής ανάγκης. Η ποιότητα της αναγκαίας γνώσης έχει, συνεπώς, δύο κριτές: τις επιχειρήσεις, που διαχειρίζονται την οικονομική δύναμη, και τις κυβερνήσεις που έχουν την εκτελεστική ευθύνη του κρατικού της ελέγχου. Δεν υπάρχει προνομιακή σχέση του καθενός των κριτών αυτών προς τη μία από τις δύο κατηγορίες τού υπό την οικονομική κυριαρχία πανεπιστημίου, δηλαδή μια σχέση του τύπου: κρατικό πανεπιστήμιο - κυβερνητικός έλεγχος· ιδιωτικό πανεπιστήμιο - υπαγωγή στην οικονομική ανάγκη. Αν υπήρχε, ούτε η κυριαρχία της οικονομικής ανάγκης ούτε ο αναγκαίος κρατικός έλεγχος της διαχείρισής της θα ήταν πλήρης. Και οι δύο τομείς παροχής των ερευνητικών - εκπαιδευτικών πανεπιστημιακών υπηρεσιών, ο ιδιωτικός και ο κρατικός, είναι ίσοι ενώπιον της αδιαίρετης οικονομικής - κρατικής ανάγκης.

Το φιλελεύθερο πανεπιστήμιο: η ακαδημαϊκή ελευθερία

Η υπό τον αναγκαίο κρατικό έλεγχο κυριαρχία της οικονομικής ανάγκης ισοδυναμεί με το τέλος της «ακαδημαϊκής ελευθερίας», αν ο όρος περιοριστεί στο ιστορικό του νόημα. Και πρέπει να περιοριστεί εκεί ο όρος προς αποφυγή -σκόπιμων και εδώ- συγχύσεων. Με το ιστορικό της νόημα λοιπόν, *ακαδημαϊκή ελευθερία είναι η ελευθερία της γνώσης* που αντιστοιχεί στο παραδοσιακό φιλελεύθερο πανεπιστήμιο, όπως αναπτύχθηκε παράλληλα στην Αγγλία, στη Γαλλία και στη Γερμανία και διατυπώθηκε από τον Humboldt στις αρχές του 19ου αιώνα. Την ελευθερία αυτή δικαιούται η αμιγώς «επιστημονική», η «ανιδιοτελής», η μη-επαγγελματική γνώση. Ακαδημαϊκή είναι η ελευθερία αναζήτησης μιας «καθαρής» από κοινωνικές δεσμεύσεις αλήθειας· είναι η *απόλυτη ελευθερία* της γνώσης, που απορρέει από την ιδεολογική αποδέσμευσή της από *κάθε κοινωνική ανάγκη*.

Το δημόσιο κοινωνικό πανεπιστήμιο: η ελευθερία της μόρφωσης

Το τέλος της ακαδημαϊκής ελευθερίας είναι οριστικό. Η ακαδημαϊκή ελευθερία δεν είναι ασύμβατη μόνο με το *πανεπιστήμιο της οικονομικής ανάγκης*. Είναι ασύμβατη και με το κατ'

Κρατικές ανάγκες ή ανάγκες της αγοράς;

αντίθεση προς αυτό αναπτυσσόμενο σήμερα πανεπιστήμιο της κοινωνικής ευθύνης. Η ελευθερία της γνώσης στο αρνούμενο την οικονομική - κρατική κηδεμονία δημόσιο πανεπιστήμιο δεν είναι ακαδημαϊκή, είναι κοινωνικά δεσμευμένη. Το δημόσιο πανεπιστήμιο, ως τόπος ελευθερίας της μόρφωσης, είναι κοινωνικό πανεπιστήμιο. Στο δημόσιο κοινωνικό πανεπιστήμιο, η ελευθερία της γνώσης δεν πραγματώνεται ως ακαδημαϊκή ελευθερία αλλά ως ελευθερία της μόρφωσης.

Η διαφορά ανάμεσα στο δημόσιο κοινωνικό πανεπιστήμιο και το ακαδημαϊκό πανεπιστήμιο δεν περιορίζεται στο περιεχόμενο της ελευθερίας της γνώσης. Εκτείνεται στο υποκείμενό της, όπου και θεμελιώνεται. Η ακαδημαϊκή ελευθερία είναι ελευθερία των διδασκόντων, οι οποίοι, σύμφωνα με το πνεύμα της ως ελευθερίας αναζήτησης της «καθαρής» αλήθειας, είναι αδιαίρετα ερευνητές και διδάσκοντες. Οι διδασκόμενοι είναι αποδέκτες της αλήθειας, υπό τον όρο της εγκυρότητάς της, ελεγχόμενης από την ιεραρχία των διδασκόντων. Από την άλλη πλευρά, η αναπτυσσόμενη στο δημόσιο κοινωνικό πανεπιστήμιο ελευθερία της μόρφωσης, σύμφωνα με το δικό της πνεύμα ως κοινωνικά δεσμευμένη, είναι η κοινή ελευθερία διδασκόντων - διδασκομένων. Αδιαίρετη με την έρευνα δεν είναι τώρα η διδασκαλία αποκλειστικά αλλά η μόρφωση ως διαλεκτική ενότητα διδασκαλίας - σπουδών, ελεγχόμενη από την ελεύθερη κοινότητα διδασκόντων - διδασκομένων.

Η ανάγκη για ελευθερία της μόρφωσης

Σε αντιδιαστολή προς την ακαδημαϊκή ελευθερία, η οποία υπερβαίνει ιδεολογικά κάθε κοινωνική ανάγκη, η ελευθερία της μόρφωσης είναι προϊόν της κοινωνικής ανάγκης. Η μετάβαση από την ακαδημαϊκή πειθαρχία του παλαιού ακαδημαϊκού πανεπιστημίου στον οικονομικό - πολιτικό έλεγχο του νέου κρατικού - ιδιωτικού, συμπληρώνεται με τη μετάβαση από την επαγγελματική πειθαρχία της παλαιάς επιστημονικής αγοράς στον επιχειρηματικό - πολιτικό έλεγχο της νέας αγοράς υπηρεσιών. Η μετάβαση από τις δύο ανεξάρτητες, αλλά συμπληρωματικές μεταξύ τους, εσωτερικές πειθαρχίες της γνώσης στον ενιαίο εξωτερικό προς αυτήν έλεγχο της, οδηγεί σε μετα-ακαδημαϊκές και μετα-επαγγελματικές ειδικότητες με τον εξής ανθρωπολογικά οριακό χαρακτήρα: κατασκευάζονται, καταστρέφονται και ανασυγκροτούνται, εν είδει και σε ρυθμό παραγωγής ανθρώπινου λογισμικού, εμπορεύσιμα σχήματα ικανοτήτων από ένα διαρκώς ανασυντασσόμενο χάος δεξιοτήτων.

Πρόκειται για τη γνωστική όψη της μετάβασης από την «κοινωνία της πειθαρχίας» στην «κοινωνία του ελέγχου» - όπως έχει ονομαστεί η σημερινή δομική αλλαγή του κοινωνικού συστήματος. Η μετάβαση αυτή είναι, ως προ το πανεπιστήμιο, μετάβαση από την κοινωνική συγκρότηση πειθαρχημένων ανθρώπων στη συστημική παραγωγή επιχειρηματικά - πολιτικά ελεγχόμενων δεξιοτήτων. Η ιδεολογική - πολιτική πειθάρχηση των ανθρώπων, δίνει τη θέση της στο γνωστικό έλεγχο των δεξιοτήτων.

Περνώντας από τη μία κοινωνία στην άλλη, απορρίπτοντας τον παλαιό ακαδημαϊκό της χαρακτήρα, η ελευθερία της γνώσης δεν είναι πλέον καθαρά ιδεολογική επιταγή, υπάρχει ως κοινωνική ανάγκη. Η ελευθερία της μόρφωσης που θεμελιώνεται στο δημόσιο κοινωνικό πανεπιστήμιο, το πανεπιστήμιο των υπό αναθεώρηση διατάξεων του άρθρου 16, είναι η μορφωτική όψη της κοινωνικής ανάγκης σεβασμού του ανθρώπου ως ανθρώπου.

Από την άλλη πλευρά η αναπτυσσόμενη στο δημόσιο κοινωνικό πανεπιστήμιο ελευθερία της μόρφωσης, σύμφωνα με το δικό της πνεύμα ως κοινωνικά δεσμευμένη, είναι η κοινή ελευθερία διδασκόντων - διδασκομένων. Αδιαίρετη με την έρευνα δεν είναι τώρα η διδασκαλία αποκλειστικά αλλά η μόρφωση ως διαλεκτική ενότητα διδασκαλίας - σπουδών, ελεγχόμενη από την ελεύθερη κοινότητα διδασκόντων - διδασκομένων.

ΣΗΜΕΙΟ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Το κομβικό σημείο βρίσκεται κυρίως στη διάρθρωση της αυτονομίας του πανεπιστημίου στο σημείο συνάντησης ανάμεσα στην έρευνα και στη διδασκαλία, από τη στιγμή που αυτοί οι δύο παράγοντες αντιπροσωπεύουν την καρδιά της πανεπιστημιακής ταυτότητας, αλλά και τις περιοχές που δέχονται τους περισσότερους μετασχηματισμούς.

Σήμερα, άλλαξαν ριζικά οι συνθήκες των ορίων μέσα στα οποία αναπτύσσεται το πανεπιστήμιο. Έτσι, το πανεπιστήμιο αποκτά νέο ρόλο και νέους στόχους: την ομοιομορφία των δομών και των επιπέδων σπουδών, ώστε να προσαρμόζονται στις σύγχρονες απαιτήσεις, και τη δημιουργία συνθηκών μεγαλύτερης κινητικότητας

φοιτητών και καθηγητών στον ευρωπαϊκό χώρο, την αύξηση των δαπανών για την έρευνα, που θα οδηγήσει στην αύξηση των «εργαζομένων της γνώσης» (*knowledge workers*), επειδή η σύγχρονη βιομηχανία της γνώσης έχει ανάγκη από μαζικό ανθρώπινο πνευματικό δυναμικό και όχι πια από μια περιορισμένη ελίτ. Το πανεπιστήμιο, λοιπόν, θα έχει τον κυρίαρχο ρόλο να διαμορφώσει το μεγαλύτερο μέρος αυτού του δυναμικού.

Η αυτονομία των πανεπιστημίων

του **Φοίβου Γκικόπουλου**

καθηγητή Τμήματος
Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας,
κοσμήτορα Φιλοσοφικής
Σχολής Α.Π.Θ.

Η αναγκαιότητα μιας αλλαγής

Πέρα από αυτούς τους στόχους που πρέπει να πετύχει, το πανεπιστήμιο βρίσκεται μπροστά και σε διάφορους παράγοντες που καθιστούν αναγκαία μια αλλαγή. Υπάρχουν εξωτερικοί παράγοντες, όπως ο περιορισμός των δαπανών στη βάση μιας πολιτικής μεγαλύτερου οικονομικού ορθολογισμού προς τους δημόσιους θεσμούς, η όλο και μεγαλύτερη παρέμβαση ιδιωτών σε εσωτερικά θέματα των πανεπιστημίων, οι διαφορετικές προσδοκίες των φοιτητών σχετικά με την εκπαίδευση. Τους εσωτερικούς παράγοντες αποτελούν, αντίθετα, οι εντάσεις ανάμεσα στις δομές της έρευνας και εκείνες της διδασκαλίας που προέρχονται από τις διαφορετικές απαιτήσεις, τα προβλήματα που απορρέουν από την ποιότητα των υποδομών, οι όλο και πιο μαζικοποιημένες ανάγκες διδασκαλίας, οι προοπτικές σταδιοδρομίας και οι καθόλου ελκυστικές απολαβές.

Επειδή τα πανεπιστήμια θα πρέπει να απολαμβάνουν την αυτονομία τους, σ' αυτά ανήκει και το καθήκον να επιλύσουν όλα αυτά τα προβλήματα. Παρακολουθούμε, λοιπόν, από τη μια μεριά προσπάθειες δημιουργίας στρατηγικών που πρέπει να χαραχτούν κι από την άλλη διαφορετικές λύσεις, που ποικίλλουν σύμφωνα με παράγοντες, όπως οι εθνικές παραδόσεις και οι μεμονωμένες θεσμικές διαδρομές.

Από τη μια οι θεσμοί ανώτερης
ελιτίστικης εκπαίδευσης κι από
την άλλη οι πρωταγωνιστές της
οικονομίας, που εκμεταλλεύονται
τις νέες τεχνολογίες,
προσφέροντας μια πιο γρήγορη
πρόσβαση στη γνώση και
τη δυνατότητα συνεχούς
επιμόρφωσης, αναγκαίες και
οι δύο σε μια οικονομία της
γνώσης. Το πανεπιστήμιο πρέπει
να χαράξει στρατηγικές για να
αντιδράσει στη νέα αγορά.

Η αυτονομία των πανεπιστημίων

Ερωτήματα που ζητούν απάντηση

Στο φως όλων αυτών, μπαίνουν ορισμένα ερωτήματα: Από τη στιγμή που άλλαξαν οι οριακές συνθήκες των πανεπιστημίων, άλλαξε και η σχέση διδασκαλίας / έρευνας; Η νέα ανάπτυξη καθοδηγείται από μερικά μεγάλα μοντέλα ή από διαφοροποιημένα και αποσπασματικά παραδείγματα; Ποιος ασχολείται με το να δώσει μια νέα μορφή στη συνάντηση ανάμεσα στη διδασκαλία και στην έρευνα και ποιες θα είναι οι λύσεις; Ποιος είναι, τελικά, ο ρόλος της αυτονομίας του πανεπιστημίου;

Έξι είναι τα σημεία που αποτελούν σημαντικούς λόγους προβληματισμού και συζήτησης.

- Το **πρώτο** έχει σχέση με τον κυρίαρχο ρόλο που έχει η οικονομία στο χώρο της γνώσης και οι επιπτώσεις στην ανάπτυξη των πανεπιστημίων. Αυτή η τάση επιδρά καταλυτικά επάνω στην έρευνα και στη διδασκαλία (συνεργασία πανεπιστημίου - βιομηχανίας, νέα συστήματα αξιολόγησης, διπλώματα για ερευνητές, curricula προσανατολισμένα στην αγορά εργασίας).
- Το **δεύτερο** σημείο αφορά την ανταγωνιστική πίεση που πρέπει να αντιμετωπίσουν σήμερα τα «παραδοσιακά» και δημόσια πανεπιστήμια: Από τη μια οι θεσμοί ανώτερης ελιτίστικής εκπαίδευσης κι από την άλλη οι πρωταγωνιστές της οικονομίας, που εκμεταλλεύονται τις νέες τεχνολογίες, προσφέροντας μια πιο γρήγορη πρόσβαση στη γνώση και τη δυνατότητα συνεχούς επιμόρφωσης, αναγκαίες και οι δύο σε μια οικονομία της γνώσης. Το πανεπιστήμιο πρέπει να χαράξει στρατηγικές για να αντιδράσει στη νέα αγορά.
- Το **τρίτο** σημείο είναι τα πολλαπλά καθήκοντα του πανεπιστημίου και η δυσκολία να τα επιλύσει, απ' τη στιγμή που σχετίζονται με διάφορους τομείς (εκπαίδευση, επιχειρηματικότητα, χρηματοδότηση, επικοινωνία). Θα πρέπει, λοιπόν, να βρεθούν λύσεις και να γίνει σαφής ο ρόλος της αυτονομίας του πανεπιστημίου.
- Το **τέταρτο** σημείο είναι η «παραγωγή» των επιστημόνων του αύριο. Το πανεπιστήμιο από τη μια στοχεύει στη διαμόρφωση των «εργαζομένων της γνώσης» για τη νέα αγορά εργασίας, κι από την άλλη πρέπει να οδηγήσει τους φοιτητές προς την έρευνα. Αντικείμενο συζήτησης είναι οι δυνατές στρατηγικές (διατμηματικά και διεπιστημονικά προγράμματα, ικανοποιητικές συνθήκες κινητικότητας κ.ά.).
- Το **πέμπτο** σημείο είναι συνδεδεμένο με τη διαδικασία μεταρρύθμισης στο περιβάλλον της ανώτατης εκπαίδευσης και τις συνέπειες στην ανάπτυξη των πανεπιστημίων. Είναι απαραίτητο να εντοπιστούν οι σπουδαιότερες αλλαγές και να βρεθούν οι τρόποι με τους οποίους αντιδρούν σ' αυτές οι διάφοροι θεσμοί και πώς τις οργανώνουν, ειδικά όσον αφορά τον επαναπροσδιορισμό της πολιτικής για το προσωπικό με βάση τη σχέση διδασκαλίας / έρευνας.
- Τέλος, το **τελευταίο** σημείο βασίζεται στην ορθή επιστημονική πρακτική, που εμπλέκει και την έρευνα και τη διδασκαλία. Οι τροποποιημένες οριακές συνθήκες ανάπτυξης της επιστήμης και του πανεπιστημίου και οι έξω-ακαδημαϊκές συνεργασίες, επηρεάζουν τη συμπεριφορά των ερευνητών και την παραγωγή των επιστημονικών αποτελεσμάτων. Είναι, λοιπόν, απαραίτητο να οριστούν σαφώς κανόνες ηθικής και ευθύνης. Αντικείμενο συζήτησης πρέπει να είναι ο τρόπος με τον οποίο θα αλλάξει η αντίληψη για την εργασία και το πανεπιστημιακό περιβάλλον.

Εσωτερικοί και εξωτερικοί παράγοντες που επηρεάζουν το πανεπιστήμιο καθιστούν αναγκαία σήμερα μια αλλαγή σε επίπεδο δομών, κυρίως στη σχέση μεταξύ έρευνας και διδασκαλίας, έτσι ώστε να διατηρηθεί η αυτονομία τους.

ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ

Δημόσιο αυτοδιαχειριζόμενο πανεπιστήμιο

Η κατάσταση της παιδείας στην Ελλάδα δεν μπορεί να προϋδεάσει θετικά για την ανάπτυξη και την κουλτούρα της χώρας. Είναι παραμορφωμένη, προσαρμοσμένη σε προσωπικά και συντεχνιακά συμφέροντα, τις περισσότερες φορές αντίθετα με τις σύγχρονες τάσεις. Η μάθηση γίνεται αποσπασματικά στηριγμένη στην αποστήθιση χωρίς ανάπτυξη κριτικής σκέψης. Η παιδεία στην Ελλάδα είναι δαπανηρή για το λαό, δεν δίνει ίσες ευκαιρίες σε όλους, εσωστρεφής και ξεκομμένη από τις ανάγκες και τη δυναμική της αναπτυξιακής διαδικασίας.

Η αναστροφή της κατάστασης απαιτεί μακροχρόνια στρατηγική, σχεδιασμό και διάλογο· προπάντων όμως, πίστη στην παιδεία ως εθνική υπόθεση, κοινωνικό δικαίωμα του λαού και υποχρέωση της πολιτείας. Ειδικά, απαιτείται αυτοδιαχείριση του δημόσιου πανεπιστημίου με οικονομική του ενίσχυση και αναβάθμιση της ποιότητάς του.

Η αύξηση της γνώσης προϋποθέτει κατοχή της γνώσης

Το πανεπιστήμιο είναι χώρος στον οποίο διδάσκεται αλλά και αυξάνεται η γνώση. Αυτό το διπλό εγχείρημα εκπαίδευσης - έρευνας αποτελεί την ανώτατη παιδεία. Στην παιδεία του φοιτητή έχουν προηγηθεί η οικογένεια, η στοιχειώδης και μέση εκπαίδευση. Ο πτυχιούχος έχει μπροστά του μετεκπαιδύσεις και συνεχιζόμενη εκπαίδευση, με την ελπίδα πάντα να συνδυαστούν αυτά με ένταξη στην παραγωγή. Το πανεπιστήμιο δίνει παιδεία και αρχική ειδικευση. Δεν έχει θέση το δίλημμα αν η ανώτατη παιδεία είναι κοινωνικός θεσμός ή παραγωγός στελεχών για το κράτος και την αγορά. Πρέπει να είναι και τα δύο. Οι γρήγορες αλλαγές στην αγορά εργασίας, απαιτούν ετοιμότητα και προσαρμογές, σύγχρονη, μοντέρνα εκπαίδευση και παραγωγή στελεχών με παιδεία και δεξιότητες που θα τους καθιστούν ικανούς να συμμετέχουν στη διαμόρφωση των πολιτικών και να μπορούν να δώσουν και να πάρουν από την παραγωγική μηχανή.

Το δημόσιο πανεπιστήμιο πρέπει να αναβαθμιστεί ποιοτικά και να ενισχύσει τη διοικητική αυτονομία και αυτοτέλεια απέναντι στο σφίχταγκάλιασμά του, όπως και των πάντων, από την εκτελεστική εξουσία, που μαζί με τον κομματισμό αδυνατίζει και παραμορφώνει την παιδεία αλλά και τη δημοκρατία.

του **Νίκου Παπαδάκη**
επικούρου καθηγητή
Ιατρικής Σχολής Α.Π.Θ.

Πανεπιστήμιο και κοινωνία

Η σύνδεση των πανεπιστημίων με την κεντρική και τοπική εξουσία και κοινωνία είναι περιορισμένη έως ανύπαρκτη. Στις ιστοσελίδες των πανεπιστημίων, αυτή η σύνδεση αναφέρεται στους χώρους που διαθέτουν τα πανεπιστήμια σε εκδηλώσεις φορέων της πόλης, στις επισκέψεις ενημερωτικού χαρακτήρα που δέχονται από μαθητές, και σε γενικόλογες αναφορές για συνεργασίες με φορείς, επιμελητήρια κ.τ.λ. Τα πανεπιστήμια επίσης αναφέρονται πολύ συχνά από τους πολιτικούς σαν τα ισχυρά όπλα για την οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη· μάλλον όμως σαν όπλα παρά πόδα τα αντιλαμβάνονται παρά έτοιμα να πυροβολήσουν.

Αποτελέσματα των παραπάνω αποτελούν η εσωστρέφεια των πανεπιστημίων και η αποκοπή τους από την κοινωνία. Το σύγχρονο, ζωντανό και με το βλέμμα στο μέλλον πανεπιστήμιο πρέπει να αναζητά συνεχώς την εφαρμοσμένη γνώση. Οι ανάγκες της κοινωνίας, της οικονομίας, της κουλτούρας πρέπει να διατρέχουν τη δράση του σύγχρονου ανώτατου ιδρύματος. Η συλλογικότητα, η πληροφόρηση, η αποτελεσματικότητα, η αξιολόγηση των δράσεων πρέπει να είναι σταθεροί κανόνες λειτουργίας ενός πραγματικά αυτοδιοικούμενου σύγχρονου πανεπιστημίου. Το δημόσιο πανεπιστήμιο, για να υπηρετεί το δημόσιο συμφέρον, χρειάζεται αναβάθμιση, προγραμματισμό και χρηματοδότηση. Το πανεπιστήμιο και οι πανεπιστημιακοί πρέπει να περάσουν στην επίθεση με προτάσεις και έργα.

Τα πανεπιστήμια αναφέρονται πολύ συχνά από τους πολιτικούς σαν τα ισχυρά όπλα για την οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη· μάλλον όμως σαν όπλα παρά πόδα τα αντιλαμβάνονται παρά έτοιμα να πυροβολήσουν. Αποτελέσματα των παραπάνω αποτελούν η εσωστρέφεια των πανεπιστημίων και η αποκοπή τους από την κοινωνία.

Δημόσιο αυτοδιαχειριζόμενο πανεπιστήμιο

- Ειδικότερα:
- ▶ Τα γενόμενα στην έρευνα είναι πολλά, σημαντικά αλλά αποκομμένα μεταξύ τους. Δεν υπάρχει πλέον πολυτέλεια για έρευνα αυτοσκοπό. Χρειάζεται στρατηγική έρευνας σε επίπεδο χώρας, αλλά και σε κάθε πανεπιστήμιο χωριστά και αλληλοτροφοδότηση με ιδέες και δράση με την κεντρική και τοπική εξουσία και κοινότητα, ώστε να παράγονται θέσεις για την ανάπτυξη της χώρας και της περιοχής.
 - ▶ Η οργάνωση των μεταπτυχιακών σπουδών και των διδακτορικών εργασιών πρέπει να πάψει να έχει συχνά στόχο ένα τυπικό δικαιολογητικό για το Α.Σ.Ε.Π. και να καλύπτει άμεσες ή ανάγκες προοπτικής της παραγωγικής διαδικασίας.
 - ▶ Πρέπει να υπάρξει δυνατότητα προγραμματικών συμβάσεων ανάμεσα στα πανεπιστήμια, στο κράτος, στην τοπική αυτοδιοίκηση και στους φορείς παραγωγής για σταθερή υποστήριξη του έργου τους προς όφελος της εθνικής ή της τοπικής οικονομίας και κοινωνίας.
 - ▶ Χρειάζεται άμεση και σταθερή σύνδεση και διάλογος για τη διαμόρφωση πολιτικών ανάμεσα στα πανεπιστήμια, την κυβέρνηση και τα κόμματα. Δεν αρκεί η υπαγωγή των πανεπιστημίων στο Υπουργείο Παιδείας. Τι θα γίνει αλήθεια με την απίθανη κατάσταση να βγάζουν οι ιατρικές σχολές γιατρούς αλλά να μην έχουν οι σχολές σχέση με την πολιτική υγείας, τα νοσοκομεία και το Ε.Σ.Υ. (ποιος θα αποφασίσει τι γιατρούς αλήθεια θέλουμε;); Και δεν είναι φυσικά το παράδειγμα η εξαίρεση, αλλά μάλλον ο κανόνας.

Στη Θεσσαλονίκη

Στις δημοτικές εκλογές, τόσο στα προγράμματα των συνδυασμών όσο και στις προεκλογικές συζητήσεις, δεν υπήρχε κάτι συγκεκριμένο για τη σύνδεση της τοπικής κοινωνίας (Θεσσαλονίκης) μέσα από τους δήμους της περιοχής με τα δύο πανεπιστήμια και το Τ.Ε.Ι. της Θεσσαλονίκης. Επαναλαμβανόταν συχνά σε προγράμματα και συζητήσεις η ανάγκη να συνδεθούν οι τοπικές εξουσίες με τα πανεπιστήμια (η Θεσσαλονίκη εκτός των γνωστών συμβασιλεύουσα, συμπρωτεύουσα, πολυπολιτισμική - ερωτική και εσχάτως κλειστοφοβική) λέγεται και πόλη των πανεπιστημίων. Κι όχι άδικα όταν φοιτητές και σπουδαστές είναι το 10% του πληθυσμού της. Για πολλούς σύνδεση των πανεπιστημίων με την κοινωνία είναι η υπερεκμετάλλευση των νέων από τους ιδιοκτήτες κατοικιών και από αμφιβόλου ποιότητας «φαγάδικα» και «διασκεδάδικα».

Το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο είναι το μεγαλύτερο ανώτατο ίδρυμα της χώρας με ταυτόχρονα διεθνή, εθνικό και περιφερειακό για τη Μακεδονία ρόλο. Εδώ δεν θα αξιολογηθεί σαν διεθνές και εθνικό ίδρυμα. Η σχέση του με τις ανάγκες της περιφέρειας είναι μάλλον φτωχή. Η σύνδεση πανεπιστημίου και τοπικής κοινωνίας - εξουσίας αναμένεται γενικά να βοηθήσει στην ανάπτυξη της περιοχής και να ενισχύσει την τοπική οικονομία. Σ' αυτό φαίνεται να συγκλίνουν πανεπιστήμια και τοπικοί κρατικοί και κοινωνικοί φορείς, παρά τη διάχυτη αμοιβαία καχυποψία που εύκολα διαπιστώνεται. Η καχυποψία είναι αποτέλεσμα του μοντέλου διοίκησης και λειτουργίας του νεοελληνικού κράτους. Το ισχυρό συγκεντρωτικό ελληνικό κράτος δουλεύει ακτινωτά και δεν επιτρέπει –αντίθετα υπονομεύει– ανάπτυξη παράλληλων διασυνδέσεων σε τοπικό επίπεδο. Για την περιοχή της Θεσσαλονίκης ίσως κάτι θα αλλάξει με τη μητροπολιτική οργάνωση του πολεοδομικού συγκροτήματος. Ούτως ή άλλως υπάρχει σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, πεδίο συνεργασίας ανάμεσα στα πανεπιστήμια και στην κοινωνία και μέλλον δόξης λαμπρό, –η βούληση αναζητείται– σε πολλά θέματα και τομείς, αειφόρος ανάπτυξη, περιβάλλον, ποιότητα ζωής, υγεία, διατροφή, διαχείριση κινδύνων, γεωργία, βιομηχανία, τουρισμός, ενέργεια.

Το νέο αυτό εξωστρεφές δημόσιο πανεπιστήμιο με ανάπτυξη κοινών δράσεων με την τοπική αυτοδιοίκηση, τους παραγωγικούς φορείς, τις επιχειρήσεις, τους εργαζόμενους, την κοινωνία των πολιτών αποτελεί τη λύση και την προοπτική στο σημερινό αδιέξοδο.

Η συλλογικότητα, η πληροφόρηση, η αποτελεσματικότητα, η αξιολόγηση των δράσεων πρέπει να είναι σταθεροί κανόνες λειτουργίας ενός πραγματικά αυτοδιοικούμενου σύγχρονου πανεπιστημίου. Το δημόσιο πανεπιστήμιο, για να υπηρετεί το δημόσιο συμφέρον, χρειάζεται αναβάθμιση, προγραμματισμό και χρηματοδότηση.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΜΙΚΗ ΕΓΓΥΗΣΗ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Η «πλήρης» αυτοδιοίκηση των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων

της **Ελισάβετ Συμεωνίδου-Καστανίδου**
καθηγήτριας ποινικού δικαίου
Τμήματος Νομικής του Α.Π.Θ.

Το πρώτο σχέδιο του άρθρου 16 του συντάγματος, που είχε συνταχθεί από καθηγητές πανεπιστημίου και υφηγητές στο πλαίσιο της «Επιτροπής Παιδείας», προέβλεπε ότι τα πανεπιστήμια υπόκεινται μεν στην εποπτεία του κράτους, η εποπτεία όμως αυτή ουδέποτε μπορεί να γίνεται «κατά τρόπον περιορίζοντα την αυτοδιοίκησιν και αυτονομίαν αυτών». Τελικώς έγινε δεκτή η «πλήρης αυτοδιοίκηση», όχι όμως και η «αυτονομία» των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων. Αλλά και η πραγμάτωση αυτής της συνταγματικά κατοχυρωμένης αυτοδιοίκησης, ως **θεσμικής εγγύησης της ακαδημαϊκής ελευθερίας**, αποτελεί ακόμη διεκδίκηση μάλλον, παρά κεκτημένο.

Η αυτοτέλεια στη διαμόρφωση της εκπαιδευτικής πολιτικής

«Πλήρης αυτοδιοίκηση» των πανεπιστημίων σημαίνει πρώτ' απ' όλα, πλήρη αποφασιστική αρμοδιότητα ως προς τα επιστημονικά πεδία που θα αναπτυχθούν και τον τρόπο της ανάπτυξής τους.

Δεν μπορεί η ίδρυση νέων σχολών ή τμημάτων να αποτελεί επιλογή του κράτους. Ούτε η λειτουργία μεταπτυχιακών προγραμμάτων είναι κρατική υπόθεση, ώστε να απαιτείται κάθε φορά η τήρηση μιας χρονοβόρας γραφειοκρατικής διαδικασίας για την εξασφάλιση της υπουργικής έγκρισης. Η χάραξη της εκπαιδευτικής πολιτικής και ο τρόπος υλοποίησής της συναρτάται άρρηκτα με την ακαδημαϊκή ελευθερία.

Η αυτοτέλεια στην επιλογή των διδασκομένων

«Πλήρης αυτοδιοίκηση» των πανεπιστημίων σημαίνει ότι τα πανεπιστημιακά ιδρύματα αποφασίζουν τα ίδια για τον αριθμό και τα κριτήρια επιλογής των φοιτητών τους. Το πανεπιστήμιο δεν μπορεί να υποχρεώνεται να προσφέρει εκπαιδευτικό έργο όταν δεν διαθέτει κατάλληλες υποδομές ή ανάλογο προσωπικό.

Θα πρέπει να γίνει κατανοητό ότι η υπερφόρτωση των σχολών –πολύ περισσότερο η υπερφόρτωσή τους με ανθρώπους που πολλές φορές βρίσκονται «κατά λάθος» σε αυτές– στερεί τη γνώση από εκείνους που θέλουν πράγματι να σπουδάσουν. Ασφαλώς η κρίση των πανεπιστημιακών οργάνων δεν μπορεί να είναι αυθαίρετη. Ο αριθμός των φοιτητών κάθε τμήματος μπορεί να προσδιορίζεται με αντικειμενικά –και γι αυτό αδιάβλητα– κριτήρια, ως συνάρτηση των αιθουσών, των μέσων διδασκαλίας και του αριθμού των διδασκόντων.

Πλήρης αυτοδιοίκηση σημαίνει αποφασιστική αρμοδιότητα ως προς τα επιστημονικά πεδία που τα πανεπιστήμια θα αναπτύξουν, δυνατότητα να αποφασίζουν για τις θέσεις του επιστημονικού τους προσωπικού, καθώς και για τον αριθμό και τα κριτήρια επιλογής των φοιτητών. Σημαίνει ακόμη οικονομική αυτοτέλεια και αξιολόγηση μέσα από τους εκπαιδευτικούς και ερευνητικούς στόχους που τα ίδια έχουν θέσει.

Η «πλήρης» αυτοδιοίκηση των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων

Η υπερφόρτωση των σχολών με φοιτητές και πολύ περισσότερο η υπερφόρτωσή τους με φοιτητές που πολλές φορές βρίσκονται «κατά λάθος» σε αυτές στερεί τη γνώση από εκείνους που θέλουν πράγματι να σπουδάσουν.

Αυτοτέλεια στην προκήρυξη θέσεων διδακτικού προσωπικού

«Πλήρης αυτοδιοίκηση» των πανεπιστημίων σημαίνει ότι τα πανεπιστημιακά ιδρύματα αποφασίζουν τα ίδια για τις θέσεις μελών διδακτικού προσωπικού που θέλουν να προκηρύξουν. Βεβαίως και στο σημείο αυτό χρειάζεται η τήρηση κανόνων –οι οποίοι πάντως σήμερα δεν τηρούνται από το υπουργείο. Για να αποτραπεί οποιαδήποτε συναλλαγή, θα μπορούσε να συνδεθεί η προκήρυξη με τον αριθμό μαθημάτων ή ωρών διδασκαλίας κάθε τομέα.

Έτσι, με αμιγώς αντικειμενικά κριτήρια, το πανεπιστήμιο θα αποφασίζει μόνο του για την αποτελεσματική κάλυψη των αναγκών του. Έτσι θα καταστεί δυνατή και η πιθανή κάλυψη θέσεων βοηθητικού προσωπικού –κυρίως μεταδιδακτορικών υποτρόφων– που η παρουσία τους θα αναζωογονούσε τη διδασκαλία και την έρευνα.

Αυτοτέλεια στη διαδικασία κρίσης του διδακτικού προσωπικού

Η «πλήρης αυτοδιοίκηση» των πανεπιστημίων δεν συμβαδίζει με τη μακρόχρονη γραφειοκρατική διαδικασία που ακολουθείται για την επιλογή του διδακτικού προσωπικού.

Γιατί άραγε πρέπει κάθε προκήρυξη να «περνά» –και μάλιστα περισσότερες από μία φορές– από το Υπουργείο Παιδείας; Γιατί δεν μπορεί να αρχίζει και να τελειώνει όλη η διαδικασία στο πλαίσιο κάθε πανεπιστημιακού ιδρύματος; Θα πρέπει να γίνει σαφές ότι με την καθυστέρηση αυτή δημιουργούνται σοβαρά προβλήματα στη λειτουργία των διδακτικών μονάδων για σημαντικά χρονικά διαστήματα, δύο, τριών ή και περισσότερων ακόμη ετών. Είναι άλλο θέμα η εξασφάλιση μιας αξιοκρατικής διαδικασίας κρίσης, που πρωτίστως άλλωστε ενδιαφέρει τα ίδια τα πανεπιστήμια.

Οικονομική αυτοτέλεια

Η «πλήρης αυτοδιοίκηση» των πανεπιστημίων προϋποθέτει την οικονομική τους αυτοτέλεια. Η κρατική χρηματοδότηση –που είναι άλλωστε συνταγματικά επιβεβλημένη– πρέπει να αποτελεί συνάρτηση του αριθμού των φοιτητών κάθε ιδρύματος και των ειδικών εργαστηριακών αναγκών του και να εξασφαλίζει προφανώς τη λειτουργική του επάρκεια. Η κατανομή όμως των κονδυλίων στο διδακτικό, βοηθητικό ή διοικητικό προσωπικό, στις υποδομές ή στην έρευνα, αποτελεί υπόθεση του πανεπιστημίου.

Αξιολόγηση

Τέλος, η «πλήρης αυτοδιοίκηση» των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων σημαίνει ότι η αναγκαία αξιολόγησή τους συναρτάται με τους εκπαιδευτικούς και ερευνητικούς στόχους που τα ίδια έχουν θέσει.

Αυτό σημαίνει ότι κάθε πανεπιστήμιο πρέπει να διαμορφώσει ένα σύστημα εσωτερικής αξιολόγησης –με συμμετοχή διδασκόντων και διδασκόμενων– που θα του επιτρέψει να ελέγχει το βαθμό πραγμάτωσης των στόχων του και ότι παράλληλα, θα διαμορφωθεί και ένα σύστημα εξωτερικής αξιολόγησης, που θα του επιτρέψει να διαπιστώνει τη θέση του σε σχέση με τα άλλα πανεπιστήμια. Αλλά τα κριτήρια της αξιολόγησης αυτής πρέπει να προκύψουν από τη συνεργασία των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων και όχι να επιβληθούν από το κράτος με βάση τους κανόνες της αγοράς.

Θα μπορούσε κανείς να αναρωτηθεί «γιατί άραγε όλ' αυτά;». Αν το κράτος χρηματοδοτεί, δικαιούται και να ορίζει και να ελέγχει. Η πανεπιστημιακή κοινότητα έχει δυστυχώς δείξει πολλές φορές –και στο πρόσφατο παρελθόν– ότι δεν μπορεί να προασπίσει καν το χώρο στον οποίο εργάζεται. Πώς θα διασφαλίσει την καλή διοίκηση όλων των υποθέσεων που την αφορούν;

Θα χρησιμοποιήσω ως απάντηση τα λόγια του Μάνεση πριν από 30 ακριβώς χρόνια (περιοδικό «Ο Πολίτης», τεύχος 6, Νοέμβρης 1976, σ. 16). «Η προστασία της ακαδημαϊκής ελευθερίας», έγραφε ο Μάνεσης, «δεν είναι μόνον συνταγματική διάταξη. Πριν από αυτήν ήταν διεκδίκηση. Ύστερα από αυτήν είναι κατάκτηση. Και θα λειτουργήσει στο μέτρο ιδίως που οι διδάσκοντες και οι διδασκόμενοι στα Α.Ε.Ι. θα έχουν τη θέληση και τη δύναμη να την περιφρουρήσουν και να την αξιοποιήσουν».

Η ΦΕΤΙΝΗ ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΤΟΥ «ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ» ΕΔΩΣΕ ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΖΩΝΤΑΝΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Απέτυχε η παράσταση δυσφήμισης

Η πανεπιστημιακή κοινότητα αρνήθηκε να συμπράξει σε πρακτικές που συντηρούν την προσπάθεια εξασθένησης της μνήμης και απογύμνωσης του «Πολυτεχνείου» από τα μηνύματά του, από το ανήσυχο πνεύμα του και από τη δυναμική της δράσης του και απομόνωσε κάθε επίδοξο συκοφάντη.

του **Δημήτρη Αραβαντινίου**

αναπληρωτή καθηγητή
του Τμήμ. Πολιτικών Μηχανικών Α.Π.Θ.

Η εξέγερση του Πολυτεχνείου υπήρξε κορυφαίο πολιτικό γεγονός της νεότερης ελληνικής ιστορίας, που σημάδεψε ανεξίτηλα την πορεία της χώρας. Υπήρξε η πιο δυναμική αντίσταση στην επτάχρονη στρατιωτική δικτατορία, καταφέροντας στο καθεστώς ουσιαστικό πλήγμα τη στιγμή που προσπαθούσε να φορέσει δημοκρατικό προσωπείο. Ήταν η απαρχή του τέλους και γι' αυτό η εξέγερση δικαιολογημένα θωρήθηκε πράξη συμβολική, που καθρέφτισε τους αγώνες του λαού και εξέφρασε τη θέληση για δημοκρατία.

Η νέα πολιτική κατάσταση που διαμορφώθηκε στη χώρα μετά τη μεταπολίτευση αποδέχθηκε το «Πολυτεχνείο» ως ένα σύμβολο αγώνα, που όμως φρόντισε κατάλληλα να το απογυμνώσει από την πρακτική που αυτό έκρυβε. Έτσι η αυθόρμητη λαϊκή εξέγερση μετουσιώθηκε σε εθνική εορτή, ο αγώνας πήρε χρώμα πανηγυρικό, φορτίστηκε συναισθηματικά και έχασε την επαναστατικότητα του. Παρ' όλα αυτά η μνήμη συντηρήθηκε και η προσέλευση του κόσμου στις πορείες των επετείων είχε παλλαϊκό χαρακτήρα. «Πορείες μαμούθ» τις χαρακτήριζαν στις ανταποκρίσεις τους τα ξένα ειδησεογραφικά πρακτορεία, που δύσκολα καταλάβαιναν ποια ήταν η κινητήρια δύναμη που κατάφερε να συγκεντρώσει ένα τόσο μεγάλο πλήθος.

Φαίνεται πως ήταν ο ίδιος αυτός λόγος που το «Πολυτεχνείο» τρώμαζε την πολιτική εξουσία· γι' αυτό και αναζητούσε τρόπο να το απογυμνώσει ακόμη περισσότερο από τα μηνύματά του, να το κάνει να χάσει εντελώς το ανήσυχο πνεύμα του, τη δυναμική της δράσης του, να υποταχθεί. Ο αποπροσανατολισμός και η συκοφάντηση είναι η καλύτερη συνταγή. Πολύ σύντομα, στα επόμενα χρόνια, η πορεία απέκτησε σύνδρομα φοβικά, η σύγκρουση με τις δυνάμεις καταστολής έγινε καθεστώς και το 1980 έδωσε τους δύο πρώτους νεκρούς: τον 26-χρονο φοιτητή Ιάκωβο Κουμή και την 20-χρονη εργάτρια Σταματία Κανελλοπούλου. Ο κύκλος του αίματος συμπληρώθηκε πέντε χρόνια αργότερα, το 1985, με τον 15-χρονο μαθητή Μιχάλη Καλτεζά και ευτυχώς σταμάτησε εκεί. Οι πορείες όμως γίνονταν διαρκώς λιγότερο μαζικές και έχαναν το χρώμα τους. Ο φόβος των συμπλοκών με τις δυνάμεις καταστολής, οι εικόνες καταστροφής, δακρυγόνων και φωτιάς που έζωνε σχεδόν κάθε χρόνο το Μετσόβιο

ΠΗΓΗ: ΦΩΤ. ΑΡΧΕΙΟ Α.Π.Θ. (ΦΩΤ. Γ. ΤΣΟΥΦΛΙΔΗΣ)

Η Πολυτεχνική Σχολή την ημέρα της επετείου του Πολυτεχνείου παρέμεινε ανοιχτή, δίνοντας μια διαφορετική εικόνα από τη μέχρι τώρα γνωστή, αυτή των «κλειδωμένων» κτιρίων και αποδεικνύοντας ότι το πανεπιστήμιο όταν είναι ζωντανό, είναι και λειτουργικό.

Απέτυχε η παράσταση δυσφήμισης

Πολυτεχνείο και που με εκμαυλισμένη φιληδονία πολλά τηλεοπτικά μέσα πρόβαλλαν, αποθάρρυνε κάθε συμμετοχή.

Με το πέρασμα του χρόνου το «Πολυτεχνείο» μεταλλάχθηκε, ταυτίστηκε με τη βία και την καταστροφή και στη συνείδηση πολλών δεν σήμαινε πια τίποτε περισσότερο από μια σύγκρουση με την αστυνομία. Τα μηνύματά του χάθηκαν, πέρασαν στη λήθη, ενώ σε πολλούς από τις νεότερες γενιές ακόμη και τα ιστορικά γεγονότα άλλοτε συγχέονταν και άλλοτε δεν ήταν καν γνωστά.

«Ανοικτό πανεπιστήμιο»

Φέτος το πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης αποφάσισε να απαντήσει με το δικό του τρόπο στο βιασμό της συνείδησης, στην επιτηδευμένη συκοφαντία, στις αστυνομικές βιαιότητες, στους «γνωστούς άγνωστους», στους ταραξίες κουκουλοφόρους που κατά «περίεργο» τρόπο πληθαίνουν και δυναμώνουν τη δράση τους κάθε φορά που η εξουσία δυσκολεύεται να ελέγξει και να καταστείλει κάποιο κίνημα, κάθε φορά που υπάρχει η ανάγκη μεταστροφής της κοινής γνώμης για τη στήριξη των κυβερνητικών επιλογών.

Αυτή τη φορά το πανεπιστήμιο δεν ταμπουρώθηκε πίσω από κλειστές πόρτες και κατεβασμένα ρολά. Ανέδειξε το ιστορικό γεγονός, παραλλήλισε και αντιδιέστειλε τα αιτήματα του χθες με του σήμερα. Παρέμεινε χώρος ζωντανός και λειτουργικός, που ήθελε να αρθρώσει πολιτικό λόγο και να δείξει ότι έχει φωνή για να το πράξει. Η πρωτανεία με πρωτοβουλία του πρύτανη Αν. Μάνθου πήρε την απόφαση και οργάνωσε εκδήλωση με θέμα αυτό που η πανεπιστημιακή κοινότητα καλείται να προστατεύσει από τη συκοφάντηση, από το διασυρμό: το πανεπιστημιακό άσυλο, ως έννοια και ως αξία. Και η πανεπιστημιακή

Η πανεπιστημιακή κοινότητα μπορεί

των

Γιάννη Μυλόπουλου

καθηγητή,
απελθόντος προέδρου
του Ε.Σ.Δ.Ε.Π.

και **Δημήτρη Χασάπη**

επικούρου καθηγητή,
απελθόντος γραμματέα
του Ε.Σ.Δ.Ε.Π.

Το πείραμα του Α.Π.Θ. να μείνει το πανεπιστήμιο ανοικτό την ημέρα της επετείου της 17ης Νοέμβρη υπήρξε απόλυτα επιτυχημένο. Φέτος, για πρώτη φορά μετά από πολλά χρόνια, δεν υπήρξαν κλοπές, ζημιές, βανδαλισμοί ή πυρπολήσεις μέσα στο χώρο της πανεπιστημιούπολης. Ακόμη, αποφεύχθηκαν τα χειρότερα, που προκαλούσε η προαναγγελθείσα απειλή της νομότυπης μεν, παραβίασης πάντως, του ασύλου από την αστυνομία, σε περίπτωση που συνέβαιναν πράξεις, οι οποίες σύμφωνα με το νόμο δεν καλύπτονται από το καθεστώς του πανεπιστημιακού ασύλου.

Η βία κι η παραβατικότητα δεν συνάδουν με το φως, τη ζωή και την κίνηση. Ευδοκμούν στο σκοτάδι και στην ερημιά. Και η ιδέα ήταν ακριβώς αυτή: Να υπάρχει στο πανεπιστήμιο φως, κίνηση και ζωή τις θεωρούμενες «δύσκολες» ώρες, αμέσως μετά τη λήξη της πορείας που οργανώνεται για την επέτειο της 17ης Νοέμβρη. Να είναι, δηλαδή, το πανεπιστήμιο ένας δημόσιος χώρος με ανοιχτές και δημοκρατικές λειτουργίες.

Για το πείραμα του ανοικτού πανεπιστημίου, χρειάστηκε ένας πρύτανης, ο Αναστάσιος Μάνθος, ο οποίος ηγήθηκε της υλοποίησης της ιδέας, μια σύγκλητος που τη στήριξε ομόφωνα και η εμπύχωση των μελών Δ.Ε.Π., των φοιτητών και όλων των εργαζομένων στο πανεπιστήμιο που συμμετείχαν στις εκδηλώσεις που διοργανώθηκαν. Χρειάστηκε ένας κοσμήτορας της Πολυτεχνικής Σχολής, της σχολής η οποία συνδέεται και ιστορικά με την επέτειο, ο Νίκος Μουσιόπουλος, ο οποίος συνέβαλε στην επιτυχία του πειράματος, οργάνωνοντας μια πολύμορφη πολιτιστική και ψυχαγωγική εκδήλωση στους χώρους της Πολυτεχνικής, στην οποία παρευρέθηκαν περισσότεροι από 2.000 φοιτητές και καθηγητές. Χρειάστηκαν τα μέλη Δ.Ε.Π. και οι φοιτητές της Παιδαγωγικής Σχολής και άλλων σχολών στις οποίες οργανώθηκαν μικρές ή μεγάλες εκδηλώσεις.

Τέλος, χρειάστηκε ένας σύλλογος μελών Δ.Ε.Π., ο Ε.Σ.Δ.Ε.Π. του Α.Π.Θ., με ευαισθησία στο θέμα, ο οποίος λειτουργώντας συλλογικά, συνδιοργάνωσε με την πρωτανεία μια επιτυχημένη εκδήλωση - συζήτηση στην Αίθουσα Τελετών του πανεπι-

ΠΗΓΗ: ΦΩΤ. ΑΡΧΕΙΟ Α.Π.Θ. (ΦΩΤ. Γ. ΤΣΟΥΦΛΙΔΗΣ)

Ο πρύτανης και μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας με παρέμβασή τους προσπαθούν, παρουσία τηλεοπτικών συνεργειών, να αποτρέψουν την όξυνση από την αντιπαράθεση μεταξύ κουκουλοφόρων και δυνάμεων των Μ.Α.Τ. Ωστόσο, πολλοί τηλεοπτικοί σταθμοί, αναζητώντας αυξημένη τηλεθέαση, προτίμησαν επί ώρες να δείχνουν έναν κάδο απορριμμάτων που καίγεται.

κοινότητα ανταποκρίθηκε στην πρόσκληση. Καθηγητές, φοιτητές αλλά και απλοί πολίτες προσήλθαν στο χώρο και γέμισαν την Αίθουσα Τελετών, το χώρο αυτόν που άλλες χρονιές κινδύνευε από τα επεισόδια. Και εκεί, μαζί και με εκπροσώπους του τύπου, συζήτησαν, αντάλλαξαν απόψεις εξέφρασαν θέσεις, διατύπωσαν προβληματισμούς.

Το ίδιο βράδυ η Παιδαγωγική και η Πολυτεχνική Σχολή οργάνωσαν εκδηλώσεις. Στο Πολυτεχνείο κατέληξε όπως κάθε χρόνο η πορεία, αλλά φέτος βρήκε τις πόρτες

να προστατέψει μόνη της το άσυλο

στημίου. Την κρίσιμη ώρα, που οι ποικίλης προέλευσης «πραίτορες» πολιορκούσαν το Αριστοτέλειο και περίμεναν μια ευκαιρία για να υλοποιήσουν την προαναγγελθείσα κατάλυση του πανεπιστημιακού ασύλου, στην Αίθουσα Τελετών η πανεπιστημιακή κοινότητα συζητούσε για τη σημασία της προστασίας του πανεπιστημιακού ασύλου!

Ενεργά παρών και στο βήμα της συζήτησης ο πρύτανης του Α.Π.Θ., ο οποίος την ίδια ώρα ήλεγχε με τις παρεμβάσεις του τα περιορισμένα επεισόδια έξω από το χώρο της πανεπιστημιούπολης. Στο ίδιο βήμα ο πρόεδρος του Ε.Σ.Δ.Ε.Π. Γιάννης Μυλόπουλος, η καθηγήτρια της Νομικής Σχολής Ελισάβετ Συμεωνίδου - Καστανίδου, ο καθηγητής Φιλοσοφίας του Τμήματος Πολιτικών Επιστημών Γεράσιμος Βώκος και οι δημοσιογράφοι της πόλης Τραϊανός Χατζηδημητρίου και Κώστας Ζουράρις, διευθυντές των εφημερίδων Αγγελιοφόρος και Μακεδονία αντίστοιχα. Τη συζήτηση που συντόνισε ο γραμματέας του Ε.Σ.Δ.Ε.Π. Δημήτρης Χασάπης, παρακολούθησαν περισσότεροι από 250 καθηγητές και φοιτητές του Αριστοτελείου.

Η εκδήλωση κορυφώθηκε σε συμβολικό επίπεδο, όταν ο πρύτανης μετά από σύντομη απουσία του επανήλθε στην αίθουσα με τη συνοδεία των αντιπρυτάνεων Σταύρου Πανά και Ανδρέα Γιαννακουδάκη, πολλών μελών της συγκλήτου και ομάδας 100 και πλέον φοιτητών, οι οποίοι βρίσκονταν συνεχώς στο πλευρό του, για να ανακοινώσει ότι, με δική τους παρέμβαση, τα επεισόδια έξω από το κτίριο της παλαιάς Φιλοσοφικής Σχολής είχαν λήξει.

Η σκηνή που το ίδιο βράδυ μεταδόθηκε από όλα τα τηλεοπτικά μέσα: Ο πρύτανης με ανοιχτά χέρια να απωθεί τους εντός (ταραξίες) και εκτός (αστυνομικούς) επίδοξους δράστες της κατάλυσης του ασύλου, καταγράφεται ως μια ιστορική στιγμή της πρωτοπορίας του Α.Π.Θ. στην υπεράσπιση του πανεπιστημιακού ασύλου.

Αν το πείραμα του Α.Π.Θ. πέτυχε, είναι διότι ο κόσμος του πανεπιστημίου απέδειξε στην πράξη ότι μπορεί να προστατέψει το άσυλο. Αρκεί να ξεπεράσει την παθητικότητα, να υπερβεί τα φοβικά σύνδρομα και να αναλάβει δυναμικά την πρωτοβουλία των κινήσεων, οι οποίες εντέλει τον αφορούν άμεσα.

Το πείραμα του Α.Π.Θ. πέτυχε!

Το βήμα των ομιλητών και το ακροατήριο από την εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε ανήμερα της 17ης Νοεμβρίου στην Αίθουσα Τελετών.

ΠΗΓΗ: ΦΩΤ. ΑΡΧΕΙΟ Α.Π.Θ. (ΦΩΤ. Γ. ΤΣΟΥΦΛΙΔΗΣ)

Απέτυχε η παράσταση δυσφήμισης

ΠΗΓΗ: ΑΡΧΕΙΟ Α.Π.Θ. (ΦΩΤ. Γ. ΤΣΟΥΦΛΙΔΗΣ)

Ο πρόεδρος του Α.Π.Θ. Αναστάσιος Μάνθος καταθέτει στεφάνι στο μνημείο του Πολυτεχνείου ανήμερα της 17ης Νοεμβρίου.

ανοικτές και το κτίριο φωταγωγημένο. Διπλή η πρωτοβουλία: από τη μια του κοσμήτορα Ν. Μουσιόπουλου, που έδωσε άλλη όψη στο πνεύμα της ημέρας, οργανώνοντας γιορτή, και από την άλλη των φοιτητών που αισθάνθηκαν δική τους την ημέρα, δικό τους και το χώρο και οργάνωσαν εκδηλώσεις με συζητήσεις, θεατρικά, μουσικά και άλλα καλλιτεχνικά δρώμενα. Ήταν αυτοί οι ίδιοι φοιτητές που την περασμένη άνοιξη κατέβηκαν στους δρόμους προασπίζοντας το δημόσιο χαρακτήρα της εκπαίδευσης, ήταν οι ίδιοι που κατεβαίνουν και τώρα στις πορείες, προβάλλοντας το ίδιο αίτημα: να παραμείνει η παιδεία δημόσιο αγαθό.

Απογοητεύθηκαν όσοι ζητούσαν επεισόδια

Η προσπάθεια να ανατραπεί όλη αυτή η εικόνα, εμφανίζοντας και πάλι τους κουκουλοφόρους να παίζουν τον ίδιο πετροπόλεμο με τις δυνάμεις καταστολής και τους δήθεν αγανακτισμένους πολίτες να τροφοδοτούν ανενόχλητοι πλάι στα Μ.Α.Τ. την ένταση στην οδό Εθνικής Αμύνης και στην Πλατεία του Χημείου, απέτυχε, διότι η ίδια η πανεπιστημιακή κοινότητα αρνήθηκε να συμμετάσχει, προφυλάσσοντας το πανεπιστημιακό άσυλο. Μόνον κάποιοι τηλεοπτικοί σταθμοί ασχολήθηκαν μαζί τους, προβάλλοντας και ξαναπροβάλλοντας τον κλεφτοπόλεμο με πέτρες και δακρυγόνα και αναδεικνύοντας σε μείζον θέμα τη φωτιά που είχαν αρπάξει δύο κάδοι απορριμμάτων. Είναι οι ίδιοι τηλεοπτικοί σταθμοί που αρέσκονται να μετατρέπουν σε θέαμα κάθε τραγική στιγμή, αναμασώντας την ίδια πιπίλα των «αναρχικών ταραξιών». Είναι οι ίδιοι τηλεοπτικοί σταθμοί που απαξίωσαν να κάνουν και την παραμικρή αναφορά στα δρώμενα του Πολυτεχνείου. Αν έμπαιναν στον κόπο να έρθουν μέχρι εκεί –δυσβήματα πιο πέρα δηλαδή–, θα έβλεπαν ότι μαζί με τους υπόλοιπους φοιτητές ήταν εκεί και αναρχικοί (πραγματικοί αναρχικοί) που συμμετείχαν στις εκδηλώσεις και σ' όλη τη διάρκεια της νύχτας δεν συνέβη το παραμικρό επεισόδιο.

Ίσως να είναι αυτό που ενοχλεί και καθιστά κάποιους ανήσυχους, αυτούς που θέλουν το πανεπιστήμιο υποταγμένο, άβουλο και παθητικό, αδύναμο να αρθρώσει δυναμικό λόγο, αυτούς που τις έννοιες της αυτοτέλειας και της αυτοδυναμίας τις αντιλαμβάνονται ως γράμμα νεκρό, κατάλληλο μόνο για τα χαρτιά. Και όταν στους στόχους αυτούς αποτυγχάνουν, λειτουργούν σπασμωδικά και αψυχολόγητα και δεν διστάζουν να επιστρατεύσουν ακόμη και ...ζαρτινιέρες (!), που σηκώνονται από το έδαφος και ξυλοκοπούν κτηνωδώς ανύποπτους πολίτες. Αρκεί η όψη τους να μην είναι αρεστή στους «φύλακες της τάξης»!

Αυτή τη φορά το πανεπιστήμιο έδειξε ότι μόνον από μόνο του μπορεί να προστατευθεί από τους αρνητές του και από τους επίδοξους σωτήρες του, με τη δική του αυτοοργάνωση και τη συμπόρευση όλων των φορέων της πανεπιστημιακής κοινότητας. Αρκεί η θέληση για να το πετύχει...

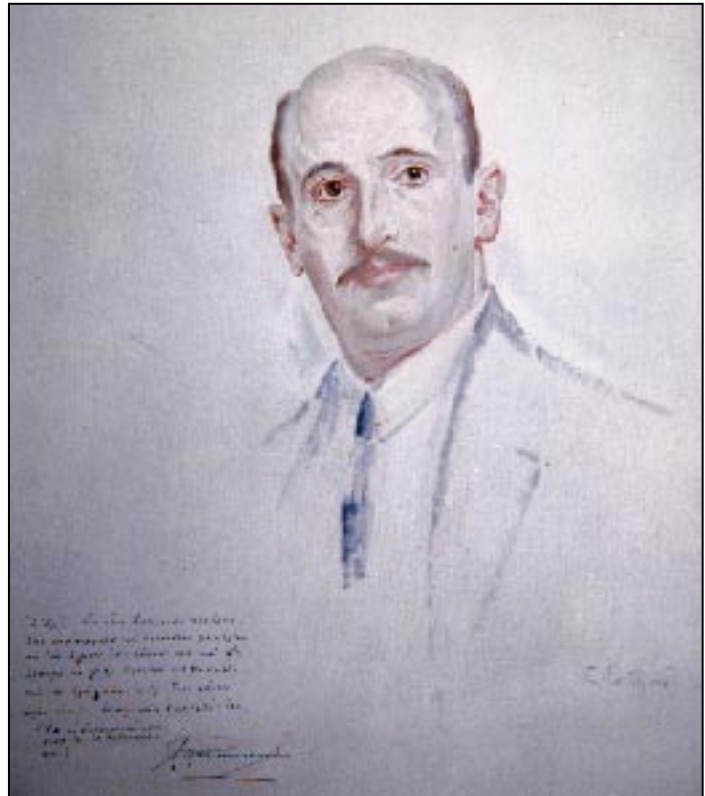
Ο αναίτιος ξυλοδαρμός του φοιτητή από άντρες της Ασφάλειας που αποκαλύφθηκε από τα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας.

ΠΗΓΗ: <http://web.auth.gr/esdep/>

Ο «ΧΑΜΕΝΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ» ΑΝΑΚΑΛΥΦΘΗΚΕ ΤΥΧΑΙΑ ΚΑΙ ΠΗΡΕ ΤΗ ΘΕΣΗ ΠΟΥ ΤΟΥ ΑΡΜΟΖΕΙ

Η περιπέτεια ενός πορτρέτου

Ο Τάσος Κουκιόγλου καταγράφει την ιστορία της προσωπογραφίας του Αλέξανδρου Παπαναστασίου, ιδρυτή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης που φιλοτεχνήθηκε από το ζωγράφο Κωνσταντίνο Παρθένη. Δωρήθηκε στο Α.Π.Θ. το 1966, όμως αντί κάπου να αναρτηθεί, συσκευάσθηκε και αποθηκεύτηκε. Μετά τη μεταπολίτευση αναζητήθηκε, αλλά δεν ανευρέθηκε. Για χρόνια θεωρούνταν χαμένη και τυχαία ανακαλύφθηκε το 1982 από τον Τ. Κουκιόγλου σε μια καθημερινή επιθεώρηση που έκανε στο –εγκαταλειμμένο τότε λόγω των ζημιών από το σεισμό του 1978– παλαιό κτίριο της Φιλοσοφικής. Αποτίοντας τον ελάχιστο φόρο τιμής στον ιδρυτή του πανεπιστημίου, η προσωπογραφία αναρτήθηκε στο γραφείο του πρύτανη δύο χρόνια αργότερα, το 1984, επί πρυτανείας Δ. Φατούρου, που έτυχε να είναι ο ίδιος που την παρέλαβε το 1966 για λογαριασμό του πανεπιστημίου.

ΦΩΤ.: Τ. ΚΟΥΚΙΟΓΛΟΥ

Το πολύτιμο –τόσο για την καλλιτεχνική, όσο και για την ιστορική του αξία– πορτρέτο του Παπαναστασίου, ιδρυτή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και «πατέρα» της πρώτης αβασίλευτης δημοκρατίας. Το ιδιόχειρο απόσπασμα από το «δημοκρατικό μανιφέστο» του 1922, που υπάρχει στο κάτω άκρο του πίνακα αναφέρει:

«Η Ελλάς δεν είναι βασιλικόν τιμάριον. Είναι δημιούργημα του πνεύματος, των μόχθων και των αγώνων των τέκνων της και δεν μπορεί να γίνη ανεκτόν να θυσιασθή και το ελάχιστον τμήμα της χάριν προσωπικών βασιλικών συμφερόντων».

Από κάτω μέσα σε παρένθεση σημειώνεται: «(Από το δημοκρατικό μανιφέστο της 12ης Φεβρουαρίου 1922)» και με υπογραφή «Α. Παπαναστασίου».

Η προσωπογραφία του Αλέξανδρου Παπαναστασίου είναι έργο του ζωγράφου Κωνσταντίνου Παρθένη και έχει μεγάλη ιστορική και καλλιτεχνική αξία. Έχει διαστάσεις 0,60 x 0,70 (cm), φέρει αριθμό καταλόγου 127 και είναι μία από τις τρεις που διαθέτει το πανεπιστήμιο στη συλλογή των προσωπογραφιών της πινακοθήκης του. Οι άλλες δύο είναι μία του ζωγράφου Αλέκου Κοντόπουλου (με αριθμό καταλόγου 6) και μία του ζωγράφου Τάσσου Αλεβίζου (με αριθμό καταλόγου 126).

Για χρόνια θεωρούνταν χαμένη και έτυχε να τη βρω εντελώς αναπάντεχα στις 3 Μαΐου 1982, στο υπόγειο του παλαιού κτιρίου της Φιλοσοφικής Σχολής, δίπλα στα σύνεργα των εργατών που δούλευαν εκεί, μέσα στο πλαίσιο του τακτικού οπτικού ελέγχου που διενεργούσα κατά τη διάρκεια των εργασιών αποκατάστασης των ζημιών του κτιρίου από τους σεισμούς του 1978. Δοκίμασα τότε την πιο ευχάριστη έκπληξη, ίσως την μεγαλύτερη στη ζωή μου και τη συγκίνηση που ένιωσα θέλησα να τη συμμεριστώ και με τα υπόλοιπα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας. Δυστυχώς αυτή τη συγκίνηση, τη συμμερίσθηκε μόνο η μεγάλη οικογένεια της Φιλοσοφικής Σχολής και ο αείμνηστος καθηγητής και πρώην πρύτανης Ιωάννης Αναστασιάδης, ο οποίος μόλις ειδοποιήθηκε, κατέφθασε αμέσως στο γραφείο μου, στο νέο κτίριο της Φιλοσοφικής Σχολής, όπου είχα μεταφέρει και ασφαλίσει το πορτρέτο σε μεταλλικό ερμάριο.

του **Τάσου Κουκιόγλου**
συντηρητή των κτιρίων
της Φιλοσοφικής Σχολής,
μέλους Ε.Τ.Ε.Π.

Η περιπέτεια ενός πορτρέτου

Η μάταιη αναζήτηση

Στο πανεπιστήμιο, πρώτη φορά έγινε λόγος για την ύπαρξη του έργου το 1975 από τον τότε πρύτανη (ακαδημ. έτος 1975-1976) καθ. Ι. Αναστασιάδη, προκειμένου να πλαισιώσει ως εύρημα - σύμβολο τον εορτασμό των 50 χρόνων από την ίδρυση του πανεπιστημίου και να εκδοθεί σε γραμματόσημο, το οποίο επρόκειτο να κυκλοφορούσε στις 29 Σεπτεμβρίου 1975.

Παρά τις επίμονες προσπάθειες (οι οποίες ενισχύθηκαν από μία φωτογραφία που έστειλε η οικογένεια Παπαναστασίου και η οποία φωτοτυπήθηκε και διανεμήθηκε σε όλο το προσωπικό) για την αναζήτησή του σε όλους τους χώρες του πανεπιστημίου και τη διενέργεια διοικητικής εξέτασης που είχε ανατεθεί στον αντιπρύτανη Ι. Δελγιάννη, ο πίνακας δεν βρέθηκε.

Το ιδίόχειρο απόσπασμα από το Δημοκρατικό μανιφέστο της 12 Φεβρουαρίου 1922 «*Η Ελλάς δεν είναι βασιλικόν τιμάριον. Είναι δημιούργημα του πνεύματος, των μόχθων και των αγώνων των τέκνων της, και δεν ημπορεί να θυσιασθεί και το ελάχιστον τμήμα της χάριν προσωπικών βασιλικών συμφερόντων*» που είναι γραμμένο στο κάτω αριστερό μέρος του πίνακα και φέρει την υπογραφή του ίδιου του Παπαναστασίου, ίσως να ήταν η αιτία της μεγάλης περιπέτειάς του.

Από την Εθνική Πινακοθήκη στο υπόγειο του Α.Π.Θ.

Στις 17 Φεβρουαρίου 1965 η Εθνική Πινακοθήκη παρέλαβε το έργο προς φύλαξη από τον ζωγράφο Β. Διαμαντόπουλο, με την εντολή, σε εκτέλεση της διαθήκης της Αριστοβούλης Λομπρέστη, αδελφής του Αλ. Παπαναστασίου, να αποδοθεί στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης ενημερώθηκε από τους εκτελεστές της διαθήκης, και στις 5 Μαρτίου 1966 ο νεαρός τότε καθηγητής της Πολυτεχνικής Σχολής Δημήτριος Φατούρος παρέλαβε από την Εθνική Πινακοθήκη τον πίνακα για λογαριασμό του πανεπιστημίου και τον παρέδωσε στο πανεπιστήμιο στις 25 Απριλίου 1966. Στις 14 Μαΐου της ίδιας χρονιάς το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης με έγγραφό του προς την Εθνική Πινακοθήκη, γνωστοποίησε την παραλαβή του.

Θα περίμενε κανείς να δοθεί άμεσα εντολή από την πρυτανεία ο πίνακας να αναρτηθεί στην αίθουσα συνεδριάσεων της συγκλήτου ή στο γραφείο της πρυτανείας ή στην Αίθουσα Τελετών μαζί με τα πορτρέτα των αιμνήστων καθηγητών στο κεντρικό κτίριο του πανεπιστημίου, όπως λεγόταν τότε το σημερινό παλαιό κτίριο της Φιλοσοφικής Σχολής. Αντιθέτως, άγνωστο παραμένει πώς, και με εντολή ποιου, αποθηκεύτηκε ή καλύτερα καταχωριάστηκε για δεκαέξι ολόκληρα χρόνια.

Το σωτήριο πορτρέτο

Στάθηκε όμως τυχερό να μην καταστραφεί, διότι πιστεύω πως αυτός που το πήρε στα χέρια του κοίταξε κατάματα το πρόσωπο του Παπαναστασίου και δεν του πήγε η καρδιά να του κάνει κακό. Το περιτύλιξε με μια λινάτσα (το έργο δεν είχε κορνίζα) και με «φροντίδα» το εντόιχισε στο τυφλό παράθυρο μεταξύ του κυλικείου και του

Φωτογραφία της 3ης Μαΐου 1982.
Ο Τάσος Κουκιάγλου με τον πίνακα του
Παπαναστασίου που μόλις είχε βρεθεί
κατά τη διάρκεια αποκατάστασης του
κτιρίου της Φιλοσοφικής Σχολής από το
σεισμό του 1978.

ΠΗΓΗ: Τ. ΚΟΥΚΙΑΓΛΟΥ

χώρου της αποθήκης της κεντρικής πανεπιστημιακής βιβλιοθήκης, που τότε στεγαζόταν στο κεντρικό κτίριο, ακουμπώντας το επάνω στα μεταλλικά κάγκελα μαζί με ένα άλλο πορτρέτο (αγνώστου, ενδεχομένως του συνεργάτη του πανεπιστημίου Ιωάννη Μανδαλίδη) με υπογραφή Voronoff και καλύπτοντας το άνοιγμα του παραθύρου με μία ξυλοκατασκευή.

Το δεύτερο αυτό πορτρέτο αποδείχθηκε σωτήριο, διότι κατά τη διάρκεια των εργασιών αποκατάστασης των ζημιών του κτιρίου από τους σεισμούς του 1978 δέχθηκε όλα τα χτυπήματα στην προσπάθεια αφαίρεσης της ξυλοκατασκευής και το τσαλαπάτημα από τους εργάτες, όταν αυτό έπεσε κάτω, κάτι που ευτυχώς δεν συνέβη στο πορτρέτο του Παπαναστασίου.

Αμέσως μετά την ανεύρεσή του ενημέρωσα τον προκοσμήτορα της Φιλοσοφικής καθ. Αναστ. Μέγα και τους επόπτες κτιρίων της Σχολής καθηγητές Δ. Μαρωνίτη και Λ. Χουσιάδα και αυτοί με τη σειρά τους τον πρύτανη καθ. Ι. Χατζιώτη και τη γενική Γραμματέα Χρυσ. Γουπιδίου (ημερομηνία εγγράφου 3-5-1982 με αρ. πρωτ. 2419/4-5-1982). Ακολούθησαν τότε με κάποια καθυστέρηση ολίγων ημερών ανακοινώσεις στον ημερήσιο τύπο.

Στις 3 Μαΐου 1982 η Φιλοσοφική Σχολή στη συνεδρίαση της κοσμητείας (κοσμήτορας καθ. Αύγ. Μπαγιόνας) αποφάσισε να μου εκφράσει και εγγράφως θερμές ευχαριστίες για το «πολύτιμο εύρημα», όπως ανέγραφε. Ακολούθησε η ένταξη του στη συλλογή των προσωπογραφιών των καθηγητών και των πινάκων ζωγραφικής του πανεπιστημίου, με αριθμό καταλόγου 127. Τα σχετικά έγγραφα συνέταξα με απόφαση της συγκλήτου επί πρυτανείας του αιμνήστου καθηγητή Γεωργ. Στεργιάδη (αριθμ. συνεδρ. συγκλήτου 2361/17-6-1981). Το 1984 απογράφηκε με αριθμό 659/WIWO/84 επί πρυτανείας του καθηγητή Δ. Φατούρου. Το 2004 ύστερα από έγγραφό μου, καταχωρίστηκε μαζί με όλες τις άλλες προσωπογραφίες και τα ζωγραφικά έργα της συλλογής του πανεπιστημίου ως περιουσιακό στοιχείο από το Τμήμα Περιουσίας Α.Π.Θ. (πρυτανεία καθηγ. Ι. Αντωνόπουλου, αριθμ. συνεδρίασης πρυτ. συμβουλίου 1137/13-7-2004).

Άλλα δυο χρόνια στο ντουλάπι

Την 1η Μαρτίου 1984 κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης του πρυτανικού συμβουλίου παρέδωσα, παρουσία του κοσμήτορα καθ. Γεωργ. Χουρμουζιάδη και της προέδρου του Φιλοσοφικού Τμήματος καθ. Μίκας Χαρίτου - Φατούρου, το πορτρέτο στον πρύτανη καθ. Δ. Φατούρο, δηλαδή στον ίδιο άνθρωπο που το είχε παραλάβει πριν από δεκαοκτώ χρόνια (5 Μαρτίου 1966) για λογαριασμό του πανεπιστημίου από την Εθνική Πινακοθήκη, και το μετέφερε στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Στα δύο χρόνια που πέρασαν από την ημέρα που βρέθηκε η προσωπογραφία και στη συνέχεια μεταφέρθηκε και ασφαλίστηκε στο γραφείο μου μαζί με τις άλλες προσωπογραφίες των καθηγητών του πανεπιστημίου, που λόγω του καταστροφικού σεισμού του 1978 είχα μεταφέρει στο νέο κτίριο της Φιλοσοφικής Σχολής, οι πρυτανικές αρχές δεν έδειξαν κάποιο ενδιαφέρον –ή καλύτερα– έμειναν αδιάφορες για την τύχη του έργου. Χρειάστηκε να περάσει καιρός, να γίνουν αλλαγές, να εκλεγούν νέες πρυτανικές αρχές, να αναλάβει πρύτανης ο Δημ. Φατούρος και με την ευαισθησία που τον διακρίνει να ενδιαφερθεί για το έργο, να το παραλάβει και να το αναρτήσει στο γραφείο της πρυτανείας ως ελάχιστο φόρο τιμής προς τον Ιδρυτή και ευεργέτη του πανεπιστημίου.

Έκτοτε παραμένει στον ίδιο χώρο και παραδίδεται από πρύτανη σε πρύτανη. Μάλιστα επί πρυτανείας του καθ. Μιχάλη Παπαδόπουλου χρειάστηκε να αλλάξει θέση για να μη φθαρεί από τον ήλιο και τοποθετήθηκε σε ειδική εσοχή με προστατευτικό τζάμι, στη βιβλιοθήκη του πρυτανικού γραφείου.

Κλείνω την ιστορική αυτή αφήγησή μου με τη δήλωση που έκανε στον τύπο τις ημέρες ανεύρεσής του, ο καθηγητής της Φιλοσοφικής Σχολής Δ. Μαρωνίτης, ως επόπτης κτιρίου (Μάιος 1982). «*Ας ελπίσουμε ότι δεν θα υπάρξουν ανάλογοι καιροί που θα υποχρεώσουν οποιαδήποτε αρχή του πανεπιστημίου να ξανακατεβάσει το πορτρέτο*».

Προσωπογραφία με υπογραφή Voronoff, που εικάζεται ότι απεικονίζει τον συνεργάτη του πανεπιστημίου Ιωάννη Μανδαλίδη. Είναι το έργο που τοποθετημένο επάνω από το πορτρέτο του Παπαναστασίου αποδείχθηκε σωτήριο, διότι το προστάτευσε από τις σκόνες και τις φθορές και δέχθηκε τις πατημασιές των εργατών που εργάζονταν για την επιδιόρθωση των ζημιών από το σεισμό στο παλαιό κτίριο της Φιλοσοφικής Σχολής.

ΦΩΤ.: Τ. ΚΟΥΚΟΓΛΟΥ

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΙΜΗΣΕ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ ΠΟΥ ΤΗΝ ΑΓΑΠΗΣΕ ΠΙΟ ΠΟΛΥ ΚΙ ΑΠ' ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΤΟΥ

Για 36 ολόκληρα χρόνια ο Τάσος Κουκιόγλου προσέφερε τις υπηρεσίες του στο πανεπιστήμιο, στη Φιλοσοφική Σχολή, σ' αυτήν που αγάπησε, αλλά και σ' αυτήν που τον αγάπησε. Άοκνα και ακαταπόνητα, με υπέρμετρη φιλοτιμία και ακατάβλητο ζήλο. Τώρα βγαίνει στη σύνταξη και εγκαταλείπει το «δεύτερο του σπίτι», αυτό που φαίνεται να πόνεσε πιο πολύ από το φυσικό του σπίτι.

Υπεύθυνος και εργατικός

Ο Τάσος Κουκιόγλου δεν ήταν κάποιος καθηγητής πανεπιστημίου, κάποιος διακεκριμένος επιστήμονας γνωστός για το επιστημονικό του έργο. Ήταν απλά ένας

«Σας αποχαιρετώ από βάθους καρδιάς»

συντηρητής κτιρίων, ένας από τους τόσους, θα μπορούσε να ισχυρισθεί κανείς, η παρουσία των οποίων συχνά περνά απαρατήρητη. Τον Τάσο όμως τον γνώριζαν όλοι, ήταν ο αδιαφιλονίκητος «άρχοντας» της σχολής, μόνιμος και διαχρονικός, ήταν αυτός προς τον οποίο προσέφευγαν όλοι, όχι μόνον όταν χρειαζόνταν τις τεχνικές του γνώσεις

σε μηχανολογικά, ηλεκτρολογικά και πάσης φύσεως τεχνικά προβλήματα, αλλά και όταν χρειαζόταν να σκαλίσουν τη μνήμη για να θυμηθούν την ακρίβεια ενός γεγονότος, ενός ιστορικού συμβάντος.

Δεν συντηρούσε τη σχολή με τη στενή και τυπική έννοια ενός υπαλλήλου που ενδιαφέρεται να τηρήσει το ωράριό του και να είναι απλά συνεπής στις υποχρεώσεις του, αλλά υπερέβαλε καθ' όλα. Μόνος του αναλάμβανε πρωτοβουλίες, ώστε να λειτουργούν όλα άψογα, χωρίς να υπολογίζει ωράρια και χωρίς να επικαλείται αδυναμίες λόγω ...έλλειψης κονδυλίων ή υποδομής. Ήξερε τον τρόπο να βρίσκει πάντα λύσεις σε όποιο πρόβλημα παρουσιαζόταν. Και όλα αυτά με υποδειγματική τάξη, κρατώντας σημειώσεις και καταγράφοντας την κάθε εργασία, όπως ο γιατρός που πρέπει πάντα να γνωρίζει το ιστορικό του κάθε ασθενούς του.

Ένα ζωντανό ιστορικό αρχείο

Έτσι με τον καιρό είχε μετατραπεί σε ένα ζωντανό αρχείο. Αυτόν ρωτούσαν όταν ήθελαν να βεβαιωθούν για κάποιο γεγονός, σ' αυτόν προσέφευγαν όταν επρόκειτο να αναζητήσουν κάποιο ιστορικό ντοκουμέντο, διότι συν τοις άλλοις ο Κουκιόγλου με το πάθος του συλλέκτη είχε και τη μανία να συγκεντρώνει φωτογραφικό και παντός τύπου έντυπο υλικό από εκδηλώσεις και γεγονότα που συνέβαιναν στην έκταση του πανεπιστημίου και θεωρούσε άξια λόγου. Γι' αυτό και η φήμη του είχε ξεπεράσει τα όρια της σχολής και είχε απλωθεί και σε άλλες σχολές του πανεπιστημίου.

«Έχομεν την τιμήν να γνωρίσωμεν υμίν ότι εις το κτήριον της Φιλοσοφικής Σχολής ετοποθετήθη εσχάτως ως συντηρητής ο κ. Αναστάσιος Κουκιόγλου, ο οποίος θα επιλαμβάνεται όλων των μηχανολογικής και ηλεκτρολογικής φύσεως βλαβών και αναγκών του κτηρίου. Το εργαστήριόν του θα ευρίσκεται εις το υπόγειο, εντός του παλαιού λεβητοστασίου του κτηρίου». Με το έγγραφο αυτό ο τότε επόπτης του κτηρίου της Φιλοσοφικής όριζε τον τιμώμενο ως συντηρητή, δίνοντάς του την ευκαιρία όλα αυτά τα χρόνια να αντικρίξει καθημερινά έργα τέχνης, ιστορικά βιβλία και αντικείμενα μεγάλης αξίας, αλλά και να αφουγκράζεται επί 36 ολόκληρα χρόνια έναν ρυθμό νεανικό που παρήγαγαν οι φωνές των φοιτητών και τον βοήθησαν να παραμείνει για τόσα χρόνια ένα ζωντανό κομμάτι αυτού του κτηρίου.

Το υπόγειο δωματιάκι που λειτουργούσε ως γραφείο του και τον φιλοξενούσε όλα αυτά τα χρόνια ήταν πάντα ανοικτό και πέρασαν από εκεί επώνυμοι και ανώνυμοι του πανεπιστημίου από διοικητικοί υπάλληλοι και φοιτητές μέχρι καθηγητές και πρυτάνεις, είτε για να ζητήσουν τη βοήθειά του είτε για να ανταλλάξουν μια καλημέρα και να έχουν μια ανάπαυλα στη δουλειά τους.

Ήταν όλοι εκεί

Η Φιλοσοφική Σχολή αναγνώρισε το έργο του και αισθάνθηκε υποχρέωσή της αυτή την αναγνώριση με πραγματικά συναισθήματα αγάπης και τιμής προς το πρόσωπό του να την εκφράσει και δημόσια. Σε μια λιτή αλλά αφάνταστα ζεστή εκδήλωση που οργάνωσε στην Αίθουσα Τελετών του παλαιού κτηρίου της Φιλοσοφικής Σχολής ένα πλήθος από καθηγητές, φοιτητές και πανεπιστημιακούς υπαλλήλους κατέκλυσε το χώρο.

Οι πρυτανικές αρχές, παλιές και καινούργιες, ο κοσμήτορας της Φιλοσοφικής, καθηγητές, ομότιμοι και εν ενεργεία, όλοι όσοι πήραν το λόγο είχαν κάτι να θυμηθούν και κάτι να πουν. Αλλά πολύ περισσότερα είχε να πει ο τιμώμενος, ένας άνθρωπος που έζησε από κοντά σημαντικά γεγονότα που σημάδεψαν το πανεπιστήμιο. Και όλοι περίμεναν να τον ακούσουν. Με τρεμάμενη φωνή από τη συγκίνηση ξετύλιξε ένα κουβάρι ιστορίας 35 ετών. Ξανάφερε στη μνήμη το ιστορικό κεντρικό αμφιθέατρο της σχολής με τα ξύλινα έδρανα, στο οποίο γενιές καθηγητών δίδαξαν τη γνώση και ατέλειωτες γενικές συνελεύσεις έδωσαν άλλο παλμό από τη μεταπολίτευση μέχρι σήμερα. Ζωντάνεψε την ιστορική ημέρα του Νοεμβρίου του 1977, όταν ο Μανόλης Ανδρόνικος ανακοίνωσε την ανακάλυψη των βασιλικών τάφων στη Βεργίνα και του εμπιστεύτηκε τις διαφάνειες των ανασκαφών πριν να τις δει άλλο μάτι. Μίλησε για το σεισμό του 1978 και τους σκηνίτες που για μήνες φιλοξένησε στα πάρκα του, αλλά και τα προβλήματα που δημιούργησε στο πανεπιστήμιο με τις ζημιές που προξένησε. Θυμήθηκε την έκπληξή του και μαζί και τη χαρά του, όταν τυχαία αντίκρισε σε ένα υπόγειο της Φιλοσοφικής ανάμεσα σε σκόνες και οικοδομικά υλικά το θεωρούμενο χαμένο πορτρέτο του ιδρυτή του πανεπιστημίου Αλέξανδρου Παπαναστασίου, που φιλοτέχνησε ο ζωγράφος Κωνσταντίνος Παρθένης. Ήταν μεγάλες και μικρές στιγμές που γέμισαν μια ζωή 35 χρόνων.

Χαριτολογώντας, χαρακτήρισε τον εαυτό του ως «ένα από τα διατηρητέα της Φιλοσοφικής Σχολής» και ο κοσμήτορας της σχολής Φ. Γκιόπουλος, σαν να ήθελε να επιβεβαιώσει τα λεγόμενά του, τού χάρισε κλείνοντας τη βραδιά, ένα αντίγραφο αρχαίας προτομής.

Ο Τάσος Κουκιόγλου βγήκε στη σύνταξη. Δεν ήταν παρά ένας συντηρητής κτιρίων. Όμως η υπευθυνότητα και ο ζήλος, με τα οποία για 36 χρόνια επιτελούσε ακαταπόνητα το έργο του, τον έκαναν πιο γνωστό και από τους επώνυμους και τον ανέδειξαν σε «διαχρονική αξία» για τη Φιλοσοφική Σχολή.

ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΕ ΔΙΕΘΝΗ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ

Διεκδικούν βραβείο με την κατασκευή αγωνιστικού αυτοκινήτου

**FORMULA
STUDENT 2007**

Ένα μονοθέσιο αυτοκίνητο αγώνων αποφάσισε να κατασκευάσει μια ομάδα 10 φοιτητών του Τμήματος Μηχανολόγων Μηχανικών του Α.Π.Θ. και να πάρουν μέρος στο διαγωνισμό που διοργανώνει για το Σεπτέμβριο του 2007 στην Ιταλία η SAE (Society of Automotive Engineers).

Οι απαιτήσεις της SAE όσον αφορά τις προδιαγραφές των οχημάτων και το χρόνο ολοκλήρωσης του προγράμματος είναι υψηλές.

Η ομάδα πρέπει να πείσει ότι ο τύπος που κατασκεύασε είναι γρήγορος, ασφαλής, οικονομικός και ότι η παραγωγή του αυτοκινήτου είναι για την εταιρία κατασκευής μια συμφέρουσα επένδυση.

Ο νικητής του διαγωνισμού ανακηρύσσεται με βάση τη βαθμολογία που συγκεντρώνει το προτεινόμενο αυτοκίνητο περνώντας ένα πλήθος δοκιμασιών εν στάσει και εν κινήσει.

Την ομάδα αποτελούν οι φοιτητές Νάγια Τσουκαλά,

Ιωάννα Ασλανίδου, Λευτέρης Κόζας, Βαγγέλης Μπιτσάκης, Ηλίας Μπόσδας, Ηλίας Νασιόπουλος, Γιώργος Παππάς, Δημήτρης Περπερίδης, Γιώργος Σίμος και Βασίλης Παράς. Επιστημονικός υπεύθυνος είναι ο αναπληρωτής καθηγητής του Εργαστηρίου Στοιχείων Μηχανών και Μηχανολογικού Σχεδιασμού Αθανάσιος Μιχαηλίδης.

Η φοιτητική ομάδα με τον επιβλέποντα αναπληρωτή καθηγητή Α. Μιχαηλίδη επί το έργο.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΔΑΣΟΛΟΓΙΑΣ ΜΕ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Δασολογία χωρίς σύνορα

ΤΟΥ **Κων/νου Θεοδωρόπουλου**

επικουρού καθηγητή
Σχολής Δασολογίας
και Φυσικού Περιβάλλοντος
του Α.Π.Θ.

30 φοιτητές δασολογίας του Α.Π.Θ., ένα γερμανικό και ένα ρουμανικό πανεπιστήμιο συμμετείχαν σε κοινή πρακτική άσκηση στο πανεπιστημιακό δάσους του Ταξιάρχη.

Με επιτυχία και πολύ καλές εντυπώσεις σε όλους ολοκληρώθηκε το τριεθνές πρόγραμμα κοινής πρακτικής άσκησης φοιτητών δασολογίας με τίτλο «Field Practicum in Greece 2006: Soil, Climate, Flora and Vegetation, Management», το οποίο πραγματοποιήθηκε στο πανεπιστημιακό δάσος Ταξιάρχη - Βραστάμων κατά το προηγούμενο ακαδημαϊκό έτος.

Η πρακτική άσκηση διοργανώθηκε από το Εργαστήριο Δασικής Βοτανικής - Γεωβοτανικής της Σχολής Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος Α.Π.Θ. με υπεύθυνο τον επίκουρο καθηγητή Κωνσταντίνο Θεοδωρόπουλο σε συνεργασία με τον καθηγητή Albert Reif του Institute of Silviculture (Vegetation Science and Site Classification), Faculty of Forest and Environmental Sciences, Albert-Ludwigs-University, Freiburg της Γερμανίας και τον αναπληρωτή καθηγητή Ioan Vasile Abrudan, πρόεδρο του Faculty of Silviculture and Forest Engineering του Transilvania University of Brasov της Ρουμανίας.

Οι συμμετέχοντες, 10 φοιτητές (μεταπτυχιακοί και προπτυχιακοί) από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 10 φοιτητές από το Πανεπιστήμιο Brasov της Ρουμανίας και 10 φοιτητές από το Πανεπιστήμιο Freiburg της Γερμανίας, ασκήθηκαν σε θέματα σταθμολογίας, φυτοκοινωνιολογίας και δασοκομίας από 9 εκπαιδευτές προερχόμενους από τις τρεις χώρες.

Η πρακτική άσκηση χωρίστηκε σε θεωρητικό και πρακτικό μέρος. Μετά από την παρουσίαση της μεθοδολογικής προσέγγισης για κάθε επιμέρους γνωστικό αντικείμενο από τους εκπαιδευτές, οι φοιτητές καλούνταν να εφαρμόσουν στην πράξη τη μεθοδολογία. Τελικό στάδιο ήταν η επεξεργασία των δεδομένων πεδίου με κατάλληλα προγράμματα και μεθόδους, η εξαγωγή συμπερασμάτων όσον αφορά τη σχέση βλάστησης και χαρακτηριστικών τόπου και η παρουσίαση των αποτελεσμάτων από τους φοιτητές με ομαδικές παρουσιάσεις.

Καλλιτεχνικές φοιτητικές δημιουργίες

Τα 111 χρόνια γιόρτασε η Ευαγγελική Κοινότητα Γερμανοφώνων Θεσσαλονίκης με τον καλλιτεχνικό διαγωνισμό «Ο δρόμος έχει τη δική του ιστορία» σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Γκάιτε και το Ομοσπονδιακό Προξενείο της Γερμανίας στο πλαίσιο των εκδηλώσεων του De Forum, Θεσσαλονίκη 2006. Μια πολυδιάστατη εικόνα της σύγχρονης πόλης ζωντάνεψε μέσα από τις πολυάριθμες καλλιτεχνικές φοιτητικές συμμετοχές, οι καλύτερες από τις οποίες βραβεύτηκαν και εκτέθηκαν στο Τελλόγλειο Ίδρυμα Τεχνών Α.Π.Θ. (Σεπτέμβριος - Δεκέμβριος 2006).

ΤΑ ΒΡΑΒΕΙΑ

Α' Βραβείο
 1. Χριστίνα Καραογλάνη (Ε' Εργαστήριο Ζωγραφικής)
 1. Τζένη Κωδωνίδου (Ε' Εργαστήριο Ζωγραφικής)

Β' Βραβείο
 2. Torsten Rackhol (Ε' Εργαστήριο Ζωγραφικής)
 3. Tijana Rancic (Εργαστήριο Χαρακτικής)
 4. Λευκή Χαρίτου (Β' Εργαστήριο Ζωγραφικής)

Γ' Βραβείο
 5. Ελένη Μπαλέκα (Δ' Εργαστήριο Ζωγραφικής)
 6. Αφροδίτη Δεδέα (Γ' Εργαστήριο Ζωγραφικής)
 7. Ελπίδα Ιατρού (Α.Σ.Κ.Τ.)
 8. Φωτεινή Κολοκοτρώνη (Ε' Εργαστήριο Ζωγραφικής)
 9. Ηλίας Μαμαλιόγκας (Β' Εργαστήριο Ζωγραφικής)
 10. Χριστίνα Στεφανούλη (Β' Εργαστήριο Ζωγραφικής)

Επιστημονική συνεργασία με τουρκικά πανεπιστήμια

Στις 15 Δεκεμβρίου 2006 επισκέφθηκαν το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης καθηγητές από το Τμήμα Φυσικής και ο κοσμήτορας του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών Ali Akdemir από το Πανεπιστήμιο του Canakkale της Τουρκίας.

Την ίδια ημέρα επισκέφθηκε το πανεπιστήμιο και αντιπροσωπεία καθηγητών από το πανεπιστήμιο Trakya.

Η συνάντηση πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της συμφωνίας επιστημονικής συνεργασίας με τα παραπάνω πανεπιστήμια και υπήρξε εποικοδομητική συζήτηση με την αντιπρύτανη ακαδημαϊκών υποθέσεων Αθανασία Τσατσάκου για την περαιτέρω ανάπτυξη συμφωνιών.

Χριστουγεννιάτικος αποχαιρετισμός από το Α.Π.Θ.

Με τη Χριστουγεννιάτικη συναυλία της συμφωνικής του Ορχήστρας ευχήθηκε το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης καλές γιορτές σε όλα τα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας. Η συναυλία δόθηκε την Τρίτη 19

Δεκεμβρίου στην αίθουσα τελετών του Α.Π.Θ. παρουσία πλήθους καθηγητών και φοιτητών, οι οποίοι είχαν την ευκαιρία να ακούσουν έργα των P. Warlock, L. Mozart, G. Rossini καθώς και ύμνους και κάλαντα Χριστουγέννων.

Παρουσίαση του αρχείου του Αριστόβουλου Μάνεση

Ο «Όμιλος Αριστόβουλος Μάνεσης» και ο Τομέας Δημοσίου Δικαίου και Πολιτικής Επιστήμης του Τμήματος Νομικής του Α.Π.Θ. πραγματοποίησαν στις 13 Νοεμβρίου στην αίθουσα «Δ. Κωνσταντόπουλος» εκδήλωση παρουσίασης του αρχείου του Αριστόβουλου Μάνεση.

Για τον καθηγητή Μάνεση και την εποχή του μίλησαν οι Γιώργος Αναστασιάδης, Νίκος Βασιλακάκης, Αντώνης Μανιτάκης, Στέλιος Νέστορας, Γιώργος Παπαδημητρίου, Γιώργος Σιπητούνας, ενώ την εκδήλωση συντόνισε ο Γιάννης Μανωλεδάκης.

Στο πλευρό των φοιτητών με συμβουλευτική επιτροπή το Τμήμα Ηλεκτρολόγων

Με στόχο να βοηθήσει τους φοιτητές να αντιμετωπίσουν προβλήματα που ενδεχομένως αντιμετωπίζουν με τις σπουδές τους, αλλά και προσωπικά τους προβλήματα, το Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών του Α.Π.Θ. έχει συστήσει συμβουλευτική επιτροπή από μέλη του τμήματος, που λειτουργεί εδώ και αρκετό καιρό στο τμήμα.

Τα προβλήματα με τα οποία ασχολούνται τα μέλη της επιτροπής έχουν να κάνουν με θέματα σπουδών και σταδιοδρομίας, όπως της ορθής επιλογής κατεύθυνσης, του επαγγελματικού προσανατολισμού, δυσκολιών προσαρμογής ορισμένων φοιτητών -κυρίως μικρών ετών- στα δεδομένα του τμήματος κ.ά. Καθώς όμως τα όρια ενός φοιτητικού και προσωπικού προβλήματος είναι συχνά δυσδιάκριτα, τα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής καλούνται να αντιμετωπίσουν πολύ πιο σύνθετα προβλήματα και να κατευθύνουν τους φοιτητές σε κάποια λύση.

Η επιτροπή, που αποτελείται από τους καθηγητές Στέλλα Καδή, Τάσο Ντελόπουλο, Γρηγόρη Παπαγιάννη και την τελειόφοιτη φοιτήτρια Κατερίνα Ανδρεάδου, άρχισε να λειτουργεί πριν από περίπου πέντε χρόνια, προσφέροντας τις υπηρεσίες της στους φοιτητές που αντιμετωπίζουν προβλήματα με τη σχολή, σε μια προσπάθεια να διατηρηθεί η διαπροσωπική επαφή τους με τους διδάσκοντες και να μπορούν οι φοιτητές να προχωρούν απερίσπαστοι με τις σπουδές τους.

Η επιτροπή είναι ανοικτή για όλους τους φοιτητές του τμήματος, από τους πρωτοετείς μέχρι τους τελειόφοιτους, και δεν υπάρχουν συγκεκριμένα ωράρια. Η επικοινωνία με τους συμβούλους γίνεται είτε τηλεφωνικά (2310-996358), είτε μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (grigoris@eng.auth.gr) και ο ενδιαφερόμενος κλείνει κάποιο ραντεβού για να συζητήσει το πρόβλημά του. Τα στοιχεία των φοιτητών είναι απόρρητα και διατηρείται ανωνυμία, αν επιθυμεί ο φοιτητής.

Ο κοινωνικός ρόλος και η ευθύνη του επιστήμονα

Την Πέμπτη 30 Νοεμβρίου πραγματοποιήθηκε στο αμφιθέατρο «Παναγής Παναγιωτόπουλος» της Πολυτεχνικής Σχολής του Α.Π.Θ. εκδήλωση - συζήτηση με θέμα «Ο κοινωνικός ρόλος και η ευθύνη του επιστήμονα». Κεντρικός ομιλητής της εκδήλωσης, που τελούσε υπό την αιγίδα της Πολυτεχνικής Σχολής, ήταν ο

Μανώλης Γλέζος.

Σύντομες τοποθετήσεις έκαναν ο αντιπρύτανης του Α.Π.Θ. Στ. Πανάς, ο κοσμήτορας της Πολυτεχνικής Σχολής Ν. Μουσιόπουλος και οι καθηγητές Δ. Τολίκας, Στ. Λογοθετίδης, Σπ. Παυλίδης και Κ. Κατσιφαράκης. Μετά το τέλος όλων των ομιλιών ακολούθησε συζήτηση.

ΑΝΑΓΟΡΕΥΤΗΚΕ ΕΠΙΤΙΜΗ ΔΙΔΑΚΤΟΡΑΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ Μ.Μ.Ε.

Καταξίωση
του ακαδημαϊκού
μας χώρου

Επίτιμη διδάκτωρ του Τμήματος Δημοσιογραφίας και Μ.Μ.Ε. του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ανακηρύχθηκε στις 15 Ιανουαρίου σε εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στην Αίθουσα Τελετών του Α.Π.Θ. η βυζαντινολόγος, πρύτανης του πανεπιστημίου της Ευρώπης, **Ελένη Γλύκατζη - Αρβελέρ**. Στο πλαίσιο δημόσιας πανηγυρικής συνεδρίασης του τμήματος στο κατάμεστο αμφιθέατρο της Αίθουσας Τελετών, ο πρόεδρος του τμήματος, καθηγητής Θεόδωρος Κορρές, ανέγνωσε και επέδωσε στην κ. Γλύκατζη - Αρβελέρ το ψήφισμα και το διδακτορικό δίπλωμα, τιμώντας με τον τρόπο αυτό, όπως ανέφερε, την ποιότητα του πρωτοποριακού έργου της, που συνέβαλε στην προώθηση των αξιών του ελληνικού πνεύματος.

Ο πρύτανης του Α.Π.Θ., καθηγητής Αναστάσιος Μάνθος, χαρακτήρισε στην ομιλία του την πρωτοβουλία του τμήματος αξιόπαινη και τόνισε πως η αποδοχή της τιμής από την κ. Γλύκατζη - Αρβελέρ αποτελεί «καταξίωση του ακαδημαϊκού μας χώρου», ενώ πρόσθεσε πως «με την προσθήκη αυτή ο ακαδημα-

ϊκός πλούτος που αποτελούν οι διδάκτορες του πανεπιστημίου μας διευρύνεται καταλυτικά».

Τον έπαινο της Ελένης Γλύκατζη-Αρβελέρ εκφώνησε η δημοσιογράφος και αναπληρώτρια καθηγήτρια του Τμήματος Δημοσιογραφίας και Μ.Μ.Ε. Άννα Τριανταφύλλου - Παναγιωταρέα. Την πορεία της πρώτης γυναίκας πρυτάνεως της Ευρώπης σκιαγράφησε με λεπτομέρειες η δημοσιογράφος από τα νεανικά της χρόνια μέχρι σήμερα.

Η κ. Γλύκατζη - Αρβελέρ στην αντιφώνησή της αποδέχθηκε, όπως υπογράμμισε, με χαρά και συγκίνηση την τιμή που της έκανε το «*περιώνυμο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο*» και ανέπτυξε το θέμα της κοινωνίας και της επικοινωνίας, αναφερόμενη στην ολοκληρωτική επικράτηση των «μίντια» στη σημερινή κοινωνία, την οποία ονόμασε «κοινωνία της «μιντιοκρατίας»».

Η τελετή ολοκληρώθηκε με μουσική δωματίου του Ντμίτρι Σοστακόβιτς και ερμηνεία έργων ιταλικού μπαρόκ του συνθέτη Αρκάντζελο Κορέλι από την Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης.

Ο καθηγητής Βασίλης Παπαγεωργίου
επίτιμος διδάκτορας της Ιατρικής Σχολής

Επίτιμος διδάκτορας της Ιατρικής Σχολής αναγορεύτηκε στις 11 Οκτωβρίου στην Αίθουσα Τελετών του Α.Π.Θ. ο καθηγητής του Τμήματος Χημικών Μηχανικών και πρώην κοσμήτορας της Πολυτεχνικής Σχολής, **Βασίλης Παπαγεωργίου**.

Την προσφώνηση και τον έπαινο του τιμωμένου έκανε ο πρόεδρος της Ιατρικής Σχολής, καθηγητής Ιωάννης Μπόντης, ο οποίος τόνισε ότι «είναι η πρώτη φορά που η Ιατρική Σχολή απονέμει τον τίτλο του επιτίμου διδάκτορος σε εν ενεργεία πανεπιστημιακό δάσκαλο ελληνικού Α.Ε.Ι.».

Ακολούθως ο κ. Μπόντης έκανε εκτενή αναφορά στο επιστημονικό έργο και στη σταδιοδρομία του κ. Παπαγεωργίου.

Ακολούθως, τον τιμώμενο προσφώνησε ο πρύτανης του πανεπιστημίου καθ. Αναστάσιος Μάνθος, ο οποίος σκιαγράφησε την προσωπικότητα και την ακαδημαϊκή πορεία του τιμωμένου.

Στην αντιφώνησή του ο τιμώμενος, αφού ευχαρίστησε τα μέλη της Ιατρικής Σχολής, ανέπτυξε το εξαιρετικό ενδιαφέροντος θέμα: «*Αναζητώντας τη μακροζωία*».

Στην τελετή παρέστησαν οι πανεπιστημιακές αρχές, καθηγητές, φοιτητές και εκπρόσωποι πολιτικών και κοινωνικών φορέων της Θεσσαλονίκης.

Αναγορεύσεις επίτιμων διδασκτόρων

ΠΗΓΗ: ΑΡΧΕΙΟ Α.Π.Θ. (ΦΩΤ. Γ. ΤΣΟΥΦΛΙΔΗΣ)

ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Στις 9 Νοεμβρίου το Τμήμα Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης αναγόρευσε σε επίτιμο διδάκτορά του το **Δημήτρη Δασκαλόπουλο**. Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα τελετών «Αλέξανδρος Παπαναστασίου» της Φιλοσοφικής Σχολής παρουσία πλήθους πανεπιστημιακών μελών και φοιτητών.

Τον καθιερωμένο έπαινο προς τον τιμώμενο εκφώνησε ο καθηγητής του Τμήματος Φιλολογίας Χ. Λ. Καράογλου, ενώ ακολούθησε επίδοση ψηφίσματος, τίτλου και διασθήμου από τον πρόεδρο του Τμήματος Φιλολογίας καθηγητή Αντώνιο Ρεγκάκο. Μετά και την επίδοση πλακέτας από τον πρύτανη του Α.Π.Θ. καθηγητή Αναστάσιο Μάνθο, ο τιμώμενος μίλησε με θέμα «Σ' ένα βιβλίο παλιό».

ΠΗΓΗ: ΑΡΧΕΙΟ Α.Π.Θ. (ΦΩΤ. Γ. ΤΣΟΥΦΛΙΔΗΣ)

ΤΜΗΜΑ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Το Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης αναγόρευσε στις 12 Οκτωβρίου 2007 τον **Pierre Brunel**, καθηγητή της Σορβόνης-Paris IV σε επίτιμο διδάκτορα του τμήματος.

Ο καθηγητής Pierre Brunel είναι γνωστός φιλέλληνας και διακεκριμένος συγκριτολόγος για τη μελέτη και την προσέγγιση των λογοτεχνικών μύθων.

Τον έπαινο προς τον τιμώμενο απηύθυνε ο καθηγητής της συγκριτικής γραμματολογίας του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας Γιώργος Φρέρης.

Στην αντιφώνησή του ο καθηγητής Pierre Brunel ανέπτυξε το θέμα «*Η Ελλάδα ή η ποιητική ευφυΐα του μύθου*».

Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε παρουσία των πρυτανικών αρχών του πανεπιστημίου και του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, καθώς και πλήθους φοιτητών στην παλαιά Αίθουσα Τελετών της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ.

Το Τμήμα Φαρμακευτικής τίμησε το Γιάννη Γεωργάτσο

Το Τμήμα Φαρμακευτικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης αναγόρευσε σε επίτιμο διδάκτορά του τον ομότιμο καθηγητή του Τμήματος Χημείας **Ιωάννη Γεωργάτσο** σε τελετή που πραγματοποιήθηκε στην Αίθουσα Τελετών του Α.Π.Θ. στις 5 Δεκεμβρίου, τιμώντας τον έτσι για την 50χρονη επιστημονική του προσφορά.

Γεννημένος το 1930 στα Γιαννιτσά, ο καθηγητής Γεωργάτσος χρημάτισε καθηγητής της βιοχημείας στη Φυσικομαθηματική Σχολή του Πανεπιστημίου Πατρών, καθώς επίσης και καθηγητής του ίδιου μαθήματος στη Φυσικομαθηματική Σχολή του Α.Π.Θ. Κατά τα έτη 1982-1986 διετέλεσε πρόεδρος του Τμήματος Χημείας του Α.Π.Θ. και το 1985-1988 κοσμήτορας της Σχολής Θετικών Επιστημών.

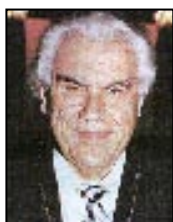
Ξεκινώντας την περιπέτεια της μόρφωσης το 1948 από το Πανεπιστήμιο Marquette της πολιτείας Wisconsin των Η.Π.Α, και έχοντας συμπληρώσει πενήντα περίπου χρόνια ερευνητικής σταδιοδρομίας ασχολήθηκε με την πήξη του αίματος, τα ένζυμα μεταβολισμού νουκλεϊνικών οξέων, κινάσες πρωτεϊνών και νουκλεοτιδίων. Οι ερευνητικές του δραστηριότητες δημοσιεύτηκαν σε 75 περίπου άρθρα σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά.

Τον τιμώμενο προσφώνησε ο πρύτανης του Α.Π.Θ. Αναστάσιος Μάνθος και ο πρόεδρος του Τμήματος Φαρμακευτικής καθηγητής Αστέριος Τσιφτσόγλου. Ακολούθησε αντιφώνηση και ομιλία από τον τιμώμενο με τίτλο «*επιστήμη και επιστημονική σκέψη*».

ΠΗΓΗ: ΑΡΧΕΙΟ Α.Π.Θ. (ΦΩΤ. Γ. ΤΣΟΥΦΛΙΔΗΣ)

Ο αρχιτέκτονας και αρχαιολόγος

Γεώργιος Λάββας
(1935-2006)

Ο καθηγητής και ακαδημαϊκός **Γεώργιος Λάββας**, άνθρωπος με υψηλό φρόνημα και βαθιές γνώσεις στους τομείς της αρχιτεκτονικής και της αρχαιολογίας, με πολλές διεθνείς διακρίσεις, από την Τρίτη 7 Νοεμβρίου του 2006 δεν βρίσκεται πλέον ανάμεσά μας.

Ο Γ. Λάββας σπούδασε ιστορία και αρχαιολογία στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας και αρχιτεκτονική στο Ομοσπονδιακό Πολυτεχνείο της Ζυρίχης. Για είκοσι χρόνια διετέλεσε καθηγητής της αρχιτεκτονικής μορφολογίας και ρυθμολογίας, καθώς και της ιστορίας της αρχιτεκτονικής στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (1972-1992). Το 1992 εξελέγη καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών, όπου δίδαξε έως το 2002 ιστορία της τέχνης και της πολιτισμικής κληρονομιάς. Υπήρξε τακτικό μέλος της Ακαδημίας Αθηνών, εμπειρογνώμων του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης για θέματα πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και μέλος πολλών επιστημονικών εταιριών.

Ο Γ. Λάββας, άνθρωπος της δράσης, υπήρξε εξαιρετικός δάσκαλος με βαθιά πίστη στη συνεργασία των λαών μέσω της κοινής πολιτιστικής κληρονομιάς. Συνέδεσε την επιστημονική πορεία του με τους Αγίους Τόπους, όπου η συμβολή του στην προστασία των ελληνορθόδοξων μνημείων της Παλαιστίνης υπήρξε καθοριστική. Κύριο μέλημά του στάθηκε η αναζήτηση ενός νέου τρόπου έκφρασης του θρησκευτικού υπερβατισμού στη σύγχρονη ναοδομία. Κατά την εικοσαετή θητεία του στους Αγίους Τόπους (1984-2006) προχώρησε στη σημαντική ανακάλυψη του Σημείου της «Σταυρώσεως επί του Φρικτού Γολγοθά» και του «Καθίσματος» της Παναγίας στα Ιεροσόλυμα, οκταγωνικού ναού, ίσως του πρώτου ναού αφιερωμένου στη Θεοτόκο, στη θέση του βράχου όπου, σύμφωνα με το Ευαγγέλιο, η μητέρα του Χριστού κάθισε για να αναπαυτεί στο δρόμο προς τη Βηθλεέμ.

Η δημιουργική του δράση στον τομέα της αρχιτεκτονικής αποτυπώνεται με τον πιο εναργή τρόπο στην καινοτόμο πρότασή του για το σχεδιασμό του ορθόδοξου ναού του Αποστόλου Παύλου στο Chambezy της Γενεύης, πρόταση η οποία αποτελεί τομή στη σύγχρονη ορθόδοξη ναοδομία.

Το συγγραφικό του έργο περιλαμβάνει πολλές μονογραφίες και άρθρα σε ελληνικά και ξένα περιοδικά. Το έργο αυτό θα αποτελέσει, αναμφίβολα, πολύτιμη κληρονομιά για τους νεότερους μελετητές και επιστήμονες.

Όλοι όσοι τον γνώρισαν είτε ως δάσκαλο είτε ως συνεργάτη είτε ως φίλο θα τον θυμούνται πάντα με αγάπη και συγκίνηση· προπάντων θα θυμούνται την ευγενική και διακριτική παρουσία του.

Μαρία Καμπούρη - Βαμβούκου
αναπληρώτρια καθηγήτρια του Τμήματος Αρχιτεκτόνων

Σίγησαν οι νότες

Τρισεύγενη Καλοκύρη,
Ε.Ε.Δι.Π. Τμήματος Μουσικών Σπουδών

Στις 29 Ιουνίου του 2006 έφυγε από κοντά μας πρόωρα η **Τρισεύγενη Καλοκύρη**, συνεργάτρια του Τμήματος Μουσικών Σπουδών από τα πρώτα του βήματα. Δίδασκε διεύθυνση φωνητικών συνόλων από το 1987 έως το θάνατο της και από το 1994 διηύθυνε τη χορωδία του τμήματος, την οποία είχε ιδρύσει.

Γεννήθηκε στο Ηράκλειο της Κρήτης το 1954. Σπούδασε αρχαιολογία στο Α.Π.Θ. όπου και έκανε αργότερα μεταπτυχιακές σπουδές στην ιστορία της τέχνης. Παράλληλα σπούδασε μουσική, πιάνο με την Αθηνά Μαρκοπούλου, ανώτερα θεωρητικά με τον Κώστα Νικήτα, τραγούδι με τη Φέμπη Νικολαΐδου και διεύθυνση χορωδίας με τον Γιάννη Μάντακα.

Σπούδασε στην Ακαδημία Bach του Στουτγάρδης με τον Helmut Rilling καθώς και με τους Laszlo Heltay, John Elliot Gardiner και Sergiu Celibidache. Δίδαξε στο Κρατικό Ωδείο Θεσσαλονίκης από το 1981 έως το 2000, εργάστηκε στο Κρατικό Ραδιόφωνο της Θεσσαλονίκης, επιμελούμενη εκπομπές κλασικής μουσικής, ενώ παράλληλα πραγματοποίησε σχεδόν 200 συναυλίες στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Μετέφρασε έξι βιβλία σχετικά με τη μουσική.

Επανειλημμένα συνεργάστηκε με την Ορχήστρα του Α.Π.Θ, την Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης, τη Μακεδονική Καλλιτεχνική Εταιρία «Τέχνη».

Έφυγε το χαμόγελο κι έκλεψε τη χαρά μας

Νιόβη Χρυσομαλλίδου,
καθηγήτρια Οικοδομικής
στο Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών.

Ακόμη φαίνεται σαν ψέμα, σαν ένα άσχημο όνειρο που με το φως της μέρας θα χυθεί. Δυσκολευτήκαμε να το δεχθούμε από την πρώτη στιγμή, από πέρσι την άνοιξη, όταν πρωτομάθαμε για την άνιση μάχη που έδινε η Νιόβη. Δεν κράτησε όμως για πολύ. Μέσα σε δύο μήνες η άνοιξη έγινε χειμώνας. Τη χαιρετίσαμε για το μακρινό της ταξίδι στις 15 Ιουλίου του 2006...

Κανένας μας δεν μπόρεσε να καταλάβει πώς βιάστηκε η ζωή και την εγκατέλειψε στα μισά του δρόμου, πώς την ξεγέλασε και έπαιξε το δικό της παιχνίδι. Γιατί η Νιόβη ήξερε να κερδίζει από τη ζωή, να παίρνει τις χαρές της και να σβήνει τις πίκρες της.

Είχε το δικό της τρόπο να ζωντανεύει το όνειρο και να κάνει τη φαντασία πραγματικότητα. Πίστευε σ' ό,τι έκανε και δινόταν απόλυτα σ' αυτό. Δούλευε με θέληση και αυτοπεποίθηση, με πάθος και ενθουσιασμό, χωρίς να γνωρίζει ωράρια και χρονικούς περιορισμούς. Έτσι ετοίμαζε τις εργασίες της, εναλλάσσοντας τη μέρα με τη νύχτα. Έτσι κατέβαινε στο μάθημα, χωρίς να προσέχει ποτέ πώς έφευγε η ώρα. Με τους φοιτητές της δασκέδαζε τη γνώση και τη στρίμωχνε σ' ένα ατέλειωτο παιχνίδι ερωτήσεων και απαντήσεων που κρατούσε ώρες. Έτσι ήταν και στην καθημερινότητά της: ζεστή και φιλική, ενθουσιώδης και παρορμητική. Το έβλεπες στα μάτια της και το άκουγες στο λόγο της, αλλά περισσότερο το αισθανόσουν στο ελεύθερο πνεύμα της, στην ελευθερία της σκέψης της. Η Νιόβη δεν ήθελε να βλέπει ανθρώπους άβουλους και συνθλιμμένους, βγαλμένους μέσα από όμοια καλούπια. Ήθελε ανθρώπους ελεύθερους και δυναμικούς, περήφανους και διεκδικητικούς.

Και μόνο σαν ήθελε να πνίξει τις σκέψεις της, κλεισμένη στον εαυτό της, έφευγε αθόρυβα και σιωπηλά, χωρίς να αφήνει να φανεί ο πόνος της ψυχής της. Έτσι αθόρυβα έφυγε και την τελευταία φορά από κοντά μας, αφήνοντας στη μνήμη μας την εικόνα ενός χαρούμενου και ζωντανού ανθρώπου...

Δ. Α.

Υπηρέτησε με αγάπη και πίστη τη θεολογία

Νίκος Ματσούκας,
ομότιμος καθηγητής
της Θεολογικής Σχολής

Ο Νίκος Ματσούκας γεννήθηκε στην Ξάνθη το 1934, όπου και περάτωσε τις εγκύκλιες σπουδές. Φοίτησε στη Θεολογική Σχολή του Α.Π.Θ. Το 1960 διορίστηκε βοηθός και κατά τα έτη 1962 - 1965 παρακολούθησε βιβλική, συστηματική θεολογία και φιλοσοφία στο Πανεπιστήμιο της Χαϊδελβέργης. Το 1965 έγινε διδάκτορας, το 1969 υπηγητής της ίδιας σχολής και τό 1984 εκλέχτηκε καθηγητής της δογματικής στο Τμήμα Θεολογίας.

Ο Νίκος Ματσούκας δίδαξε στην ενιαία Θεολογική Σχολή και στα Τμήματα Θεολογίας και Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας του Α.Π.Θ., ενώ χρημάτισε πρόεδρος του Τμήματος Θεολογίας και κοσμήτορας της Θεολογικής Σχολής.

Μέσα στο έργο του Νίκου Ματσούκα, που έχει ως κέντρο την πίστη της εκκλησίας, αναχωνεύεται η παράδοση, η ιστορία και ο πολιτισμός της ελληνικής οικουμενικότητας. Έφυγε στις 7 Μαΐου 2006.

Τα κυριότερα έργα του είναι «Ο χαρακτήρ της αθανασίας κατά την Κ. Διαθήκην εν σχέσει προς τας αντιλήψεις των ελληνιστικών μυστηρίων» (διδ. διατριβή), Θεσσαλονίκη 1965, «Γένεσις και ουσία του ορθοδόξου δόγματος» (υφηγεσία), Θεσσαλονίκη 1969, «Το πρόβλημα του κακού», «Λόγος και μύθος με βάση την αρχαία ελληνική φιλοσοφία», «Ο Προτεσταντισμός», «Κόσμος, άνθρωπος, κοινωνία κατά τον Μάξιμο ομολογητή», «Ορθοδοξία και αίρεση κατά τους εκκλησιαστικούς ιστορικούς του τέταρτου, πέμπτου καί έκτου αιώνα», «Ιστορία της φιλοσοφίας, σύντομη εισαγωγή στη φιλοσοφία», «Δογματική και συμβολική θεολογία», τόμ. Α' - Δ', «Οικουμενική Κίνηση, Οικουμενική θεολογία», «Ιστορία της βυζαντινής φιλοσοφίας», «Ζηλωτικά πόλεως Θεσσαλονίκης (1342 - 1349)», «Ευρώπη ωδίνουσα». Έκανε κριτική έκδοση των Επιστολών του Αγ. Γρηγορίου του Παλαμά και μετέφρασε στη νεοελληνική έργα του Αγ. Ιωάννη του Δαμασκηνού. Τα θεολογικά του έργα μεταφράστηκαν σε όλες σχεδόν τις ευρωπαϊκές γλώσσες, ενώ ο ίδιος μετέφρασε στη νεοελληνική έργα των Φρανς Κάφκα, Κλάους Βάγκεμπαχ, Νικολάου Μπερδιάγιεφ, Χέρμαν Έσσε, Βίλχελμ Ράιχ, Δημητρίου Στανιλοάε και Πασκάλ.

Η ακαδημαϊκή του παρακαταθήκη καταγράφεται στο έργο του «Μισού αιώνα έργα και όνειρα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης».

Δ. ΑΘ. Λ.

Ένα φάντασμα πλανιέται πάνω από την παιδεία;	1
Με ευαισθησία στα μεγάλα θέματα και με σεβασμό στην πολυφωνία	2
Το πανεπιστήμιο προασπίζει το δημόσιο χαρακτήρα του	4
Νέες βοηθητικές τεχνολογίες επικοινωνίας και πληροφορικής	8
Οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας στο Α.Π.Θ.	8
Η νοηματική γλώσσα και τα χαρακτηριστικά της	11
ΤΟ ΘΕΜΑ: Ο ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ	13-32
Τοπική αυτοδιοίκηση, πανεπιστήμιο, αγορά εργασίας, κοινωνία των πολιτών: Ο τετραπλός(;) έλικας	14
Η φύση του πανεπιστημίου	18
Για ένα πανεπιστήμιο αξιών	20
Πανεπιστήμιο ανοικτό στην κοινωνία και στις αντιφάσεις της	22
Κρατικές ανάγκες ή ανάγκες της αγοράς	24
Η αυτονομία των πανεπιστημίων	27
Δημόσιο αυτοδιαχειριζόμενο πανεπιστήμιο	29
Η «πλήρης» αυτοδιοίκηση των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων	31
Επέτειος Πολυτεχνείου: Απέτυχε η παράσταση δυσφήμισης.....	33
Επέτειος Πολυτεχνείου: Η πανεπιστημιακή κοινότητα μπορεί να προστατέψει μόνη της το άσυλο	34
Η περιπέτεια ενός πορτρέτου	37
«Σας αποχαιρετώ από βάθους καρδιάς».....	40
Ειδήσεις από το Α.Π.Θ.	42
Αναγορεύσεις επίτιμων διδασκόντων	45
Αυτοί που έφυγαν	47

- Το περιοδικό διευθύνεται από συντακτική επιτροπή

Πρόεδρος: **Αθανασία Τσατσάκου**, αντιπρύτανης, καθηγήτρια του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας & Φιλολογίας

Μέλη: **Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη**, καθηγήτρια του Τμήματος Φιλολογίας
Δημήτρης Αραβαντινός, αναπλ. καθηγητής του Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών
Δέσποινα Βώκου, καθηγήτρια του Τμήματος Βιολογίας
Ηλίας Ελευθεροχωρινός, καθηγητής του Τμήματος Γεωπονίας
Βασιλική Κουζιώρη, διοικητική υπάλληλος Τμήματος Κληροδοτημάτων
Παναγιώτα Κραββαρίτου, καθηγήτρια του Τμήματος Νομικής
Στέλλα Λάββα, επίκ. καθηγήτρια του Τμήματος Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών
Άννα Παναγιωταρέα, αναπλ. καθηγήτρια του Τμήματος Δημοσιογραφίας και Μ.Μ.Ε.
Ευαγγελία Τρέσσου-Φατούρου, αναπλ. καθηγήτρια του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης
Νικόλαος Τσινίκας, καθηγητής του Τμήματος Αρχιτεκτόνων
Ελένη Χοντολίδου, επίκ. καθηγήτρια του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής
Δημήτριος Χριστοδούλου, αναπλ. καθηγητής της Ιατρικής Σχολής

Συντονιστής: **Νικόλαος Τσακίρης**, Ε.Ε.Δι.Π. ΙΙ του Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών

Ρεπορτάζ: **Αικατερίνη Παλιγιάννη**, φοιτήτρια Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών

Φωτογραφίες: **Δημήτρης Τρωγαδής**, φοιτητής του Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών

Σχεδιασμός εξωφύλλου: **Ελένη Μαραγκουδάκη**, φοιτήτρια του Τμήματος Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών

Ηλεκτρ. σελιδοποίηση-φίλμ: **θέμα**, Κων/νος Κωτούλας & Σία Ε.Ε., Κερασούντος 46, τηλ. 2310/421405

Εκτύπωση: **ΧΡΩΜΟΤΥΠ Α.Ε.**, 17ης Νοέμβρη 73, τηλ. 2310/951620

Διεύθυνση επικοινωνίας: Γραφείο Τύπου Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Κτίριο Κ. Καραθεοδωρή (πρ. Διοίκησης) Πανεπιστημιούπολη Α.Π.Θ., 54124 Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310/996778, φαξ: 2310/996730

- Κείμενα για δημοσίευση γίνονται δεκτά, εφόσον είναι ενυπόγραφα και εγκρίνονται από τη συντακτική επιτροπή. Τα κείμενα δεν επιστρέφονται.
- Επιτρέπεται κάθε αναδημοσίευση, με υποχρέωση αναφοράς του περιοδικού ως πηγής.

